

**EUROOPAN YHTEISÖN
PERUSTAMISSOPIMUKSEN
KONSOLIDOITU TOISINTO**

SISÄLLYS

I – SOPIMUSTEKSTI

	Sivu
Johdanto-osa.....	39
Ensimmäinen osa – Periaatteet	40
Toinen osa – Unionin kansalaisuus	44
Kolmas osa – Yhteisön politiikka	46
I OSASTO – Tavaroiden vapaa liikkuvuus	46
1 luku – Tulliliitto	46
2 luku – Jäsenvaltioiden välisten määrällisten rajoitusten kieltäminen.....	47
II OSASTO – Maatalous	48
III OSASTO – Henkilöiden, palvelujen ja pääomien vapaa liikkuvuus	51
1 luku – Työntekijät	51
2 luku – Sijoittautumisoikeus	52
3 luku – Palvelut	54
4 luku – Pääomat ja maksut	56
IV OSASTO – Viisumi-, turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikka sekä muu henkilöiden vapaaseen liikkuvuuteen liittyvä politiikka	57
V OSASTO – Liikenne	61
VI OSASTO – Kilpailua, verotusta ja lainsäädännön lähentämistä koskevat yhteiset säännöt	64
1 luku – Kilpailusäännöt	64
1 jakso – Yrityksiin sovellettavat säännöt	64
2 jakso – Valtion tuki	67
2 luku – Veroja ja maksuja koskevat määräykset	68
3 luku – Lainsäädännön lähentäminen	69
VII OSASTO – Talous- ja rahapolitiikka	71
1 luku – Talouspolitiikka	71
2 luku – Rahapolitiikka	75
3 luku – Institutionaaliset määräykset	78
4 luku – Siirtymämääräykset	81
VIII OSASTO – Työllisyys	88
IX OSASTO – Yhteinen kauppapolitiikka	90
X OSASTO – Tulliyhteistyö	92

XI OSASTO – Sosiaalipolitiikka, koulutus, ammatillinen koulutus ja nuoriso	92
1 luku – Sosiaaliset määräykset	92
2 luku – Euroopan sosiaalirahasto.....	97
3 luku – Koulutus, ammatillinen koulutus ja nuoriso	98
XII OSASTO – Kulttuuri	99
XIII OSASTO – Kansanterveys	100
XIV OSASTO – Kuluttajansuoja	101
XV OSASTO – Euroopan laajuiset verkot	101
XVI OSASTO – Teollisuus	103
XVII OSASTO – Taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus	103
XVIII OSASTO – Tutkimus ja teknologinen kehittäminen	105
XIX OSASTO – Ympäristö	107
XX OSASTO – Kehitysyhteistyö	109
XXI OSASTO (*) – Taloudellinen, tekninen ja rahoitusyhteistyö kolmansien maiden kanssa ...	111
Neljäs osa – Merentakaisien maiden ja alueiden assosiointi	111
Viides osa – Yhteisön toimielimet	113
I OSASTO – Institutionaaliset määräykset	113
1 luku – Toimielimet	113
1 jakso – Euroopan parlamentti	113
2 jakso – Neuvosto	117
3 jakso – Komissio	119
4 jakso – Yhteisön tuomioistuin	122
5 jakso – Tilintarkastustuomioistuin	129
2 luku – Toimielimiä koskevat yhteiset määräykset	132
3 luku – Talous- ja sosiaalikomitea	136
4 luku – Alueiden komitea	138
5 luku – Euroopan investointipankki	139
II OSASTO – Varainhoitoa koskevat määräykset	140
Kuudes osa – Yleiset määräykset ja loppumääräykset	146
Loppumääräykset	154

(*) Osasto on lisätty Nizzan sopimuksella.

- Liite I – Luettelo, johon viitataan tämän sopimuksen 32 artiklassa 157
- Liite II – Merentakaiset maat ja alueet, joihin sovelletaan sopimuksen neljännen osan määräyksiä 159
- II – PÖYTÄKIRJAT (lukuun ottamatta neljää Nizzassa kokoontuneen hallitustenvälisen konferenssin hyväksymää pöytäkirjaa (tämän julkaisun lopussa), pöytäkirjojen tekstiä ei esitetä) (*)
- Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyt pöytäkirjat:
- Pöytäkirja (N:o 2) Schengenin säännösten sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia (1997)
 - Pöytäkirja (N:o 3) Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 14 artiklan tiettyjen näkökohtien soveltamisesta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja Irlantiin (1997)
 - Pöytäkirja (N:o 4) Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta (1997)
 - Pöytäkirja (N:o 5) Tanskan asemasta (1997)
- Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen, Euroopan yhteisön perustamissopimukseen ja Euroopan atomie-nergiayhteisön perustamissopimukseen liitetyt pöytäkirjat:
- Pöytäkirja (N:o 6) Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen perussäännöstä (2001) (teksti julkaistaan jäljempänä)
 - Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisöjen perustamissopimukseen liitetty pöytäkirja (N:o 7) (1992)
 - Pöytäkirja (N:o 8) Euroopan yhteisöjen toimielinten ja tiettyjen elinten ja yksikköjen sekä Europolin kotipaikan sijainnista (1997)
 - Pöytäkirja (N:o 9) kansallisten kansanedustuslaitosten asemasta Euroopan unionissa (1997)
 - Pöytäkirja (N:o 10) Euroopan unionin laajentumisesta (2001) (teksti julkaistaan jäljempänä)
- Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyt pöytäkirjat:
- Pöytäkirja (N:o 11) Euroopan investointipankin perussäännöstä (1957)
 - Pöytäkirja (N:o 12) Italiasta (1957)
 - Pöytäkirja (N:o 13) tietyistä maista peräisin olevista ja sieltä tulevista tavaroista, jotka saavat jossakin jäsenvaltiossa erityisen tuontikohtelun (1957)
 - Pöytäkirja (N:o 14) Alankomaiden Antilleilla jalostettujen maaöljytuotteiden tuonnista Euroopan talousyhteisöön (1962)
 - Pöytäkirja (N:o 15) Grönlantia koskevista erityisjärjestelyistä (1985)
 - Pöytäkirja (N:o 16) kiinteän omaisuuden hankkimisesta Tanskassa (1992)
 - Pöytäkirja (N:o 17) Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 141 artiklasta (1992)

(*) Ennen Nizzassa pidettyä hallitustenvälistä konferenssia niissä hyväksytyjen pöytäkirjojen tekstien osalta, ks. Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimiston julkaisema Sopimuskokoelma, I osa, I nide, 1999, ISBN 92-824-1666-6, s. 355.

Pöytäkirjojen n:o 12,13,14 ja 15 osalta, ks. Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimiston julkaisema sopimuskokoelma, I osa, II nide, 1995, ISBN 92-824-1204-0, s. 213.

- Pöytäkirja (N:o 18) Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännöstä (1992)
- Pöytäkirja (N:o 19) Euroopan rahapoliittisen instituutin perussäännöstä (1992)
- Pöytäkirja (N:o 20) liiallisia alijäämiä koskevasta menettelystä (1992)
- Pöytäkirja (N:o 21) Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 121 artiklassa tarkoitetuista lähentymisperusteista (1992)
- Pöytäkirja (N:o 22) Tanskasta (1992)
- Pöytäkirja (N:o 23) Portugalista (1992)
- Pöytäkirja (N:o 24) siirtymisestä talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen (1992)
- Pöytäkirja (N:o 25) eräistä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneeseen kuningaskuntaan liittyvistä määräyksistä (1992)
- Pöytäkirja (N:o 26) eräistä Tanskaa koskevista määräyksistä (1992)
- Pöytäkirja (N:o 27) Ranskasta (1992)
- Pöytäkirja (N:o 28) taloudellisesta ja sosiaalisesta yhteenkuuluvuudesta (1992)
- Pöytäkirja (N:o 29) Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta (1997)
- Pöytäkirja (N:o 30) toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden soveltamisesta (1997)
- Pöytäkirja (N:o 31) jäsenvaltioiden ulkosuhteista silmällä pitäen ulkorajojen ylittämistä (1997)
- Pöytäkirja (N:o 32) jäsenvaltioiden julkisesta yleisradiotoiminnasta (1997)
- Pöytäkirja (N:o 33) eläinten suojelusta ja hyvinvoinnista (1997)
- Pöytäkirja (N:o 34) EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolon päättymisen taloudellisista seurauksista ja hiili- ja terästutkimusrahastosta (2001) (teksti julkaistaan jäljempänä)
- Pöytäkirja (N:o 35) Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 67 artiklasta (2001) (teksti julkaistaan jäljempänä)

Euroopan yhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimukseen liitetty pöytäkirja:

- Pöytäkirja (N:o 36) Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista (1965)

HÄNEN MAJESTEETTINSA BELGIAN KUNINGAS, SAKSAN LIITTOTASAVALLAN PRESIDENTTI, RANSKAN TASAVALLAN PRESIDENTTI, ITALIAN TASAVALLAN PRESIDENTTI, HÄNEN KUNINKAALLINEN KORKEUTENSA LUXEMBURGIN SUURHERTTUATAR, HÄNEN MAJESTEETTINSA ALANKOMAIDEN KUNINGATAR ⁽¹⁾, jotka

OVAT VAKAASTI PÄÄTTÄNEET luoda perustan Euroopan kansojen yhä läheisemmälle liitolle,

OVAT PÄÄTTÄNEET yhteisellä toiminnalla turvata maittensa taloudellisen ja sosiaalisen edistyksen poistamalla Eurooppaa jakavat raja-aidat,

ASETTAVAT ponnistelujensa keskeiseksi tavoitteeksi kansojensa elin- ja työolojen jatkuvan parantamisen,

TUNNUSTAVAT, että olemassa olevien esteiden poistamiseksi tarvitaan yhtenäistä toimintaa takaamaan kasvun vakaus, kauppavaihdon tasapaino ja kilpailun rehellisyys,

PYRKIVÄT lujittamaan talouksiensa ykseyttä ja takaamaan niiden sopusointuisen kehityksen vähentämällä eri alueiden välisiä eroavuuksia ja muita heikommassa asemassa olevien alueiden jälkeenjääneisyttä,

HALUAVAT yhteisellä kauppapolitiikalla edistää kansainvälisen kaupan rajoitusten asteittaista poistamista,

PYRKIVÄT lujittamaan sitä yhteisvastuullisuutta, joka yhdistää Eurooppaa ja merentakaisia maita, ja haluavat turvata niiden hyvinvoinnin kehityksen Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan periaatteiden mukaisesti, ja

OVAT PÄÄTTÄNEET yhdistämällä tällä tavoin voimavaransa turvata ja lujittaa rauhaa ja vapautta ja kehottavat niitä Euroopan muita kansoja, joilla on sama ihanne, yhtymään heidän pyrkimyksiinsä, ja

OVAT VAKAASTI PÄÄTTÄNEET edistää kansojensa mahdollisimman korkeaa tiedontasoa luomalla laajat mahdollisuudet koulutuksen saantiin sekä jatkuvan koulutuksen avulla,

OVAT TEHNEET PÄÄTÖKSEN perustaa Euroopan yhteisö ja tätä varten nimenneet täysivaltaisiksi edustajikseen:

(täysivaltaisten edustajien luetteloa ei esitetä tässä)

JOTKA vaihdettuaan oikeiksi ja asianmukaisiksi todetut valtakirjansa ovat sopineet seuraavaa:

⁽¹⁾ Tanskan kuningaskunta, Helleenien tasavalta, Espanjan kuningaskunta, Irlanti, Itävallan tasavalta, Portugalin tasavalta, Suomen tasavalta, Ruotsin kuningaskunta sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta ovat sittemmin liittyneet jäseniksi Euroopan yhteisöön.

ENSIMMÄINEN OSA

PERIAATTEET

1 artikla

Tällä sopimuksella KORKEAT SOPIMUSPUOLET perustavat keskenään EUROOPAN YHTEISÖN.

2 artikla

Yhteisön päämääränä on yhteismarkkinoiden toteuttamisella ja talous- ja rahaliiton perustamisella sekä 3 ja 4 artiklassa tarkoitetun yhteisen politiikan tai yhteisen toiminnan toteuttamisella edistää taloudellisen toiminnan sopusointuista, tasapainoista ja kestävästä kehitystä koko yhteisössä, työllisyyden ja sosiaalisen suojelemisen korkeaa tasoa, miesten ja naisten välistä tasa-arvoa, kestävästä kasvusta, joka ei edistä rahan arvon alenemista, edistää hyvää kilpailukykyä ja talouden suorituskyvyn korkeaa lähentymisastetta, ympäristönsuojelun korkeaa tasoa ja ympäristön laadun parantamista, elintason ja elämän laadun nousua sekä taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja yhteisvastuullisuutta jäsenvaltioiden välillä.

3 artikla

1. Edellä 2 artiklassa mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi yhteisön toimintaan sisältyy tässä sopimuksessa määrätyin edellytyksin ja siinä määrättyssä aikataulussa:

- a) tavaroiden tuontiin ja vientiin kohdistuvien tullien ja määrällisten rajoitusten sekä muiden vaikutukseltaan vastaavien toimenpiteiden kieltäminen jäsenvaltioiden väliltä;
- b) yhteinen kauppapolitiikka;
- c) sisämarkkinat, joille on ominaista, että tavaroiden, henkilöiden, palvelujen ja pääomien vapaata liikkuvuutta rajoittavat esteet poistetaan jäsenvaltioiden väliltä;
- d) jäljempänä IV osastossa määrättyt henkilöiden maahantuloa ja liikkumista koskevat toimenpiteet;
- e) yhteinen maatalouspolitiikka ja kalastuspolitiikka;
- f) yhteinen liikennepolitiikka;
- g) järjestelmä, jolla taataan, ettei kilpailu sisämarkkinoilla vääristy;
- h) jäsenvaltioiden kansallisen lainsäädännön lähentäminen siinä määrin kuin se on tarpeen yhteismarkkinoiden toiminnan kannalta;
- i) jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan yhteensovittamisen edistäminen tämän politiikan tehostamiseksi kehittämällä yhteensovitettu työllisyysstrategia;
- j) sosiaalipolitiikka, johon sisältyy Euroopan sosiaalirahasto;
- k) taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden lujittaminen;

- l) ympäristöpolitiikka;
- m) yhteisön teollisuuden kilpailukyvyyn lujittaminen;
- n) tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen edistäminen;
- o) Euroopan laajuisten verkkojen perustamisen ja kehittämisen rohkaiseminen;
- p) myötävaikuttaminen korkean terveyden suojelun tason saavuttamiseen;
- q) myötävaikuttaminen korkealaatuisen koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen edistämiseen sekä siihen, että jäsenvaltioiden kulttuurit kehittyvät kukoistaviksi;
- r) kehitysyhteistyöpolitiikka;
- s) merentakaisten maiden ja alueiden assosiointi kaupankäynnin lisäämiseksi sekä yhteiset pyrkimykset taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen edistämiseksi;
- t) myötävaikuttaminen kuluttajansuojan lujittamiseen;
- u) toimenpiteet energian, pelastuspalvelun ja matkailun aloilla.

2. Toteuttaessaan tässä artiklassa tarkoitettua toimintaa yhteisö pyrkii poistamaan eriarvoisuutta miesten ja naisten välillä sekä edistämään miesten ja naisten välistä tasa-arvoa.

4 artikla

1. Edellä 2 artiklassa mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi jäsenvaltioiden ja yhteisön toimintaan sisältyy tässä sopimuksessa määrätyn edellytyksin ja siinä määrättyssä aikataulussa sellaisen talouspolitiikan käyttöön ottaminen, joka perustuu jäsenvaltioiden talouspolitiikan tiiviiseen yhteensovittamiseen, sisämarkkinoihin ja yhteisten tavoitteiden määrittelyyn ja jota harjoitetaan vapaaseen kilpailuun perustuvan avoimen markkinatalouden periaatteen mukaisesti.

2. Sen ohella tähän toimintaan sisältyy tässä sopimuksessa määrätyn edellytyksin ja siinä määrättyssä aikataulussa sekä siinä määrättyjä menettelyjä noudattaen valuuttakurssien peruuttamaton vahvistaminen, joka johtaa yhtenäisvaluutan, ecun käyttöön ottamiseen sekä sellaisen yhtenäisen rahapolitiikan ja sellaisen yhtenäisen valuuttapolitiikan määrittelyyn ja harjoittamiseen, joiden ensisijaisena tavoitteena on pitää yllä hintatason vakautta, ja mainittua tavoitetta kuitenkin rajoittamatta tukea yleistä talouspolitiikkaa yhteisössä vapaaseen kilpailuun perustuvan avoimen markkinatalouden periaatteen mukaisesti.

3. Tämä jäsenvaltioiden ja yhteisön toiminta merkitsee, että seuraavia johtavia periaatteita noudatetaan: vakaa hintataso, terve julkistalous ja rahatalous sekä kestävä maksutase.

5 artikla

Yhteisö toimii sille tällä sopimuksella annetun toimivallan ja asetettujen tavoitteiden rajoissa.

Aloilla, jotka eivät kuulu yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan, yhteisö toissijaisuusperiaatteen mukaisesti toimii vain siinä tapauksessa ja siinä laajuudessa kuin jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla toteuttaa suunnitellun toiminnan tavoitteita, jotka suunnitellun toiminnan laajuuden tai vaikutusten takia voidaan tämän vuoksi toteuttaa paremmin yhteisön tasolla.

Yhteisön toiminnassa ei saada ylittää sitä, mikä on tarpeen tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

6 artikla

Ympäristönsuojelua koskevat vaatimukset on sisällytettävä 3 artiklassa tarkoitetun yhteisön politiikan ja toiminnan määrittelyyn ja toteuttamiseen, erityisesti kestävän kehityksen edistämiseksi.

7 artikla

1. Yhteisölle uskottuja tehtäviä hoitavat:

- EUROOPAN PARLAMENTTI,
- NEUVOSTO,
- KOMISSIO,
- TUOMIOISTUIN,
- TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIN.

Kukin toimielin toimii sille tällä sopimuksella annettujen toimivaltuuksien rajoissa.

2. Neuvostoa ja komissiota avustavat neuvoa-antava talous- ja sosiaalikomitea sekä neuvoa-antava alueiden komitea.

8 artikla

Perustetaan tässä sopimuksessa määrättyjä menettelyjä noudattaen Euroopan keskuspankkijärjestelmä, jäljempänä "EKPJ", sekä Euroopan keskuspankki, jäljempänä "EKP"; ne toimivat niille tällä sopimuksella sekä siihen liitettyllä EKPJ:n ja EKP:n perussäännöllä, jäljempänä "EKPJ:n perussääntö", annettujen valtuuksien rajoissa.

9 artikla

Perustetaan Euroopan investointipankki, joka toimii sille tällä sopimuksella sekä siihen liitettyllä perussäännöllä annettujen toimivaltuuksien rajoissa.

10 artikla

Jäsenvaltiot toteuttavat kaikki yleis- ja erityistoimenpiteet, jotka ovat aiheellisia tästä sopimuksesta tai yhteisön toimielinten säädöksistä johtuvien velvoitteiden täyttämisen varmistamiseksi. Ne helpottavat yhteisön päämäärän toteuttamista.

Ne pidättyvät kaikista toimenpiteistä, jotka ovat omiaan vaarantamaan tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamista.

11 artikla (*)

1. Jäsenvaltiot, jotka aikovat perustaa keskenään tiiviimmän yhteistyön jollakin tässä sopimuksessa tarkoitettulla alalla, esittävät asiasta pyynnön komissiolle, joka voi tehdä siitä ehdotuksen neuvostolle. Jos komissio ei tee ehdotusta, se ilmoittaa asianomaisille jäsenvaltioille perustelunsa.

2. Neuvosto myöntää Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 43–45 artiklan mukaisesti määränemmistöllä komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan oikeuden toteuttaa 1 kohdassa tarkoitettua tiiviimpää yhteistyötä. Jos tiiviimpi yhteistyö koskee alaa, jolla sovelletaan tämän sopimuksen 251 artiklassa määrättyä menettelyä, edellytetään Euroopan parlamentin puoltavaa lausuntoa.

Neuvoston jäsen voi pyytää, että asia esitellään Eurooppa-neuvostolle. Kun asia on esitelty Eurooppa-neuvostossa, neuvosto voi tehdä ratkaisunsa tämän kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti.

3. Tiiviimpien yhteistyötoimien toteuttamisen edellyttämiin säädöksiin ja päätöksiin sovelletaan kaikkia tämän sopimuksen asiaa koskevia määräyksiä, jollei tässä artiklassa tai Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 43–45 artiklassa toisin määrätä.

11 a artikla (**)

Jäsenvaltio, joka haluaa osallistua 11 artiklan nojalla perustettuun tiiviimpään yhteistyöhön, ilmoittaa aikomuksestaan neuvostolle ja komissiolle, joka antaa neuvostolle lausunnon kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta. Komissio päättää asiasta sekä tarpeellisina pitämistään erityisjärjestelyistä neljän kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta.

12 artikla

Kaikki kansalaisuuteen perustuva syrjintä on kiellettyä tämän sopimuksen soveltamisalalla, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän sopimuksen erityismääräysten soveltamista.

Neuvosto voi 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen toteuttaa sääntelyn tällaisen syrjinnän kieltämiseksi.

13 artikla (*)

1. Neuvosto voi tässä sopimuksessa yhteisölle uskotun toimivallan rajoissa yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sukupuoleen, rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän torjumiseksi, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän sopimuksen muiden määräysten soveltamista.

2. Poiketen siitä, mitä 1 kohdassa määrätään, neuvosto noudattaa perustamissopimuksen 251 artiklassa määrättyä menettelyä silloin kun se hyväksyy yhteisön edistämistoimenpiteitä, jotka eivät merkitse jäsenvaltioiden lakien tai asetusten yhdenmukaistamista, tukeakseen jäsenvaltioiden toimia, joilla pyritään myötävaikuttamaan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseen.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

(**) Artikla on lisätty Nizzan sopimuksella (ent. 11 artiklan 3 kohta).

14 artikla

1. Yhteisö hyväksyy toimenpiteet, joiden tarkoituksena on toteuttaa sisämarkkinat asteittain 31 päivänä joulukuuta 1992 päättyvän kauden kuluessa tämän artiklan, 15 ja 26 artiklan, 47 artiklan 2 kohdan sekä 49, 80, 93 ja 95 artiklan mukaisesti, edellä sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän sopimuksen muiden määräysten soveltamista.
2. Sisämarkkinat käsittävät alueen, jolla ei ole sisäisiä rajoja ja jolla tavaroiden, henkilöiden, palvelujen ja pääomien vapaa liikkuvuus taataan tämän sopimuksen määräysten mukaisesti.
3. Neuvosto määrittelee määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ne suuntaviivat ja edellytykset, jotka ovat tarpeen tasapainoisen edistymisen takaamiseksi kaikilla kyseisillä aloilla.

15 artikla

Laatiessaan ehdotuksiaan 14 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi komissio ottaa huomioon sen, kuinka paljon tiettyjen eri kehitystasoilla olevien kansantalouksien täytyy ponnistella sisämarkkinoiden toteuttamiskauden aikana, ja se voi tehdä ehdotuksia aiheellisiksi säännöksiksi.

Jos nämä säännökset ovat muodoltaan poikkeussäännöksiä, niiden tulee olla väliaikaisia ja sellaisia, että ne aiheuttavat mahdollisimman vähän häiriötä yhteismarkkinoiden toiminnalle.

16 artikla

Ottaen huomioon yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen tärkeän aseman unionin yhteisten arvojen joukossa ja niiden merkityksen sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden edistämässä yhteisö ja jäsenvaltiot huolehtivat kukin toimivaltansa mukaisesti ja tämän sopimuksen soveltamisalalla siitä, että tällaiset palvelut toimivat sellaisin perustein ja edellytyksin, että ne voivat täyttää tehtävänsä, sanotun kuitenkin rajoittamatta 73, 86 ja 87 artiklan soveltamista.

TOINEN OSA

UNIONIN KANSALAISSUUS

17 artikla

1. Otetaan käyttöön unionin kansalaisuus. Unionin kansalainen on jokainen, jolla on jonkin jäsenvaltion kansalaisuus. Unionin kansalaisuus täydentää, mutta ei korvaa jäsenvaltion kansalaisuutta.
2. Unionin kansalaisilla on tässä sopimuksessa määrätyt oikeudet ja velvollisuudet.

18 artikla (*)

1. Jokaisella unionin kansalaisella on oikeus vapaasti liikkua ja oleskella jäsenvaltioiden alueella, jollei tässä sopimuksessa määrätyistä tai sen soveltamisesta annetuissa säännöksissä säädetyistä rajoituksista ja ehdoista muuta johdu.
2. Jos jokin yhteisön toimi osoittautuu tarpeelliseksi tämän tavoitteen saavuttamiseksi eikä tässä sopimuksessa ole määräyksiä tähän tarvittavista valtuuksista, neuvosto voi antaa säännöksiä 1 kohdassa tarkoitettujen oikeuksien käyttämisen helpottamiseksi. Neuvosto tekee ratkaisunsa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen.
3. Mitä 2 kohdassa määrätään, ei koske passeja, henkilötodistuksia, oleskelulupia tai muita niihin rinnastettavia asiakirjoja koskevia määräyksiä eivätkä sosiaaliturvaa tai sosiaalista suojelua koskevia määräyksiä.

19 artikla

1. Jokaisella unionin kansalaisella on kunnallinen äänioikeus ja vaalikelpoisuus jäsenvaltiossa, jossa hän asuu mutta jonka kansalainen hän ei ole, samoin edellytyksin kuin tuon jäsenvaltion omilla kansalaisilla. Tätä oikeutta käytetään niiden yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti, jotka neuvosto antaa yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan; näihin yksityiskohtaisiin sääntöihin voi sisältyä poikkeussäännöksiä, jos ne ovat perusteltuja jonkin jäsenvaltion erityisten ongelmien takia.
2. Jokaisella unionin kansalaisella on äänioikeus ja vaalikelpoisuus Euroopan parlamentin vaaleissa jäsenvaltiossa, jossa hän asuu mutta jonka kansalainen hän ei ole, samoin edellytyksin kuin tuon jäsenvaltion omilla kansalaisilla, edellä sanotun kuitenkin rajoittamatta 190 artiklan 4 kohdan ja sen soveltamisesta annettujen säännösten soveltamista. Tätä oikeutta käytetään niiden yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti, jotka neuvosto antaa yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan; näihin yksityiskohtaisiin sääntöihin voi sisältyä poikkeussäännöksiä, jos ne ovat perusteltuja jonkin jäsenvaltion erityisten ongelmien takia.

20 artikla

Jokainen unionin kansalainen saa kolmannen maan alueella, jossa jäsenvaltiolla, jonka kansalainen hän on, ei ole edustusta, suojelua minkä tahansa jäsenvaltion diplomaatti- ja konsuliviranomaisilta samoin edellytyksin kuin kyseisen jäsenvaltion omat kansalaiset. Jäsenvaltiot vahvistavat tarpeelliset säännöt keskenään ja aloittavat tällaisen suojelun turvaamiseksi tarvittavat kansainväliset neuvottelut.

21 artikla

Jokaisella unionin kansalaisella on oikeus vedota Euroopan parlamenttiin 194 artiklan mukaisesti.

Jokainen unionin kansalainen voi kääntyä 195 artiklan mukaisesti asetettavan oikeusasiamiehen puoleen.

Jokainen unionin kansalainen voi kirjoittaa tässä artiklassa tai 7 artiklassa tarkoitettulle toimielimelle tai elimelle jollakin 314 artiklassa mainitulla kielellä ja saada vastauksen samalla kielellä.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

22 artikla

Komissio antaa Euroopan parlamentille, neuvostolle sekä talous- ja sosiaalikomitealle joka kolmas vuosi kertomuksen tämän osan määräysten soveltamisesta. Tässä kertomuksessa otetaan huomioon unionin kehitys.

Tältä pohjalta, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän sopimuksen muiden määräysten soveltamista, neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan antaa tässä osassa tarkoitettujen oikeuksien täydentämisestä säännöksiä, joiden hyväksymistä jäsenvaltioiden valtiotäytäntöjen asettamien vaatimusten mukaisesti se suosittaa jäsenvaltioille.

KOLMAS OSA

YHTEISÖN POLITIIKKA

I OSASTO

TAVAROIDEN VAPAA LIKKUVUUS

23 artikla

1. Yhteisön perustana on tulliliitto, joka käsittää kaiken tavaroiden kaupan ja merkitsee, että vienti- ja tuontitullit sekä kaikki vaikutukseltaan vastaavat maksut ovat kiellettyjä jäsenvaltioiden välillä ja että toteutetaan yhteinen tullitariffi suhteessa kolmansiin maihin.

2. Tämän osaston 25 artiklan ja 2 luvun määräyksiä sovelletaan jäsenvaltioista peräisin oleviin tuotteisiin sekä sellaisiin kolmansista maista tuleviin tuotteisiin, jotka ovat jäsenvaltioissa vapaassa vaihdannassa.

24 artikla

Kolmansista maista tulevien tuotteiden katsotaan olevan jäsenvaltiossa vapaassa vaihdannassa, jos tuontimuodollisuuksia on noudatettu ja tuotteista on tässä jäsenvaltiossa kannettu niistä menevät tullit tai vaikutukseltaan vastaavat maksut eikä näitä tulleja tai maksuja ole kokonaan tai osittain palautettu.

1 LUKU

TULLILIITTO

25 artikla

Tuonti- ja vientitullit tai vaikutukseltaan vastaavat maksut ovat kiellettyjä jäsenvaltioiden välillä. Tämä koskee myös fiskaalisia tulleja.

26 artikla

Neuvosto vahvistaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta yhteisen tullitariffin tullit.

27 artikla

Hoitaessaan tässä luvussa määrättyjä tehtäviään komissio pitää lähtökohtanaan:

- a) tarvetta edistää jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välistä kauppaa;
- b) kilpailun edellytysten kehitystä yhteisössä siltä osin kuin se parantaa yritysten kilpailukykyä;
- c) raaka-aineiden ja puolivalmisteiden saantia koskevia yhteisön tarpeita, jolloin komissio huolehtii siitä, että jäsenvaltioiden välisiä kilpailun edellytyksiä valmiiden tuotteiden osalta ei vääristetä;
- d) tarvetta välttää vakavia häiriöitä jäsenvaltioiden taloudessa sekä tarvetta varmistaa tuotannon järjellinen kehitys ja kulutuksen kasvu yhteisössä.

*2 LUKU***JÄSENVALTIOIDEN VÄLISTEN MÄÄRÄLLISTEN RAJOITUSTEN KIELTÄMINEN***28 artikla*

Jäsenvaltioiden väliset tuonnin määrälliset rajoitukset ja kaikki vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet ovat kiellettyjä.

29 artikla

Jäsenvaltioiden väliset viennin määrälliset rajoitukset ja kaikki vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet ovat kiellettyjä.

30 artikla

Mitä 28 ja 29 artiklassa määrätään, ei estä sellaisia tuontia, vientiä tai kauttakuljetusta koskevia kieltoja tai rajoituksia, jotka ovat perusteltuja julkisen moraalin, yleisen järjestyksen tai turvallisuuden kannalta, ihmisten, eläinten tai kasvien terveyden ja elämän suojelemiseksi, taiteellisten, historiallisten tai arkeologisten kansallisaarteiden suojelemiseksi taikka teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelemiseksi. Nämä kiellot tai rajoitukset eivät kuitenkaan saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen.

31 artikla

1. Jäsenvaltiot mukauttavat kaupallisia valtion monopolejaan niin, että tavaroiden hankintaa tai myyntiä koskevissa ehdoissa ei syrjitä jäsenvaltioiden kansalaisia.

Tämän artiklan määräyksiä sovelletaan kaikkiin toimielimiin, joiden välityksellä jäsenvaltio lain nojalla tai tosiasiallisesti suoraan tai välillisesti valvoo tai ohjaa jäsenvaltioiden välistä tuontia tai vientiä taikka olennaisesti vaikuttaa siihen. Näitä määräyksiä sovelletaan myös monopoleihin, jotka perustuvat valtion myöntämään yksinoikeuteen.

2. Jäsenvaltiot eivät toteuta uusia toimenpiteitä, jotka ovat ristiriidassa 1 kohdan periaatteiden kanssa tai joilla rajoitetaan jäsenvaltioiden välisten tullien ja määrällisten rajoitusten kieltämistä koskevien artiklojen soveltamisalaa.

3. Jos kaupalliseen valtion monopoliin liittyy sääntely, jonka tarkoituksena on helpottaa maataloustuotteiden menekkiä tai varmistaa niistä paras mahdollinen tuotto, tätä artiklaa sovellettaessa on tarpeen antaa yhtäläiset takeet niiden tuottajien työllisyydestä ja elintasosta, joita asia koskee.

II OSASTO

MAATALOUS

32 artikla

1. Yhteismarkkinat käsittävät myös maatalouden ja maataloustuotteiden kaupan. Maataloustuotteilla tarkoitetaan maanpinnan kasvutuotteita, kotieläintalouden tuotteita ja kalataloustuotteita sekä sellaisia ensimmäisen jalostusasteen tuotteita, jotka suoraan liittyvät näihin tuotteisiin.

2. Yhteismarkkinoiden toteuttamista koskevia määräyksiä sovelletaan maataloustuotteisiin, jollei 33–38 artiklassa toisin määrätä.

3. Tuotteet, joihin sovelletaan 33–38 artiklan määräyksiä, mainitaan tämän sopimuksen liitteessä I olevassa luettelossa.

4. Maataloustuotteiden yhteismarkkinoiden toiminnan ja kehittämisen yhteydessä on toteutettava yhteinen maatalouspolitiikka.

33 artikla

1. Yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteena on:

- a) lisätä maatalouden tuottavuutta edistämällä teknistä kehitystä sekä varmistamalla, että maataloustuotantoa kehitetään järkipäisesti ja että tuotannontekijöitä, varsinkin työvoimaa, hyödynnetään parhaalla mahdollisella tavalla;
- b) taata näin maatalousväestölle kohtuullinen elintaso erityisesti lisäämällä maataloudessa työskentelevien henkeä kohti laskettuja tuloja;
- c) vakauttaa markkinat;
- d) varmistaa tarvikkeiden saatavuus;
- e) taata kohtuulliset kuluttajahinnat.

2. Yhteistä maatalouspolitiikkaa ja sen mahdollisia erityismenetelmiä suunniteltaessa otetaan huomioon:

- a) maatalouselinkeinon erityisluonne, joka johtuu maatalouden yhteiskunnallisesta rakenteesta sekä eri maatalousalueiden välisistä rakenteellisista eroista ja luonnonolojen eroista;
- b) tarve toteuttaa aiheelliset mukautukset asteittain;
- c) se, että maatalous on jäsenvaltioissa tuotannonala, joka liittyy läheisesti talouteen kokonaisuudessaan.

34 artikla

1. Edellä 33 artiklassa lueteltujen tavoitteiden saavuttamiseksi toteutetaan yhteinen maatalouden markkinajärjestely.

Tuotteen mukaan järjestelyinä on jokin seuraavista:

- a) yhteiset kilpailusäännöt;
- b) erilaisten kansallisten markkinajärjestelyjen pakollinen yhteensovittaminen;
- c) Euroopan markkinajärjestely.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu yhteinen järjestely voi käsittää kaikki 33 artiklassa lueteltujen tavoitteiden toteuttamiseksi tarpeelliset toimenpiteet, erityisesti hintasääntelyn, tuen tuotteiden tuotantoa ja myyntiä varten, varastoimis- ja tasausjärjestelyt sekä yhteiset viennin ja tuonnin vakauttamisjärjestelmät.

Yhteisen järjestelyn tulee rajoittua vain 33 artiklassa lueteltujen tavoitteiden toteuttamiseen, eikä siinä saa syrjiä tuottajia tai kuluttajia yhteisössä.

Mahdollisen yhteisen hintapolitiikan tulee pohjautua yhteisiin perusteisiin ja yhdenmukaisiin laskentamenetelmiin.

3. Edellä 1 kohdassa tarkoitetun yhteisen järjestelyn tavoitteiden toteuttamiseksi voidaan perustaa yksi tai useampi maatalouden ohjaus- ja tukirahasto.

35 artikla

Edellä 33 artiklassa lueteltujen tavoitteiden saavuttamiseksi yhteisessä maatalouspolitiikassa voidaan:

- a) sovittaa tehokkaalla tavalla yhteen pyrkimykset ammatillisessa koulutuksessa, tutkimuksessa ja maatalousneuvonnassa, jolloin voidaan yhteisesti rahoittaa hankkeita tai laitoksia;
- b) yhteisin toimin edistää joidenkin tuotteiden kulutusta.

36 artikla

Maataloustuotteiden tuotantoon ja kauppaan sovelletaan kilpailusääntöjä koskevan luvun määräyksiä vain siltä osin kuin neuvosto 37 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaisesti ja niissä määrättyä menettelyä noudattaen sekä ottaen huomioon 33 artiklassa luetellut tavoitteet määrittää.

Neuvosto voi erityisesti antaa luvan tuen myöntämiseen:

- a) rakenteellisista syistä tai luonnonolojen vuoksi epäedullisessa asemassa olevien yritysten suojelemiseksi;
- b) taloudellisten kehitysohjelmien mukaisesti.

37 artikla

1. Yhteisen maatalouspolitiikan suuntaviivojen laatimista varten komissio kutsuu heti tämän sopimuksen tultua voimaan koolle jäsenvaltioiden konferenssin, jonka tehtävänä on jäsenvaltioiden maatalouspolitiikan vertaileminen erityisesti laatimalla selvitys jäsenvaltioiden tuotantomahdollisuuksista ja tarpeista.

2. Ottaen huomioon 1 kohdassa tarkoitetun konferenssin työn tulokset komissio tekee kahden vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan ehdotuksia yhteisen maatalouspolitiikan suunnittelemisesta, sen toteuttamisesta ja kansallisten järjestelyjen korvaamisesta jollakin 34 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla järjestelmällä sekä tässä osastossa erityisesti mainittujen toimenpiteiden toteuttamisesta.

Näissä ehdotuksissa on otettava huomioon tässä osastossa mainittujen maatalousasioiden keskinäinen riippuvuus.

Neuvosto antaa määränemmistöllä, komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan asetuksia ja direktiivejä sekä tekee päätöksiä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta suositusten antamista.

3. Neuvosto voi määränemmistöllä edellistä kohtaa noudattaen korvata kansalliset markkinajärjestelyt 34 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla yhteisellä järjestelyllä, jos:

- a) yhteinen järjestely antaa niille korvaamista vastustaville jäsenvaltioille, joilla on kansallinen järjestely kyseistä tuotantoa varten, yhtäläiset takeet niiden tuottajien työllisyydestä ja elintasosta, joita asia koskee; tällöin otetaan huomioon mahdollisen mukauttamisen ja tarpeellisen erikoistumisen aika-tila; ja
- b) tämä järjestely takaa kaupankäynnille yhteisössä vastaavat edellytykset kuin kansallisilla markkinoilla.

4. Jos joitakin raaka-aineita varten muodostetaan yhteinen järjestely ennen kuin on olemassa yhteinen järjestely vastaavia jalostettuja tuotteita varten, näitä raaka-aineita voidaan tuoda yhteisön ulkopuolelta, jos niitä käytetään jalostettuihin tuotteisiin, jotka on tarkoitettu vietäviksi kolmansiin maihin.

38 artikla

Jos jotakin tuotetta koskee jäsenvaltiossa sellainen kansallinen markkinajärjestely tai siihen sovelletaan sellaista vaikutukseltaan vastaavaa kansallista sääntelyä, joka vaikuttaa toisen jäsenvaltion vastaavanlaiseen tuotantoon, jäsenvaltiot perivät tasoitusmaksua tuottaessa tätä tuotetta jäsenvaltiosta, jossa kyseinen järjestely on tai jossa kyseistä sääntelyä sovelletaan, jollei tämä valtio peri tasoitusmaksua tuotteen viennistä.

Komissio vahvistaa nämä maksut niin suuriksi kuin tasapainon palauttamiseksi on tarpeen; komissio voi myös antaa luvan muihin toimenpiteisiin, joiden edellytykset ja joita koskevat yksityiskohtaiset säännöt se määrittelee.

III OSASTO

HENKILÖIDEN, PALVELUJEN JA PÄÄOMIEN VAPAA LIKKUVUUS

1 LUKU

TYÖNTEKIJÄT

39 artikla

1. Turvataan työntekijöiden vapaa liikkuvuus yhteisössä.
2. Se merkitsee, että kaikki kansalaisuuteen perustuva jäsenvaltioiden työntekijöiden syrjintä työ-sopimusten tekemisessä sekä palkkauksessa ja muissa työehdoissa poistetaan.
3. Yleisen järjestyksen tai turvallisuuden taikka kansanterveyden vuoksi perustelluin rajoituksin se sisältää oikeuden:
 - a) hakea tosiasiallisesti tarjottua työtä;
 - b) liikkua tässä tarkoituksessa vapaasti jäsenvaltioiden alueella;
 - c) oleskella jäsenvaltion alueella työn tekemiseksi tämän valtion kotimaisten työntekijöiden työsuhdetta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten mukaisesti;
 - d) työsuhteen päätyttyä jäädä jäsenvaltion alueelle komission antamissa soveltamisasetuksissa säädetyin edellytyksin.
4. Tämän artiklan määräykset eivät koske julkishallinnon palvelussuhteita.

40 artikla

Neuvosto toteuttaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuul-tuaan direktiivein tai asetuksin ne toimenpiteet, jotka ovat tarpeen 39 artiklassa tarkoitetun työntekijöi-den vapaan liikkuvuuden toteuttamiseksi, erityisesti:

- a) varmistamalla kansallisten työvoimaviranomaisten kiinteän yhteistoiminnan;

- b) poistamalla sellaiset kansallisesta lainsäädännöstä ja jäsenvaltioiden välisistä aikaisemmista sopimuksista johtuvat hallinnolliset menettelyt ja käytännöt sekä avoinna oleviin työpaikkoihin pääsyä koskevat määräajat, joiden voimassa pitäminen olisi esteenä työntekijöiden liikkuvuuden vapauttamiselle;
- c) poistamalla kaikki sellaiset kansallisesta lainsäädännöstä ja jäsenvaltioiden välisistä aikaisemmista sopimuksista johtuvat määräajat ja muut rajoitukset, joilla asetetaan muiden jäsenvaltioiden työntekijöille erilaiset työpaikan vapaata valintaa koskevat ehdot kuin jäsenvaltion kotimaisille työntekijöille;
- d) toteuttamalla järjestelmiä, joiden avulla työtä välitetään ja työvoiman kysynnän ja tarjonnan välinen tasapaino säilytetään siten, että eri alueilla ja teollisuudenaloilla vältetään elintaso- ja työllisyyttä uhkaavat vakavat vaarat.

41 artikla

Jäsenvaltiot edistävät nuorten työntekijöiden vaihtoa osana yhteistä toimintaohjelmaa.

42 artikla

Neuvosto toteuttaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen komission ehdotuksesta sellaiset sosiaaliturvan alan toimenpiteet, jotka ovat tarpeen työntekijöiden vapaan liikkuvuuden toteuttamiseksi, erityisesti ottamalla käyttöön järjestelmän, joka turvaa siirtotyöläisille ja heidän huollettavillean sen, että:

- a) kaudet, jotka eri maiden lainsäädännön mukaan otetaan huomioon oikeuden saamiseksi etuuteen ja sen säilyttämiseksi sekä etuuden määrän laskemiseksi, lasketaan yhteen;
- b) etuudet maksetaan jäsenvaltioiden alueella asuville.

Neuvosto tekee ratkaisunsa kaikissa 251 artiklassa tarkoitetuissa menettelyissä yksimielisesti.

2 LUKU

SJOITTAUTUMISOIKEUS

43 artikla

Jäljempänä olevien määräysten mukaisesti kielletään rajoitukset, jotka koskevat jäsenvaltion kansalaisen vapautta sijoittautua toisen jäsenvaltion alueelle. Myös kielletään rajoitukset, jotka estävät jäsenvaltion alueelle sijoittautuneita jäsenvaltion kansalaisia perustamasta kauppaedustajan liikkeitä, sivuliikkeitä ja tytäryhtiöitä.

Jollei pääomia koskevan luvun määräyksistä muuta johdu, sijoittautumisvapautteen kuuluu oikeus ryhtyä harjoittamaan ja harjoittaa itsenäistä ammattia sekä oikeus perustaa ja johtaa yrityksiä, erityisesti 48 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettuja yhtiöitä, niillä edellytyksillä, jotka sijoittautumisvaltion lainsäädännön mukaan koskevat sen kansalaisia.

44 artikla

1. Neuvosto antaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan direktiivein säännöksiä sijoittautumisvapauden toteuttamiseksi tietyllä toimialalla.
2. Neuvosto ja komissio suorittavat niille edellä määrättyt tehtävät erityisesti:
 - a) suomalla yleensä etusijan niille toimialoille, joilla sijoittautumisvapaus vaikuttaa hyvin suotuisasti tuotantoon ja kauppaan;
 - b) varmistamalla jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välisen kiinteän yhteistoiminnan saadaksesen tietoa niiden eri toimialojen erityisoloista yhteisössä, joita asia koskee;
 - c) poistamalla kansallisesta lainsäädännöstä ja jäsenvaltioiden välisistä aikaisemmista sopimuksista johtuvat sellaiset hallinnolliset menettelyt ja käytännöt, joiden voimassa pitäminen olisi sijoittautumisvapauden esteenä;
 - d) huolehtimalla jäsenvaltion alueella työtä tekevien, toisesta jäsenvaltiosta olevien työntekijöiden mahdollisuudesta jäädä tämän valtion alueelle harjoittamaan itsenäistä ammattia, jos he täyttävät ne edellytykset, jotka heidän olisi täytettävä, jos he tulisivat tähän jäsenvaltioon silloin, kun he aikovat ryhtyä harjoittamaan tätä ammattia;
 - e) tekemällä jäsenvaltion kansalaisille mahdolliseksi hankkia ja käyttää toisen jäsenvaltion alueella olevaa kiinteää omaisuutta, sikäli kuin se ei ole ristiriidassa 33 artiklan 2 kohdassa määrättyjen periaatteiden kanssa;
 - f) poistamalla jokaisella kyseeseen tulevalla toimialalla sijoittautumisvapauden rajoitukset asteittain niin edellytyksistä, jotka koskevat kauppaedustajan liikkeiden, sivuliikkeiden ja tytäryhtiöiden perustamista jäsenvaltion alueelle, kuin edellytyksistä, jotka koskevat päätoimipaikan henkilöstön pääsyä näiden johto- ja valvontatehtäviin;
 - g) sovittamalla tarpeen mukaan yhteen ja pyrkimällä tekemään samanvertaisiksi ne takeet, joita jäsenvaltioissa edellytetään 48 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä niin yhtiön jäsenten kuin ulkopuolisten etujen turvaamiseksi;
 - h) huolehtimalla siitä, että jäsenvaltioiden myöntämä tuki ei vääristä sijoittautumisen edellytyksiä.

45 artikla

Tämän luvun määräyksiä ei jäsenvaltiossa sovelleta toimintaan, joka jatkuvasti tai tilapäisesti liittyy julkisen vallan käyttöön kyseisessä jäsenvaltiossa.

Neuvosto voi määräenemmistöllä komission ehdotuksesta päättää, että tämän luvun määräykset eivät koske tiettyä toimintaa.

46 artikla

1. Tämän luvun määräykset ja niiden nojalla toteutetut toimenpiteet eivät rajoita niiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten soveltamista, joiden mukaan ulkomaalaisiin sovelletaan erityis-sääntelyä yleisen järjestyksen tai turvallisuuden taikka kansanterveyden perusteella.
2. Neuvosto antaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen direktiivit edellä mainittujen säännösten yhteensovittamisesta.

47 artikla

1. Helpottaakseen itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi ryhtymistä ja toimintaa itsenäisenä ammatinharjoittajana neuvosto antaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen direktiivejä tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta.
2. Samaa tarkoitusta varten neuvosto antaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen direktiivit itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi ryhtymistä ja toimintaa itsenäisenä ammatinharjoittajana koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta. Neuvosto tekee ratkaisunsa direktiiveistä kaikissa 251 artiklassa tarkoitetuissa menettelyissä yksimielisesti, jos niiden panemiseksi täytäntöön ainakin yhdessä jäsenvaltiossa on muutettava niitä ammatin harjoittamisesta lailla säädettyjä periaatteita, jotka koskevat luonnollisten henkilöiden koulutusta ja ammattiin pääsyn edellytyksiä. Muissa tapauksissa neuvosto tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä.
3. Lääkäriammattia, lääketieteeseen liittyviä ammatteja ja apteekkialan ammatteja koskevien rajoitusten asteittainen poistaminen riippuu niiden harjoittamisen edellytysten yhteensovittamisesta eri jäsenvaltioissa.

48 artikla

Jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti perustetut yhtiöt, joiden sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka on yhteisön alueella, rinnastetaan tämän luvun määräyksiä sovellettaessa luonnollisiin henkilöihin, jotka ovat jäsenvaltion kansalaisia.

Yhtiöillä tarkoitetaan siviili- ja kauppaoikeudellisia yhtiöitä, osuustoiminnallisia yhtiöitä sekä muita julkis- tai yksityisoikeudellisia oikeushenkilöitä, lukuun ottamatta niitä, jotka eivät tavoittele voittoa.

3 LUKU

PALVELUT

49 artikla

Jäljempänä olevien määräysten mukaisesti kielletään rajoitukset, jotka koskevat muuhun yhteisön valtiooon kuin palvelujen vastaanottajan valtioon sijoittautuneen jäsenvaltion kansalaisen vapautta tarjota palveluja yhteisössä.

Neuvosto voi määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ulottaa tämän luvun määräykset koskemaan myös sellaisia palvelujen tarjoajia, jotka ovat kolmannen maan kansalaisia, mutta jotka ovat sijoittautuneet yhteisöön.

50 artikla

Tässä sopimuksessa palveluilla tarkoitetaan suorituksia, joista tavallisesti maksetaan korvaus ja joita määräykset tavaroiden, pääomien tai henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta eivät koske.

Palveluihin kuuluu erityisesti:

- a) teollinen toiminta;
- b) kaupallinen toiminta;
- c) käsityöläistoiminta;
- d) vapaiden ammattien harjoittamiseen kuuluva toiminta.

Palvelun tarjoaja saa tilapäisesti harjoittaa toimintaansa valtiossa, jossa palvelu tarjotaan, niillä edellytyksillä, jotka tämä valtio asettaa kansalaisilleen, sanotun kuitenkin rajoittamatta sijoittautumisoikeutta koskevan luvun määräysten soveltamista.

51 artikla

1. Palvelujen tarjoamisen vapauteen liikenteen alalla sovelletaan liikennettä koskevan osaston määräyksiä.
2. Pääomien liikkuvuuteen liittyvät pankki- ja vakuutuspalvelut vapautetaan yhdessä pääomanliikkeiden vapauttamisen kanssa.

52 artikla

1. Neuvosto antaa määränemmistöllä komission ehdotuksesta sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja Euroopan parlamenttia kuultuaan direktiivein säännöksiä tietyn palvelun vapauden toteuttamiseksi.
2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettuja direktiivejä annettaessa etusijalla ovat yleensä palvelut, jotka suoraan vaikuttavat tuotantokustannuksiin tai joiden vapauttaminen osaltaan edistää tavaroiden kauppaa.

53 artikla

Jäsenvaltiot ovat valmiit etenemään palvelujen vapauttamisessa pidemmälle kuin 52 artiklan 1 kohdan nojalla annetuissa direktiiveissä säädetään, jos niiden yleinen taloudellinen tilanne ja olot asianomaisella elinkeinoelämän alalla sen sallivat.

Komissio antaa asiasta suosituksia niille jäsenvaltioille, joita asia koskee.

54 artikla

Kunnes rajoitukset, jotka koskevat palvelujen tarjoamisen vapautta, on poistettu, kukin jäsenvaltio soveltaa näitä rajoituksia 49 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettuihin palvelujen tarjoajiin heidän kansalaisuudestaan tai asuinpaikastaan riippumatta.

55 artikla

Mitä 45–48 artiklassa määrätään, sovelletaan tässä luvussa tarkoitettuihin kysymyksiin.

4 LUKU

PÄÄOMAT JA MAKSUT

56 artikla

1. Tämän luvun määräysten mukaisesti kiellettyjä ovat kaikki rajoitukset, jotka koskevat pääomanliikkeitä jäsenvaltioiden välillä taikka jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välillä.
2. Tämän luvun määräysten mukaisesti kiellettyjä ovat kaikki rajoitukset, jotka koskevat maksuja jäsenvaltioiden välillä taikka jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välillä.

57 artikla

1. Mitä 56 artiklassa määrätään, ei estä soveltamasta kolmansiin maihin sellaisia rajoituksia, jotka ovat kansallisen lainsäädännön tai yhteisön oikeuden mukaan voimassa 31 päivänä joulukuuta 1993 ja jotka koskevat pääomanliikkeitä kolmansiin maihin tai kolmansista maista, jos näihin liittyy suoria sijoituksia, kiinteistösijoitukset mukaan luettuina, sijoittautumista, rahoituspalvelujen tarjoamista tai arvopaperien hyväksymistä pääomamarkkinoille.
2. Pyrkien mahdollisimman laajalti toteuttamaan jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisen pääomien vapaan liikkuvuuden tavoitteen neuvosto voi määränemmistöllä komission ehdotuksesta toteuttaa toimenpiteitä, jotka koskevat pääomanliikkeitä kolmansiin maihin tai kolmansista maista, jos näihin liittyy suoria sijoituksia, kiinteistösijoitukset mukaan luettuina, sijoittautumista, rahoituspalvelujen tarjoamista tai arvopaperien hyväksymistä pääomamarkkinoille, edellä sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän sopimuksen muiden lukujen soveltamista. Yksimielisyys on kuitenkin niiden tässä kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden toteuttamisen edellytyksenä, jotka yhteisön oikeudessa merkitsevät taantumista kolmansiin maihin tai kolmansista maista suuntautuvien pääomanliikkeiden vapauttamisessa.

58 artikla

1. Mitä 56 artiklassa määrätään, ei rajoita jäsenvaltioiden oikeutta:
 - a) soveltaa niitä verolainsäädäntönsä säännöksiä, joiden mukaan verovelvollisia kohdellaan eri tavoin heidän asuinpaikkansa tai heidän pääomansa sijoituspaikan perusteella;
 - b) toteuttaa kaikki toimenpiteet, jotka ovat välttämättömiä, jotta estetään verotusta ja rahoituslaitosten toiminnan vakauden valvontaa koskevien jäsenvaltioiden lakien ja asetusten rikkominen, taikka säätää pääomanliikkeitä koskevista ilmoitusmenettelyistä hallinnollisten tietojen tai tilastotietojen saamiseksi taikka toteuttaa toimenpiteitä, jotka ovat perusteltuja yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta.
2. Tämän luvun määräykset eivät rajoita sellaisten sijoittautumisoikeuden rajoitusten soveltamista, jotka ovat sopuinnussa tämän sopimuksen kanssa.

3. Edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden ja menettelyjen ei saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään taikka 56 artiklassa tarkoitettujen pääomien ja maksujen vapaan liikkuvuuden peiteltyä rajoittamista.

59 artikla

Jos pääomanliikkeet kolmansiin maihin tai kolmansista maista poikkeuksellisissa olosuhteissa aiheuttavat tai uhkaavat aiheuttaa vakavia vaikeuksia talous- ja rahaliiton toiminnalle, neuvosto voi määränemmistöllä komission ehdotuksesta ja EKP:a kuultuaan enintään kuuden kuukauden ajan toteuttaa suoja-toimenpiteitä suhteessa kolmansiin maihin, jos tällaiset toimenpiteet ovat ehdottomasti tarpeen.

60 artikla

1. Jos yhteisön toimia pidetään tarpeellisina 301 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa, neuvosto voi suhteessa niihin kolmansiin maihin, joita asia koskee, mainitussa artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen toteuttaa tarpeelliset kiireelliset pääomien liikkuvuutta ja maksuja koskevat toimenpiteet.

2. Ennen kuin neuvosto on toteuttanut 1 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä, jäsenvaltio voi, vakavin poliittisin perustein ja kiireellisyysyistä, suhteessa kolmanteen maahan toteuttaa pääomien liikkuvuutta ja maksuja koskevia yksipuolisia toimenpiteitä, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta 297 artiklan soveltamista. Näistä toimenpiteistä on annettava tieto komissiolle ja muille jäsenvaltioille viimeistään niiden tullessa voimaan.

Neuvosto voi määränemmistöllä komission ehdotuksesta päättää, että jäsenvaltion, jota asia koskee, on muutettava näitä toimenpiteitä tai kumottava ne. Neuvoston puheenjohtaja antaa Euroopan parlamentille tiedon neuvoston päätöksestä.

IV OSASTO

VIISUMI-, TURVAPAikka- JA MAAHANMUUTTOPOLITIikka SEKÄ MUU HENKILÖIDEN VAPAASEEN LIKKUVUUTEEN LIITTYVÄ POLITIikka

61 artikla

Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen toteuttamiseksi asteittain neuvosto toteuttaa:

- a) viiden vuoden kuluessa Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta toimenpiteet henkilöiden vapaan liikkuvuuden takaamiseksi 14 artiklan mukaisesti yhdessä suoraan niihin liittyvien 62 artiklan 2 ja 3 alakohdan, 63 artiklan 1 alakohdan a alakohdan ja 2 alakohdan a alakohdan mukaisten, ulkorajoilla tehtäviä tarkastuksia, turvapaikkaa ja maahanmuuttoa koskevien rinnakkaistoimenpiteiden kanssa, Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklan e alakohdan mukaiset toimenpiteet rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi;
- b) turvapaikkaa ja maahanmuuttoa sekä kolmansien maiden kansalaisten oikeuksien turvaamista koskevia muita 63 artiklan mukaisia toimenpiteitä;
- c) 65 artiklan mukaiset oikeudellista yhteistyötä yksityisoikeudellisissa asioissa koskevat toimenpiteet;

- d) 66 artiklan määräysten mukaiset aiheelliset toimenpiteet hallinnollisen yhteistyön edistämiseksi ja tiivistämiseksi;
- e) poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa koskevat toimenpiteet, joilla Euroopan unionista tehdyn sopimuksen määräysten mukaisesti pyritään saavuttamaan korkea turvallisuustaso ehkäisemällä ja torjumalla rikollisuutta unionissa.

62 artikla

Neuvosto toteuttaa 67 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen viiden vuoden kuluessa Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta:

1. toimenpiteet, joilla 14 artiklan mukaisesti varmistetaan, ettei sisärajojen ylittämisen yhteydessä unionin tai kolmansien maiden kansalaisiin kohdisteta henkilötarkastuksia;
2. jäsenvaltioiden ulkorajojen ylittämistä koskevat toimenpiteet, joilla vahvistetaan:
 - a) vaatimukset ja menettelyt, joita jäsenvaltioiden on noudatettava ulkorajoilla tapahtuvissa henkilötarkastuksissa;
 - b) enintään kolmeksi kuukaudeksi suunniteltua oleskelua varten myönnettäviä viisumeja koskevat säännöt, erityisesti
 - i) luettelo kolmansista maista, joiden kansalaisilla on oltava viisumi ulkorajoja ylittäessään, ja niistä kolmansista maista, joiden kansalaisia tämä vaatimus ei koske;
 - ii) viisumia myönnettäessä jäsenvaltioissa noudatettavat menettelyt ja edellytykset;
 - iii) yhtenäinen viisumin kaava; ja
 - iv) yhtenäistä viisumia koskevat säännöt;
3. toimenpiteet niiden edellytysten vahvistamiseksi, joiden mukaisesti kolmansien maiden kansalaiset voivat vapaasti matkustaa jäsenvaltioiden alueella enintään kolmen kuukauden ajan.

63 artikla

Neuvosto toteuttaa 67 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen viiden vuoden kuluessa Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta:

1. turvapaikkaa koskevat toimenpiteet pakolaisten oikeudellista asemaa koskevan, 28 päivänä heinäkuuta 1951 tehdyn Geneven yleissopimuksen ja 31 päivänä tammikuuta 1967 tehdyn pöytäkirjan sekä muiden asiaa koskevien sopimusten mukaisesti seuraavilla aloilla:
 - a) perusteet ja menettelyt kolmannen maan kansalaisen johonkin jäsenvaltioon jättämän turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määräämiseksi;
 - b) vähimmäisvaatimukset turvapaikanhakijoiden vastaanotosta jäsenvaltioissa;

- c) vähimmäisvaatimukset siitä, milloin kolmansien maiden kansalaisia on pidettävä pakolaisina;
 - d) vähimmäisvaatimukset menettelystä jäsenvaltioissa pakolaisaseman myöntämisessä tai peruuttamisessa;
2. pakolaisia ja muita kotiseudultaan siirtymään joutuneita henkilöitä koskevat toimenpiteet seuraavilla aloilla:
- a) vähimmäisvaatimukset tilapäisen suojelun antamisesta kolmansista maista saapuville, kotiseudultaan siirtymään joutuneille henkilöille, joita ei voida palauttaa kotimaahansa, sekä muutoin kansainvälisen suojelun tarpeessa oleville henkilöille;
 - b) pakolaisten ja kotiseudultaan siirtymään joutuneiden henkilöiden vastaanottamisen ja näiden henkilöiden vastaanottamisesta jäsenvaltioille aiheutuvien rasitusten tasapuolisen jakaantumisen edistäminen;
3. maahanmuuttopolitiikkaa koskevat toimenpiteet seuraavilla aloilla:
- a) maahantuloa ja oleskelua koskevat edellytykset sekä menettelyt ja määräykset pitkäaikaisten viisumien ja oleskelulupien myöntämisessä jäsenvaltioissa, mukaan lukien perheiden yhdistäminen;
 - b) laitton maahantulo ja laitton oleskelu, mukaan lukien laittomasti maassa oleskelevien palauttaminen;
4. toimenpiteet niiden oikeuksien ja edellytysten määrittelemiseksi, joiden mukaisesti jäsenvaltiossa laillisesti oleskelevat kolmansien maiden kansalaiset saavat oleskella muissa jäsenvaltioissa.

Neuvoston 3 ja 4 alakohdan nojalla toteuttamat toimenpiteet eivät estä jäsenvaltiota pitämästä voimassa tai ottamasta käyttöön kyseisillä aloilla kansallisia määräyksiä, jotka ovat tämän sopimuksen ja kansainvälisten sopimusten mukaisia.

Edellä mainittu viiden vuoden määräaika ei koske 2 alakohdan b alakohdan, 3 alakohdan a alakohdan ja 4 alakohdan nojalla toteutettavia toimenpiteitä.

64 artikla

1. Tämän osaston määräyksillä ei rajoiteta niitä velvollisuuksia, joita jäsenvaltiolla on yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi sekä sisäisen turvallisuuden suojaamiseksi.
2. Jos kolmansien maiden kansalaisten äkillinen ja joukoittainen maahantulo aiheuttaa yhdessä tai useammassa jäsenvaltiossa hätätilanteen, neuvosto voi määränemmistöllä komission ehdotuksesta toteuttaa enintään kuusi kuukautta kestäviä väliaikaisia toimenpiteitä kyseisten jäsenvaltioiden hyväksi, edellä sanotun kuitenkin rajoittamatta 1 kohdan soveltamista.

65 artikla

Toimenpiteitä, jotka koskevat oikeudellista yhteistyötä yksityisoikeudellisissa asioissa, joiden vaikutukset ulottuvat rajojen yli, ja joita toteutetaan 67 artiklan mukaisesti ja siinä määrin kuin ne ovat tarpeen sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi, ovat:

- a) seuraavilla aloilla tapahtuva kehittäminen ja yksinkertaistaminen:
- oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiantoa valtiosta toiseen koskeva järjestelmä,
 - todisteiden vastaanottamista koskeva yhteistyö,
 - siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa annettujen tuomioiden ja muiden päätösten tunnustaminen ja täytäntöönpano;
- b) lainvalintaa ja tuomioistuimen toimivallan määräytymistä koskevien jäsenvaltioiden sääntöjen yhteensopivuuden edistäminen;
- c) riita-asiain oikeudenkäyntien moitteettoman sujumisen esteiden poistaminen edistämällä tarvittaessa riita-asiain oikeudenkäyntiä koskevien jäsenvaltioissa sovellettavien säännösten yhteensopivuutta.

66 artikla

Neuvosto toteuttaa 67 artiklassa tarkoitettua menettelyä noudattaen toimenpiteitä varmistaakseen jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välisen sekä näiden viranomaisten ja komission välisen yhteistyön tähän osastoon kuuluvilla aloilla.

67 artikla (*)

1. Amsterdamin sopimuksen voimaantuloa seuraavan viiden vuoden siirtymäkauden aikana neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti komission ehdotuksesta tai jäsenvaltion aloitteesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan.
2. Tämän viiden vuoden kuluttua:
 - neuvosto tekee ratkaisunsa komission ehdotuksesta; komissio käsittelee jäsenvaltioiden sille esittämät pyynnöt, jotka koskevat ehdotuksen tekemistä neuvostolle,
 - neuvosto tekee Euroopan parlamenttia kuultuaan yksimielisesti päätöksen siitä, että 251 artiklassa tarkoitettua menettelyä sovelletaan kaikkiin tässä osastossa tarkoitettuihin aloihin tai osaan niistä, ja mukautetaan yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa koskevia määräyksiä.
3. Poiketen siitä, mitä 1 ja 2 kohdassa määrätään, Amsterdamin sopimuksen tultua voimaan neuvosto hyväksyy 62 artiklan 2 alakohdan b alakohdan i ja iii alakohdassa tarkoitettut toimenpiteet määränemmistöllä komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan.
4. Poiketen siitä, mitä 2 kohdassa määrätään, viiden vuoden kuluttua Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta neuvosto hyväksyy 62 artiklan 2 alakohdan b alakohdan ii ja iv alakohdassa tarkoitettut toimenpiteet 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

5. Poiketen siitä, mitä 1 kohdassa määrätään, neuvosto hyväksyy 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen:

- 63 artiklan 1 kohdassa sekä 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetut toimenpiteet edellyttäen, että neuvosto on antanut etukäteen tämän artiklan 1 kohdan mukaisesti yhteisön säädökset, joissa on määritelty näitä asioita koskevat yhteiset säännöt ja keskeiset periaatteet,
- 65 artiklassa tarkoitetut toimenpiteet lukuun ottamatta perheoikeutta koskevia kysymyksiä.

68 artikla

1. Tähän osastoon sovelletaan 234 artiklaa seuraavissa tilanteissa ja seuraavin edellytyksin: jos tämän osaston tulkintaan tai yhteisön toimielinten tähän osastoon perustuvien säädösten pätevyyteen ja tulkintaan liittyvä kysymys tulee esille sellaisen kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, tämän tuomioistuimen, jos se katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa päätöksen, on pyydettävä yhteisöjen tuomioistuinta ratkaisemaan asian.

2. Yhteisöjen tuomioistuimella ei ole milloinkaan toimivaltaa antaa ratkaisua 62 artiklan 1 alakohdan nojalla toteutetusta toimenpiteestä tai tehdystä päätöksestä, joka koskee yleisen järjestyksen ylläpitämistä ja sisäisen turvallisuuden suojaamista.

3. Neuvosto, komissio tai jäsenvaltio voi pyytää yhteisöjen tuomioistuimelta ratkaisua tämän osaston tai yhteisön toimielimen antaman tähän osastoon perustuvan säädöksen tulkinnasta. Yhteisöjen tuomioistuimen tällaisen pyynnön johdosta antamaa ratkaisua ei sovelleta jäsenvaltion tuomioistuimen lainvoimaisiin tuomioihin.

69 artikla

Mitä tässä osastossa määrätään, sovelletaan ottaen huomioon Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta tehdyn pöytäkirjan ja Tanskan asemasta tehdyn pöytäkirjan määräykset, sanotun kuitenkin rajoittamatta 14 artiklan eräiden näkökohtien soveltamisesta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja Irlantiin tehdyn pöytäkirjan soveltamista.

V OSASTO

LIIKENNE

70 artikla

Kysymyksissä, joita tämä osasto koskee, jäsenvaltiot toteuttavat tämän sopimuksen tavoitteita yhteisellä liikennepolitiikalla.

71 artikla

1. Neuvosto, 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan, 70 artiklan täytäntöön panemiseksi ja liikenteen erityispiirteet huomioon ottaen:

- a) antaa yhteisiä sääntöjä, joita sovelletaan kansainväliseen liikenteeseen jäsenvaltion alueelle tai sen alueelta taikka yhden tai useamman jäsenvaltion alueen kautta,

- b) vahvistaa ne edellytykset, joilla muut kuin jäsenvaltioissa asuvat liikenteenharjoittajat saavat harjoittaa liikennettä siellä,
- c) toteuttaa toimenpiteet liikenneturvallisuuden parantamiseksi,
- d) antaa muut aiheelliset säännökset.

2. Poiketen 1 kohdassa määrätystä menettelystä neuvosto antaa sellaiset liikenteen sääntelyperiaatteita koskevat säännökset, joiden soveltaminen olisi omiaan vakavasti vaikuttamaan elintasoon ja työllisyyteen joillakin alueilla sekä kuljetuskaluston käyttöön, yksimielisesti komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan sekä ottaen huomioon tarpeen mukautua yhteismarkkinoiden toteuttamisesta johtuvaan taloudelliseen kehitykseen.

72 artikla

Ennen kuin 71 artiklan 1 kohdassa tarkoitettut säännökset on annettu, jäsenvaltiot eivät saa ilman neuvoston yksimielistä suostumusta muuttaa liikennettä koskevia, 1 päivänä tammikuuta 1958, tai kun on kyse jäseneksi liittyneestä valtiosta, liittymispäivänä voimassa olleita säännöksiään sellaisiksi, että ne ovat muista jäsenvaltioista oleville liikenteenharjoittajille suoralta tai välilliseltä vaikutukseltaan epäedullisempia kuin kyseisestä jäsenvaltiosta oleville liikenteenharjoittajille.

73 artikla

Tuki on tämän sopimuksen mukainen, jos se on tarpeen liikenteen yhteensovittamiseksi tai korvausta julkisten palvelujen käsitteeseen kuuluvien velvoitteiden täyttämiseksi.

74 artikla

Tämän sopimuksen nojalla toteutetuissa kuljetusmaksuja ja -ehtoja koskevissa toimenpiteissä otetaan huomioon liikenteenharjoittajien taloudellinen tilanne.

75 artikla

1. Yhteisön sisäisestä liikenteestä poistetaan syrjintä, joka ilmenee siten, että liikenteenharjoittaja soveltaa kuljetettavien tavaroiden alkuperä- tai määrämään perusteella eri kuljetusmaksuja tai -ehtoja samanlaisten tavaroiden kuljetuksiin samoilla reiteillä.

2. Mitä 1 kohdassa määrätään, ei estä neuvostoa toteuttamasta muita toimenpiteitä 71 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

3. Neuvosto toteuttaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan sääntelyyn, jolla turvataan 1 kohdan määräysten täytäntöönpano.

Neuvosto voi erityisesti antaa säännökset, jotka ovat tarpeen, jotta yhteisön toimielimet voivat valvoa, että 1 kohtaa noudatetaan ja että käyttäjät saavat siitä täyden hyödyn.

4. Komissio tutkii omasta aloitteestaan tai jäsenvaltion pyynnöstä kaikki 1 kohdassa tarkoitetut syrjintätapaukset ja kuultuaan niitä jäsenvaltioita, joita asia koskee, tekee tarvittavat päätökset 3 kohdan nojalla toteutetun sääntelyn mukaisesti.

76 artikla

1. Sellaiset jäsenvaltion yhteisön sisäisessä liikenteessä käytettäviksi määräämät kuljetusmaksut ja -ehdot, joilla tavalla tai toisella tuetaan tai suojellaan tiettyä yritystä tai toimialaa taikka tiettyjä yrityksiä tai toimialoja, ovat kiellettyjä, jollei komissio anna lupaa niihin.

2. Komissio tutkii omasta aloitteestaan tai jäsenvaltion pyynnöstä 1 kohdassa tarkoitetut maksut ja ehdot ottaen erityisesti huomioon yhtäältä tarkoituksenmukaisen alueellisen talouspolitiikan vaatimukset, aliehdotusten alueiden tarpeet ja niiden alueiden ongelmat, joihin poliittiset olot ovat vakavasti vaikuttaneet, sekä toisaalta tällaisten maksujen ja ehtojen vaikutukset eri liikennemuotojen väliseen kilpailuun.

Komissio tekee tarvittavat päätökset kuultuaan niitä jäsenvaltioita, joita asia koskee.

3. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu kielto ei koske kilpailutariffeja.

77 artikla

Maksut tai kulut, jotka liikenteenharjoittaja veloittaa rajanylityksestä kuljetusmaksujen lisäksi, eivät saa olla kohtuuttomia rajanylityksestä tosiasiallisesti aiheutuviin kustannuksiin nähden.

Jäsenvaltiot pyrkivät asteittain pienentämään näitä kustannuksia.

Komissio voi antaa jäsenvaltioille suosituksia tämän artiklan soveltamisesta.

78 artikla

Tämän osaston määräykset eivät estä toteuttamasta Saksan liittotasavallassa toimenpiteitä Saksan jaosta aiheutuneen taloudellisen haitan korvaamiseksi, jos toimenpiteet ovat tarpeen sellaisille Saksan liittotasavallan alueille, joihin jako on vaikuttanut.

79 artikla

Komission yhteyteen perustetaan neuvoa-antava komitea, jossa on jäsenvaltioiden hallitusten nimeämät asiantuntijat. Komissio kuulee komiteaa liikenneasioissa, kun se katsoo sen tarpeelliseksi, sanotun kuitenkin rajoittamatta talous- ja sosiaalikomitean toimivaltuuksia.

80 artikla

1. Tämän osaston määräyksiä sovelletaan rautatie-, maantie- ja sisävesiliikenteeseen.
2. Neuvosto voi määräenemmistöllä päättää, annetaanko meri- ja lentoliikennettä koskevia aiheellisia säännöksiä sekä missä laajuudessa ja mitä menettelyä noudattaen niitä annetaan.

Tällöin sovelletaan 71 artiklan määräyksiä menettelystä.

VI OSASTO

**KILPAILUA, VEROTUSTA JA LAINSÄÄDÄNNÖN LÄHENTÄMISTÄ KOSKEVAT
YHTEISET SÄÄNNÖT**

1 LUKU

KILPAILUSÄÄNNÖT

1 JAKSO

YRITYKSIIN SOVELLETTAVAT SÄÄNNÖT*81 artikla*

1. Yhteismarkkinoille soveltumattomia ja kiellettyjä ovat sellaiset yritysten väliset sopimukset, yritysten yhteenliittymien päätökset sekä yritysten yhdenmukaistetut menettelytavat, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja joiden tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla tai joista seuraa, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy yhteismarkkinoilla, ja erityisesti sellaiset sopimukset, päätökset ja menettelytavat:

- a) joilla suoraan tai välillisesti vahvistetaan osto- tai myyntihintoja taikka muita kauppaehtoja;
- b) joilla rajoitetaan tai valvotaan tuotantoa, markkinoita, teknistä kehitystä taikka investointeja;
- c) joilla jaetaan markkinoita tai hankintalähteitä;
- d) joiden mukaan eri kauppakumppaneiden samankaltaisiin suorituksiin sovelletaan erilaisia ehtoja kauppakumppaneita epäedulliseen kilpailuasemaan asettavalla tavalla;
- e) joiden mukaan sopimuksen syntymisen edellytykseksi asetetaan se, että sopimuspuoli hyväksyy lisäsuoritukset, joilla niiden luonteen vuoksi tai kauppatavan mukaan ei ole yhteyttä sopimuksen kohteeseen.

2. Tämän artiklan mukaan kielletyt sopimukset ja päätökset ovat mitättömiä.

3. Voidaan kuitenkin julistaa, että 1 kohdan määräykset eivät koske

— yritysten välistä sopimusta tai yritysten välisten sopimusten ryhmää,

- yritysten yhteenliittymän päätöstä tai yritysten yhteenliittymien päätösten ryhmää,
- yhdenmukaistettua menettelytapaa tai yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmää,

joka osaltaan tehostaa tuotantoa tai tuotteiden jakelua taikka edistää teknistä tai taloudellista kehitystä jättäen kuluttajille kohtuullisen osuuden näin saatavasta hyödystä:

- a) asettamatta asianomaisille yrityksille rajoituksia, jotka eivät ole välttämättömiä mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi;
- b) antamalla näille yrityksille mahdollisuutta poistaa kilpailua merkittävältä osalta kysymyksessä olevia tuotteita.

82 artikla

Yhteismarkkinoille soveltumatonta ja kiellettyä on yhden tai useamman yrityksen määräävän aseman väärinkäyttö yhteismarkkinoilla tai niiden merkittävällä osalla, jos se on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Tällaista väärinkäyttöä voi olla erityisesti:

- a) kohtuuttomien osto- tai myyntihintojen taikka muiden kohtuuttomien kauppaehtojen suora tai välillinen määrääminen;
- b) tuotannon, markkinoiden tai teknisen kehityksen rajoittaminen kuluttajien vahingoksi;
- c) erilaisten ehtojen soveltaminen eri kauppakumppaneiden samankaltaisiin suorituksiin kauppakumppaneita epäedulliseen kilpailuasemaan asettavalla tavalla;
- d) sen asettaminen sopimuksen syntymisen edellytykseksi, että sopimuspuoli hyväksyy lisäsuoritukset, joilla niiden luonteen vuoksi tai kauppatavan mukaan ei ole yhteyttä sopimuksen kohteeseen.

83 artikla

1. Neuvosto antaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan aiheelliset asetukset ja direktiivit 81 ja 82 artiklassa tarkoitettujen periaatteiden soveltamiseksi.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen säännösten tavoitteena on erityisesti:

- a) ottamalla käyttöön sakot ja uhkasakot varmistaa, että 81 artiklan 1 kohdassa ja 82 artiklassa tarkoitettuja kieltoja noudatetaan;

- b) vahvistaa 81 artiklan 3 kohdan soveltamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt ottaen huomioon yhtäältä tarve turvata tehokas valvonta ja toisaalta tarve yksinkertaistaa hallintoa niin paljon kuin mahdollista;
- c) täsmentää tarvittaessa 81 ja 82 artiklan määräysten soveltamisala elinkeinoelämän eri aloilla;
- d) määrittellä komission ja yhteisön tuomioistuimen tehtävänjako tämän kohdan määräysten soveltamisessa;
- e) määrittellä kansallisen lainsäädännön suhde yhtäältä tämän jakson määräyksiin ja toisaalta tämän artiklan nojalla annettuihin säännöksiin.

84 artikla

Ennen 83 artiklan nojalla annettujen säännösten voimaantuloa jäsenvaltioiden viranomaiset päättävät kansallista lainsäädäntöään sekä 81 artiklaa, erityisesti sen 3 kohtaa, ja 82 artiklaa noudattaen asioista, jotka koskevat sopimusten, päätösten tai yhdenmukaistettujen menettelytapojen luvallisuutta taikka määrävän aseman väärinkäyttöä yhteismarkkinoilla.

85 artikla

1. Komissio huolehtii 81 ja 82 artiklassa määrättyjen periaatteiden soveltamisesta, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 84 artiklan soveltamista. Komissio tutkii jäsenvaltion hakemuksesta tai omasta aloitteestaan yhteydessä jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa ja niiden avustuksella tapaukset, joissa epäillään, että näitä periaatteita on rikottu. Jos se toteaa, että periaatteita on rikottu, se tekee ehdotuksen rikkomisen lopettamiseksi aiheellisista toimenpiteistä.

2. Jos rikkomista jatketaan, komissio toteaa periaatteiden rikkomisen päätöksellä, jonka se perustelee. Komissio voi julkaista päätöksensä ja antaa jäsenvaltioille luvan toteuttaa rikkomisen lopettamiseksi tarvittavat toimenpiteet, joiden edellytykset ja joita koskevat yksityiskohtaiset säännöt komissio määrittelee.

86 artikla

1. Jäsenvaltiot eivät toteuta eivätkä pidä voimassa mitään toimenpidettä, joka koskee julkisia yrityksiä taikka yrityksiä, joille jäsenvaltiot myöntävät erityisoikeuksia tai yksinoikeuksia ja joka on ristiriidassa tämän sopimuksen, etenkin sen 12 ja 81–89 artiklan määräysten kanssa.

2. Yrityksiin, jotka tuottavat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja, sekä fiskaalisiin monopoleihin sovelletaan tämän sopimuksen määräyksiä ja varsinkin kilpailusääntöjä siltä osin kuin ne eivät oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estä yrityksiä hoitamasta niille uskottuja erityistehtäviä. Kaupan kehitykseen ei saa vaikuttaa tavalla, joka olisi ristiriidassa yhteisön etujen kanssa.

3. Komissio valvoo, että tämän artiklan määräyksiä noudatetaan, ja antaa jos se on tarpeen jäsenvaltioille osoitetut aiheelliset direktiivit tai tekee niille osoitetut aiheelliset päätökset.

2 JAKSO

VALTION TUKEI

87 artikla

1. Jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

2. Yhteismarkkinoille soveltuu:

- a) yksittäisille kuluttajille myönnettävä sosiaalinen tuki, joka myönnetään harjoittamatta syrjintää tuotteiden alkuperän perusteella;
- b) tuki luonnonmullistusten tai muiden poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttaman vahingon korvaamiseksi;
- c) tuki sellaisille Saksan liittotasavallan alueille, joihin Saksan jako on vaikuttanut, jos tuki on tarpeen jaosta aiheutuneen taloudellisen haitan korvaamiseksi.

3. Yhteismarkkinoille soveltuvana voidaan pitää:

- a) tukea taloudellisen kehityksen edistämiseen alueilla, joilla elintaso on poikkeuksellisen alhainen tai joilla vajaatyöllisyys on vakava ongelma;
- b) tukea Euroopan yhteistä etua koskevan tärkeän hankkeen edistämiseen tai jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen;
- c) tukea tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla;
- d) tukea kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin ja kilpailun edellytyksiä yhteisössä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla;
- e) muuta tukea, josta neuvosto päättää määräenemmistöllä komission ehdotuksesta.

88 artikla

1. Komissio seuraa jatkuvasti jäsenvaltioiden kanssa niiden voimassa olevia tukijärjestelmiä. Se tekee jäsenvaltioille ehdotuksia yhteismarkkinoiden asteittaisen kehittämisen tai yhteismarkkinoiden toiminnan kannalta aiheellisiksi toimenpiteiksi.

2. Jos komissio vaadittuaan niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa, toteaa, että valtion myöntämä tai valtion varoista myönnetty tuki ei 87 artiklan mukaan sovellu yhteismarkkinoille taikka että tällaista tukea käytetään väärin, se tekee päätöksen siitä, että asianomaisen valtion on komission asettamassa määräajassa poistettava tuki tai muutettava sitä.

Jos kyseinen valtio ei noudata päätöstä asetetussa määräajassa, komissio tai mikä tahansa jäsenvaltio, jota asia koskee, voi 226 ja 227 artiklan määräyksistä poiketen saattaa asian suoraan yhteisön tuomioistuinten käsiteltäväksi.

Jäsenvaltion pyynnöstä neuvosto voi yksimielisesti päättää, että tukea, jota tämä jäsenvaltio myöntää tai aikoo myöntää, pidetään 87 artiklan määräyksistä tai 89 artiklassa tarkoitettujen asetusten säännöksistä poiketen yhteismarkkinoille soveltavana, jos tällainen päätös on poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi perusteltu. Jos komissio on aloittanut kyseistä tukea koskevan, tämän kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetun menettelyn, asianomaisen jäsenvaltion neuvostolle osoittama pyyntö keskeyttää menettelyn siihen asti, kunnes neuvosto on esittänyt kantansa.

Jos neuvosto ei kuitenkaan ole esittänyt kantaansa kolmen kuukauden määräajassa pyynnöstä, komissio tekee päätöksen asiassa.

3. Komissiolle on annettava tieto tuen myöntämistä tai muuttamista koskevasta suunnitelmasta niin ajoissa, että se voi esittää huomautuksensa. Jos komissio katsoo, että tällainen suunnitelma ei 87 artiklan mukaan sovellu yhteismarkkinoille, se aloittaa 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn viipymättä. Jäsenvaltio, jota asia koskee, ei saa toteuttaa ehdottamiaan toimenpiteitä, ennen kuin menettelyssä on annettu lopullinen päätös.

89 artikla

Neuvosto voi määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan antaa aiheelliset asetukset 87 ja 88 artiklan soveltamisesta ja etenkin vahvistaa ne edellytykset, joilla 88 artiklan 3 kohtaa sovelletaan, sekä ne tukimuodot, joihin tätä menettelyä ei sovelleta.

2 LUKU

VEROJA JA MAKSUJA KOSKEVAT MÄÄRÄYKSET

90 artikla

Jäsenvaltiot eivät määrää muiden jäsenvaltioiden tuotteille minkäänlaisia korkeampia välittömiä tai välillisiä sisäisiä maksuja, kuin ne välittömästi tai välillisesti määräävät samanlaisille kotimaisille tuotteille.

Jäsenvaltiot eivät liioin määrää muiden jäsenvaltioiden tuotteille sellaisia sisäisiä maksuja, joilla välillisesti suojellaan muuta tuotantoa.

91 artikla

Tuotteita toisen jäsenvaltion alueelle vietäessä sisäisten maksujen palautus ei saa olla suurempi kuin tuotteista sisäisesti peritty välitön tai välillinen maksu.

92 artikla

Muusta maksusta kuin liikevaihtoverosta, valmisteverosta tai muusta välillisestä verosta ei myönnetä vapautusta tai suoriteta palautusta maastaviennissä muihin jäsenvaltioihin eikä tasoitusmaksua peritä maahantuonnissa jäsenvaltioista, ellei neuvosto määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ole ennalta hyväksynyt suunniteltuja toimenpiteitä määräajaksi.

93 artikla

Neuvosto antaa yksimielisesti komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan säännökset liikevaihtoveroja, valmisteveroja ja muita välillisiä veroja koskevan lainsäädännön yhdenmukaistamisesta siltä osin kuin yhdenmukaistaminen on tarpeen sisämarkkinoiden toteuttamisen ja toiminnan varmistamiseksi 14 artiklassa mainitussa määräajassa.

3 LUKU

LAINSÄÄDÄNNÖN LÄHENTÄMINEN

94 artikla

Neuvosto antaa yksimielisesti komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan direktiivejä jäsenvaltioiden sellaisten lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä, jotka suoraan vaikuttavat yhteismarkkinoiden toteuttamiseen tai toimintaan.

95 artikla

1. Poiketen siitä, mitä 94 artiklassa määrätään, ja jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, 14 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi sovelletaan seuraavia määräyksiä. Neuvosto toteuttaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan sisämarkkinoiden toteuttamista ja toimintaa koskevat toimenpiteet jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämiseksi.

2. Mitä 1 kohdassa määrätään, ei sovelleta veroja, henkilöiden vapaata liikkuvuutta eikä työntekijöiden oikeuksia tai etuja koskeviin säännöksiin tai määräyksiin.

3. Komissio perustaa 1 kohdassa tarkoitettua, terveyttä, turvallisuutta, ympäristönsuojelua tai kuluttajansuojaa koskevat ehdotuksensa suojelun korkeaan tasoon ottaen erityisesti huomioon kaiken tieteelliseen tietoon perustuvan uuden kehityksen. Myös Euroopan parlamentti ja neuvosto pyrkivät kumpikin toimivaltansa rajoissa tähän tavoitteeseen.

4. Jos sen jälkeen, kun neuvosto tai komissio on toteuttanut yhdenmukaistamistoimenpiteen, jäsenvaltio pitää tärkeistä 30 artiklassa tarkoitetuista taikka ympäristön tai työympäristön suojelua koskevista syistä tarpeellisenä pitää voimassa kansalliset säännöksensä tai määräyksensä, jäsenvaltio antaa nämä säännökset ja määräykset sekä perusteet niiden voimassa pitämiseksi tiedoksi komissiolle.

5. Jos sen jälkeen kun neuvosto tai komissio on toteuttanut yhdenmukaistamistoimenpiteen, jäsenvaltio lisäksi pitää tarpeellisenä ottaa käyttöön uuteen, ympäristönsuojelua tai työympäristön suojelua koskevaan tieteelliseen näyttöön perustuvia kansallisia säännöksiä tai määräyksiä kyseisen jäsenvaltion erityisten ongelmien vuoksi, jotka ovat ilmenneet yhdenmukaistamistoimenpiteen toteuttamisen jälkeen, jäsenvaltio antaa suunnitellut säännökset ja määräykset sekä niiden käyttöönottamisen perusteet tiedoksi komissiolle, edellä sanotun kuitenkin rajoittamatta 4 kohdan soveltamista.

6. Komissio hyväksyy tai hylkää kyseiset kansalliset säännökset tai määräykset kuuden kuukauden kuluessa 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuista tiedoksi antamisista todettuaan ensin, ovatko ne keino mielivaltaiseen syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen ja muodostavatko ne esteen sisämarkkinoiden toiminnalle.

Jollei komissio tee päätöstä määräajan kuluessa, 4 ja 5 kohdassa tarkoitettuja kansallisia säännöksiä tai määräyksiä pidetään hyväksytyinä.

Komissio voi ilmoittaa kyseiselle jäsenvaltiolle, että tässä kohdassa määrätty määräaika voidaan pidentää edelleen kuudella kuukaudella, jos se on perusteltua asian monitahoisuuden vuoksi eikä määräajan pidentäminen vaaranna ihmisten terveyttä.

7. Jos jäsenvaltio on 6 kohdan mukaisesti oikeutettu pitämään voimassa tai ottamaan käyttöön yhdenmukaistamistoimenpiteestä poikkeavia kansallisia säännöksiä tai määräyksiä, komissio tutkii viipymättä, onko sillä syytä ehdottaa kyseisen toimenpiteen mukauttamista.

8. Jos jäsenvaltio ottaa esille kansanterveyttä koskevan erityisen ongelman alalla, jolla on aiemmin toteutettu yhdenmukaistamistoimenpiteitä, se ilmoittaa ongelmasta komissiolle, joka tutkii välittömästi, olisiko neuvostolle ehdotettava aiheellisia toimenpiteitä.

9. Poiketen 226 ja 227 artiklassa määrätystä menettelystä komissio tai jäsenvaltio voi saattaa asian suoraan yhteisön tuomioistuimen käsiteltäväksi, jos se katsoo, että jokin jäsenvaltio käyttää väärin tämän artiklan mukaisia valtuuksiaan.

10. Edellä tarkoitettuihin yhdenmukaistamistoimenpiteisiin sisällytetään aiheellisissa tapauksissa suojalauseke, jonka nojalla jäsenvaltiot saavat, yhteisön valvontamenettelyn alaisina, toteuttaa väliaikaisia toimenpiteitä yhdestä tai useammasta 30 artiklassa mainitusta, muusta kuin taloudellisesta syystä.

96 artikla

Jos komissio toteaa, että jokin eroavuus jäsenvaltioiden lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten välillä vääristää kilpailun edellytyksiä yhteismarkkinoilla ja johtaa näin vääristymään, joka on poistettava, se ryhtyy neuvotteluihin niiden jäsenvaltioiden kanssa, joita asia koskee.

Jollei neuvotteluissa päästä sopimukseen vääristymän poistamisesta, neuvosto antaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta tarvittavat direktiivit. Komissio ja neuvosto voivat toteuttaa muitakin aiheellisia, tämän sopimuksen mukaisia toimenpiteitä.

97 artikla

1. Jos on aihetta epäillä, että lain, asetuksen tai hallinnollisen määräyksen antaminen tai muuttaminen johtaa 96 artiklassa tarkoitettuun vääristymään, jäsenvaltio, joka haluaa toteuttaa uudistuksen, neuvottelee asiasta komission kanssa. Jäsenvaltioita kuultuaan komissio suosittaa valtioille, joita asia koskee, vääristymän välttämiseksi aiheellisia toimenpiteitä.

2. Jos jäsenvaltio, joka haluaa antaa kansallisia säännöksiä tai määräyksiä taikka muuttaa niitä, ei noudata komission sille antamaa suositusta, muiden jäsenvaltioiden ei tarvitse 96 artiklan nojalla muuttaa kansallisia säännöksiään tai määräyksiään tällaisen vääristymän poistamiseksi. Jos jäsenvaltio, joka ei ole noudattanut komission suositusta, aiheuttaa vääristymää vain omaksi vahingokseen, 96 artiklaa ei sovelleta.

VII OSASTO

TALOUS- JA RAHAPOLITIikka

1 LUKU

TALOUSPOLITIikka

98 artikla

Jäsenvaltiot harjoittavat talouspolitiikkaansa niin, että ne myötävaikuttavat 2 artiklassa määriteltyjen yhteisön tavoitteiden toteuttamiseen 99 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua laajaa suuntaviivaa huomioon ottaen. Jäsenvaltiot ja yhteisö toimivat 4 artiklassa määrättyjen periaatteiden mukaisesti noudattaen voimavarojen tehokasta kohdentamista suosivan, vapaaseen kilpailuun perustuvan avoimen markkinatalouden periaatetta.

99 artikla

1. Jäsenvaltiot pitävät talouspolitiikkaansa yhteistä etua koskevana asiana ja sovittavat talouspolitiikkansa yhteen neuvostossa 98 artiklan mukaisesti.

2. Neuvosto laatii määräenemmistöllä komission suosituksesta ehdotuksen jäsenvaltioiden ja yhteisön talouspolitiikan laajoiksi suuntaviivoiksi ja antaa niistä kertomuksen Eurooppa-neuvostolle.

Eurooppa-neuvosto keskustelee neuvoston kertomuksen pohjalta jäsenvaltioiden ja yhteisön talouspolitiikan laajoista suuntaviivoista tehtävästä päätelmästä.

Tämän päätelmän perusteella neuvosto antaa määräenemmistöllä suosituksen, jossa vahvistetaan nämä laajat suuntaviivat. Neuvosto antaa suosituksestaan tiedon Euroopan parlamentille.

3. Turvatakseen jäsenvaltioiden talouspolitiikan tiiviimmän yhteensovittamisen ja niiden taloudellisen suorituskyvyn jatkuvan lähentymisen neuvosto valvoo komission antamien kertomusten perusteella jokaisen jäsenvaltion sekä yhteisön taloudellista kehitystä sekä sitä, onko niiden talouspolitiikka 2 kohdassa tarkoitettujen laajojen suuntaviivojen mukaista, ja suorittaa säännöllisesti kokonaisarvion.

Jäsenvaltiot toimittavat komissiolle tiedot toteuttamistaan tärkeistä talouspoliittisista toimenpiteistä sekä muut tarpeellisia pitämänsä tiedot tätä monenvälistä valvontaa varten.

4. Jos 3 kohdassa tarkoitettussa menettelyssä todetaan, että jäsenvaltion talouspolitiikka ei ole 2 kohdassa tarkoitettujen laajojen suuntaviivojen mukaista tai että se voi vaarantaa talous- ja rahaliiton moitteettoman toiminnan, neuvosto voi määräenemmistöllä komission ehdotuksesta antaa tarpeelliset suositukset jäsenvaltiolle, jota asia koskee. Neuvosto voi määräenemmistöllä komission ehdotuksesta päättää julkistaa suosituksensa.

Neuvoston puheenjohtaja ja komissio antavat Euroopan parlamentille kertomuksen monenvälisen valvonnan tuloksista. Neuvoston puheenjohtaja voidaan kutsua kuultavaksi Euroopan parlamentin toimivaltaiseen valiokuntaan, jos neuvosto on julkistanut suosituksensa.

5. Neuvosto voi 252 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen antaa yksityiskohtaiset säännöt tämän artiklan 3 ja 4 kohdassa tarkoitettusta monenvälisestä valvontamenettelystä.

100 artikla (*)

1. Neuvosto voi määräenemmistöllä komission ehdotuksesta päättää taloudellisen tilanteen kannalta aiheellisista toimenpiteistä erityisesti, jos ilmenee suuria vaikeuksia tiettyjen tuotteiden saatavuudessa, sanotun kuitenkin rajoittamatta muiden tässä sopimuksessa määrättyjen menettelyjen soveltamista.

2. Jos luonnonkatastrofit tai poikkeukselliset tapahtumat, joihin jäsenvaltio ei voi vaikuttaa, ovat aiheuttaneet tuolle jäsenvaltiolle vaikeuksia tai vakavasti uhkaavat aiheuttaa sille suuria vaikeuksia, neuvosto voi määräenemmistöllä komission ehdotuksesta tietyin edellytyksin myöntää kyseiselle jäsenvaltiolle yhteisön taloudellista apua. Neuvoston puheenjohtaja antaa Euroopan parlamentille tiedon tehdystä päätöksestä.

101 artikla

1. Tilinylitysoikeudet ja muut sellaiset luottojärjestelyt EKP:ssa tai jäsenvaltioiden keskuspankeissa, jäljempänä "kansalliset keskuspankit", yhteisön toimielinten tai laitosten, jäsenvaltioiden keskushallintojen, alueellisten, paikallisten tai muiden viranomaisten, muiden julkisoikeudellisten laitosten tai julkisten yritysten hyväksi ovat kiellettyjä samoin kuin se, että EKP tai kansalliset keskuspankit hankkivat suoraan niiltä velkasitoumuksia.

2. Mitä 1 kohdassa määrätään, ei sovelleta julkisessa omistuksessa oleviin luottolaitoksiin, joita kansallisten keskuspankkien ja EKP:n on kohdeltava samalla tavalla kuin yksityisiä luottolaitoksia keskuspankkirahoituksen osalta.

102 artikla

1. Kaikki toimenpiteet, joilla yhteisön toimielimille tai laitoksille, jäsenvaltioiden keskushallinnoille, alueellisille, paikallisille tai muille viranomaisille, muille julkisoikeudellisille laitoksille tai julkisille yrityksille annetaan erityisoikeuksia rahoituslaitoksissa, ovat kiellettyjä, jos ne eivät perustu toiminnan vakauden valvontaan liittyviin seikkoihin.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

2. Neuvosto täsmentää 252 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen 1 kohdassa tarkoitetun kiellon soveltamiseksi tarvittavat määritelmät 1 päivään tammikuuta 1994 mennessä.

103 artikla

1. Yhteisö ei ole vastuussa eikä ota vastatakseen sitoumuksista, joita jäsenvaltioiden keskushallinnoilla, alueellisilla, paikallisilla tai muilla viranomaisilla, muilla julkisoikeudellisilla laitoksilla tai julkisilla yrityksillä on, edellä sanotun kuitenkin rajoittamatta vastavuoroisten taloudellisten takuiden antamista tietyn hankkeen yhteiseksi toteuttamiseksi. Jäsenvaltio ei ole vastuussa eikä ota vastatakseen sitoumuksista, joita toisen jäsenvaltion keskushallinnoilla, alueellisilla, paikallisilla tai muilla viranomaisilla, muilla julkisoikeudellisilla laitoksilla tai julkisilla yrityksillä on, edellä sanotun kuitenkin rajoittamatta vastavuoroisten taloudellisten takuiden antamista tietyn hankkeen yhteiseksi toteuttamiseksi.

2. Neuvosto voi 252 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen tarvittaessa täsmentää 101 artiklassa ja tässä artiklassa tarkoitettujen kieltojen soveltamiseksi tarvittavat määritelmät.

104 artikla

1. Jäsenvaltiot välttävät liiallisia julkistalouden alijäämiä.

2. Komissio valvoo jäsenvaltioiden talousarviotilanteen ja julkisen velan määrän kehitystä vakavien virheiden tunnistamiseksi. Se tarkastelee erityisesti talousarviota koskevan kurinalaisuuden noudattamista seuraavilla kahdella arviointiperusteella:

- a) ylittääkö ennakoidun tai toteutuneen julkistalouden alijäämän osuus bruttokansantuotteesta viitearvon, paitsi
 - jos tämä osuus on pienentynyt merkittävästi ja jatkuvasti tasolle, joka on lähellä viitearvoa, taikka
 - jos viitearvon ylittäminen on vain poikkeuksellista ja väliaikaista ja osuus pysyy lähellä viitearvoa;
- b) ylittääkö julkisen velan osuus bruttokansantuotteesta viitearvon, ottamatta lukuun tapauksia, joissa tämä osuus pienenee riittävästi ja lähestyy riittävän nopeasti viitearvoa.

Viitearvot täsmennetään tähän sopimukseen liitetystä, liiallisia alijäämiä koskevasta menettelystä tehdyssä pöytäkirjassa.

3. Jos jäsenvaltio ei täytä jommankumman tai kummankaan arviointiperusteen mukaisia vaatimuksia, komissio laatii asiasta kertomuksen. Komission kertomuksessa otetaan huomioon myös se, ylittääkö julkistalouden alijäämä julkiset investointimenot, sekä muut merkitykselliset tekijät, jäsenvaltion keskipitkän aikavälin taloudellinen tilanne ja talousarviotilanne mukaan luettuina.

Komissio voi laatia kertomuksen silloinkin, kun arviointiperusteiden mukaiset vaatimukset täyttyvät, jos se katsoo, että jäsenvaltiossa on liiallisen alijäämän vaara.

4. Jäljempänä 114 artiklassa tarkoitettu komitea antaa lausunnon komission kertomuksesta.
5. Jos komissio katsoo, että jäsenvaltiossa on tai siellä voi ilmetä liiallinen alijäämä, komissio antaa asiasta lausunnon neuvostolle.
6. Neuvosto päättää määräenemmistöllä komission suosituksesta ja ottaen huomioon sen jäsenvaltion mahdolliset huomautukset, jota asia koskee, sekä kokonaistilanteen arvioituaan, onko liiallinen alijäämä olemassa.
7. Jos neuvosto 6 kohdan mukaisesti päättää, että on olemassa liiallinen alijäämä, se antaa jäsenvaltiolle, jota asia koskee, suosituksia tilanteen lopettamiseksi määräajassa. Jollei 8 kohdasta muuta johdu, näitä suosituksia ei julkisteta.
8. Jos neuvosto toteaa, että suositus ei asetetussa määräajassa ole johtanut tuloksellisiin toimiin, se voi julkistaa suosituksensa.
9. Jos jäsenvaltio ei edelleenkään noudata neuvoston suosituksia, neuvosto voi päättää vaatia jäsenvaltiota määräajassa toteuttamaan sellaisia alijäämää pienentäviä toimenpiteitä, joita neuvosto pitää tarpeellisina tilanteen korjaamiseksi.

Neuvosto voi tällaisessa tilanteessa pyytää jäsenvaltiota, jota asia koskee, antamaan tietyn aikataulun mukaisesti kertomuksia voidakseen tarkastella tuon jäsenvaltion mukauttamispyrkimyksiä.

10. Sitä kanneoikeutta, josta määrätään 226 ja 227 artiklassa, ei voida käyttää tämän artiklan 1–9 kohdassa tarkoitetuissa asioissa.
11. Kunnes jäsenvaltio on alkanut noudattaa 9 kohdan nojalla tehtyä päätöstä, neuvosto voi päättää soveltaa tai tarvittaessa tehostaa jotakin tai joitakin seuraavista toimenpiteistä:
 - kyseistä jäsenvaltiota vaaditaan julkistamaan neuvoston täsmentämät lisätiedot ennen kuin se laskee liikkeeseen obligaatioita ja arvopapereita,
 - Euroopan investointipankkia pyydetään tarkistamaan kyseiseen jäsenvaltioon soveltamaansa lainoituspolitiikkaa,
 - kyseistä jäsenvaltiota vaaditaan tekemään yhteisölle aiheellisen suuruinen koroton talletus ajaksi, joka päättyy silloin, kun liiallinen alijäämä on neuvoston käsityksen mukaan oikaistu,
 - määrätään aiheellisen suuruinen sakko.

Neuvoston puheenjohtaja antaa Euroopan parlamentille tiedon tehdyistä päätöksistä.

12. Neuvosto kumoaa 6–9 ja 11 kohdassa tarkoitetut päätöksensä tai jotkin niistä siltä osin kuin liiallinen alijäämä jäsenvaltiossa, jota asia koskee, on neuvoston käsityksen mukaan oikaistu. Jos neuvosto on ennen tätä julkistanut suosituksensa, se antaa heti, kun 8 kohdassa tarkoitettu päätös on kumottu, julkisuuteen lausuman siitä, että kyseisessä jäsenvaltiossa ei enää ole liiallista alijäämää.

13. Neuvosto tekee 7–9 sekä 11 ja 12 kohdassa tarkoitettut päätöksensä komission suosituksesta kahden kolmasosan enemmistöllä jäsentensä 205 artiklan 2 kohdan mukaisesti painotetuista äänistä, ottamatta lukuun sen jäsenvaltion edustajan ääniä, jota asia koskee.

14. Täydentävät määräykset tässä artiklassa tarkoitetun menettelyn täytäntöönpanosta ovat tähän sopimukseen liitettyssä, liiallisia alijäämiä koskevasta menettelystä tehdyssä pöytäkirjassa.

Neuvosto antaa yksimielisesti komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja EKP:a kuultuaan aiheelliset säännökset, joilla mainittu pöytäkirja korvataan.

Jollei tämän kohdan muista määräyksistä muuta johdu, neuvosto vahvistaa 1 päivään tammikuuta 1994 mennessä määränemmistöllä komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan yksityiskohtaiset säännöt ja määritelmät mainitun pöytäkirjan määräysten soveltamisesta.

2 LUKU

RAHAPOLITIIKKA

105 artikla

1. EKPJ:n ensisijaisena tavoitteena on pitää yllä hintatason vakautta. EKPJ tukee yleistä talouspolitiikkaa yhteisössä osallistuakseen 2 artiklassa määriteltyjen yhteisön tavoitteiden saavuttamiseen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta hintatason vakauden tavoitetta. EKPJ toimii sellaiseen vapaaseen kilpailuun perustuvan avoimen markkinatalouden periaatteen mukaisesti, joka suosii voimavarojen tehokasta kohdentamista, ja se noudattaa sopimuksen 4 artiklassa määrättyjä periaatteita.

2. EKPJ:n perustehtäviä ovat:

- yhteisön rahapolitiikan määrittäminen ja toteuttaminen,
- valuuttamarkkinatoimien suorittaminen 111 artiklan mukaisesti,
- jäsenvaltioiden virallisten valuuttavarantojen hallussapito ja hoito,
- maksujärjestelmien moitteettoman toiminnan edistäminen.

3. Mitä 2 kohdan kolmannessa luetelmakohdassa määrätään, sovelletaan sen kuitenkaan rajoittamatta jäsenvaltioiden hallitusten mahdollisuutta pitää hallussaan ja hoitaa valuuttamääräisiä käyttövaroja.

4. EKP:a kuullaan:

- ehdotuksista yhteisön säädöksi EKP:n toimivaltaan kuuluvilla aloilla,
- suunnitelmista lainsäädännöksi EKP:n toimivaltaan kuuluvilla aloilla, mutta niissä rajoissa ja sellaisin ehdoin, jotka neuvosto vahvistaa 107 artiklan 6 kohdassa määrättyä menettelyä noudattaen; tällöin EKP:a kuulevat kansalliset viranomaiset.

EKP voi toimivaltaansa kuuluvilla aloilla antaa lausuntoja asianomaisille yhteisön toimielimille ja laitoksille sekä kansallisille viranomaisille.

5. EKPJ myötävaikuttaa luottolaitosten toiminnan vakauden valvontaan ja rahoitusjärjestelmän vakauteen liittyvän toimivaltaisten viranomaisten politiikan moitteettomaan harjoittamiseen.

6. Neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta ja EKP:a kuultuaan sekä Euroopan parlamentin puoltavan lausunnon saatuaan antaa EKP:lle erityistehtäviä, jotka koskevat luottolaitosten sekä muiden rahoituslaitosten kuin vakuutusyritysten toiminnan vakauden valvontaan liittyvää politiikkaa.

106 artikla

1. EKP:lla on yksinoikeus antaa lupa setelien liikkeeseen laskemiseen yhteisössä. EKP ja kansalliset keskuspankit voivat laskea liikkeeseen seteleitä. Ainoastaan EKP:n ja kansallisten keskuspankkien liikkeeseen laskemat setelit ovat laillisina maksuvälineinä kelpaavia seteleitä yhteisössä.

2. Jäsenvaltiot voivat laskea liikkeeseen metallirahoja saatuaan EKP:n hyväksymisen liikkeeseen laskemisen määrälle. Neuvosto voi 252 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja EKP:a kuultuaan toteuttaa toimenpiteitä kaikkien liikkeeseen tarkoitettujen metallirahojen yksikköarvojen ja teknisten eritelmien yhdenmukaistamiseksi, siinä laajuudessa kuin se on tarpeen niiden moitteettoman liikkeen turvaamiseksi yhteisössä.

107 artikla

1. EKPJ:n muodostavat EKP ja kansalliset keskuspankit.

2. EKP on oikeushenkilö.

3. EKPJ:ää johtavat EKP:n päätöksentekuelimet, jotka ovat EKP:n neuvosto ja johtokunta.

4. EKPJ:n perussääntö on tähän sopimukseen liitettyssä pöytäkirjassa.

5. Neuvosto voi muuttaa EKPJ:n perussäännön 5.1, 5.2, 5.3, 17, 18, 19.1, 22, 23, 24, 26, 32.2, 32.3, 32.4 ja 32.6 artiklaa, 33.1 artiklan a alakohtaa sekä 36 artiklaa joko määräenemmistöllä EKP:n suosituksesta ja komissiota kuultuaan taikka yksimielisesti komission ehdotuksesta ja EKP:a kuultuaan. Kummassakin tapauksessa tarvitaan Euroopan parlamentin puoltava lausunto.

6. Neuvosto antaa määräenemmistöllä joko komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja EKP:a kuultuaan taikka EKP:n suosituksesta sekä Euroopan parlamenttia ja komissiota kuultuaan EKPJ:n perussäännön 4, 5.4, 19.2, 20, 28.1, 29.2, 30.4 ja 34.3 artiklassa tarkoitetut säännökset.

108 artikla

Käyttäessään sille tällä sopimuksella ja EKPJ:n perussäännöllä annettuja valtuuksiaan tai suorittaessaan niillä sille annettuja tehtäviään ja velvollisuuksiaan EKP tai kansallinen keskuspankki taikka EKP:n tai kansallisen keskuspankin päätöksentekuelimen jäsen ei pyydä eikä ota ohjeita yhteisön toimielimiltä tai laitoksilta, jäsenvaltioiden hallituksilta eikä miltään muultakaan taholta. Yhteisön toimielimet ja laitokset sekä jäsenvaltioiden hallitukset sitoutuvat kunnioittamaan tätä periaatetta ja pidättymään yrityksistä vaikuttaa EKP:n tai kansallisten keskuspankkien päätöksentekuelinten jäseniin heidän suorittaessaan tehtäviään.

109 artikla

Jokainen jäsenvaltio huolehtii siitä, että viimeistään päivänä, jona EKPJ perustetaan, sen kansallinen lainsäädäntö, sen kansallisen keskuspankin perussääntö mukaan luettuna, on sopusoinnussa tämän sopimuksen ja EKPJ:n perussäännön kanssa.

110 artikla

1. EKPJ:lle uskottujen tehtävien suorittamiseksi EKP tämän sopimuksen määräysten mukaisesti ja EKPJ:n perussäännössä määrätyn edellytyksin:

- antaa asetuksia, siinä laajuudessa kuin se on tarpeen EKPJ:n perussäännön 3.1 artiklan ensimmäisessä luetelmakohdassa taikka 19.1, 22 tai 25.2 artiklassa tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi, sekä tapauksissa, joista säädetään 107 artiklan 6 kohdassa tarkoitetuissa neuvoston säädöksissä,
- tekee päätökset, jotka ovat tarpeen EKPJ:lle tällä sopimuksella sekä EKPJ:n perussäännöllä uskottujen tehtävien suorittamiseksi,
- antaa suosituksia ja lausuntoja.

2. Asetus pätee yleisesti. Se on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.

Suosituksset ja lausunnot eivät ole sitovia.

Päätös velvoittaa kaikilta osiltaan niitä, joille se on osoitettu.

Mitä 253, 254 ja 256 artiklassa määrätään, sovelletaan EKP:n antamiin asetuksiin ja sen tekemiin päätöksiin.

EKP voi päättää julkistaa päätöksensä, suosituksensa ja lausuntonsa.

3. Niissä rajoissa ja sellaisin ehdoin, jotka neuvosto vahvistaa 107 artiklan 6 kohdassa määrättyä menettelyä noudattaen, EKP voi määrätä yrityksille sakkoja ja uhkasakkoja, jollei sen antamia asetuksia tai tekemiä päätöksiä noudateta.

111 artikla (*)

1. Poiketen siitä, mitä 300 artiklassa määrätään, neuvosto voi yksimielisesti EKP:n tai komission suosituksesta sekä kuultuaan EKP:a pyrkimyksin saavuttaa hintatason vakauden tavoitteen kanssa sopu-soinnussa oleva yhteisymmärrys ja Euroopan parlamenttia kuultuaan sekä noudattaen 3 kohdassa mää-rättyä menettelyä mainitussa kohdassa tarkoitettujen järjestelyjen määrittämiseksi, tehdä muodollisia sopimuksia valuuttakurssijärjestelmästä, joka koskee ecun suhdetta muihin valuuttoihin kuin yhteisön valuuttoihin. Neuvosto voi määräenemmistöllä EKP:n tai komission suosituksesta sekä kuultuaan EKP:a pyrkimyksin saavuttaa hintatason vakauden tavoitteen kanssa sopusoinnussa oleva yhteisymmärrys, vahvistaa tai kumota ecun keskuskurssit valuuttakurssijärjestelmässä taikka muuttaa niitä. Neuvoston puheenjohtaja antaa Euroopan parlamentille tiedon ecun keskuskurssien vahvistamisesta, muuttamisesta tai kumoamisesta.

2. Jos ei ole olemassa 1 kohdassa tarkoitettua valuuttakurssijärjestelmää suhteessa yhteen tai useampaan muuhun valuuttaan kuin yhteisön valuuttaan, neuvosto voi määräenemmistöllä joko komission suosituksesta ja EKP:a kuultuaan taikka EKP:n suosituksesta laatia yleiset suuntaviivat tällaisia valuuttoja koskevaa valuuttakurssipolitiikkaa varten. Nämä yleiset suuntaviivat eivät vaikuta EKP:n ensisijaiseen tavoitteeseen pitää yllä hintatason vakautta.

3. Poiketen siitä, mitä 300 artiklassa määrätään, tapauksissa, joissa on tarve yhteisön sekä yhden tai useamman valtion taikka kansainvälisen järjestön kesken neuvotella raha- ja valuuttaoloja koskevista sopimuksista, neuvosto päättää määräenemmistöllä komission suosituksesta ja EKP:a kuultuaan näiden neuvottelujen järjestelyistä sekä näiden sopimusten tekemisestä. Näillä järjestelyillä turvataan se, että yhteisö esittää yhtenäisen kannan. Komissio liitetään neuvotteluihin täysin.

Tämän kohdan mukaisesti tehdyt sopimukset sitovat yhteisön toimielimiä, EKP:a ja jäsenvaltioita.

4. Jollei 1 kohdasta muuta johdu, neuvosto päättää määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja EKP:a kuultuaan kannasta, joka yhteisöllä on kansainvälisellä tasolla talous- ja rahaliiton kannalta erityisen merkittävässä kysymyksissä, ja siitä, miten sitä edustetaan, noudattaen 99 ja 105 artiklassa mää-rättyä toimivallanjakoa.

5. Jäsenvaltiot voivat neuvotella kansainvälisissä toimielimissä ja tehdä kansainvälisiä sopimuksia, sen kuitenkaan rajoittamatta yhteisön toimivaltaa ja yhteisön sopimuksia talous- ja rahaliittoon liittyvillä aloilla.

3 LUKU

INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET

112 artikla

1. EKP:n neuvoston muodostavat EKP:n johtokunnan jäsenet sekä kansallisten keskuspankkien pää-johtajat.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

2. a) Johtokunnan muodostavat puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja neljä muuta jäsentä.
- b) Johtokunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja muut jäsenet nimitetään jäsenvaltioiden hallitusten valtion- tai hallitusten päämiesten tasolla neuvoston suosituksesta tekemällä yhteisellä sopimuksella henkilöistä, joilla on arvostettu asema ja ammattikokemus rahatalouden tai pankkitoiminnan alalla; neuvosto antaa suosituksensa Euroopan parlamenttia ja EKP:n neuvostoa kuultuaan.

Heidän toimikautensa on kahdeksan vuotta, eikä heitä voida nimittää uudeksi toimikaudeksi.

Johtokunnan jäsenenä voi olla vain jäsenvaltion kansalainen.

113 artikla

1. Neuvoston puheenjohtaja ja yksi komission jäsen voi osallistua EKP:n neuvoston kokouksiin, mutta heillä ei ole äänioikeutta.

Neuvoston puheenjohtaja voi tehdä aloitteen EKP:n neuvostossa käsiteltäväksi asiaksi.

2. EKP:n puheenjohtaja kutsutaan neuvoston kokouksiin, jos niissä käsitellään EKP:n tavoitteisiin ja tehtäviin liittyviä asioita.

3. EKP laatii vuosittain EKP:n toiminnasta sekä edellisen ja kuluvan vuoden rahapolitiikasta kertomuksen Euroopan parlamentille, neuvostolle ja komissiolle sekä Eurooppa-neuvostolle. EKP:n puheenjohtaja esittelee tämän kertomuksen neuvostolle sekä Euroopan parlamentille, joka voi käydä yleiskeskustelun sen pohjalta.

EKP:n puheenjohtajaa ja muita EKP:n johtokunnan jäseniä voidaan Euroopan parlamentin pyynnöstä tai heidän omasta aloitteestaan kuulla Euroopan parlamentin toimivaltaisissa valiokunnissa.

114 artikla

1. Perustetaan neuvoo-antava raha-asiain komitea edistämään jäsenvaltioiden politiikan yhteensovittamista sisämarkkinoiden toiminnan kannalta tarpeellisessa laajuudessa.

Komitean tehtävänä on:

- seurata jäsenvaltioiden ja yhteisön rahamarkkinoiden tilaa ja rahoitusilannetta ja jäsenvaltioiden yleisiä maksujärjestelmiä sekä antaa niistä säännöllisesti kertomuksia neuvostolle ja komissiolle,
- antaa neuvostolle ja komissiolle lausuntoja niiden pyynnöstä tai omasta aloitteestaan,
- osallistua neuvoston 59 ja 60 artiklassa, 99 artiklan 2–5 kohdassa, 100, 102, 103 ja 104 artiklassa, 116 artiklan 2 kohdassa, 117 artiklan 6 kohdassa, 119 ja 120 artiklassa, 121 artiklan 2 kohdassa sekä 122 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun työn valmisteluun, edellä sanotun kuitenkin rajoittamatta 207 artiklan soveltamista,

- ainakin kerran vuodessa tarkastella tämän sopimuksen sekä neuvoston toteuttamien toimenpiteiden soveltamisen tuloksena saavutettua pääomanliikkeiden ja maksujen vapauden tilannetta; tarkastelu koskee kaikkia pääomanliikkeisiin ja maksuihin liittyviä toimenpiteitä; komitea antaa komissiolle ja neuvostolle kertomuksen tarkastelun tuloksista.

Jäsenvaltiot ja komissio nimeävät kukin kaksi jäsentä raha-asiain komiteaan.

2. Kolmannen vaiheen alkaessa perustetaan talous- ja rahoituskomitea. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu raha-asiain komitea lakkautetaan.

Talous- ja rahoituskomitean tehtävänä on:

- antaa neuvostolle ja komissiolle lausuntoja niiden pyynnöstä tai omasta aloitteestaan,
- seurata jäsenvaltioiden ja yhteisön taloudellista tilannetta ja rahoitustilannetta sekä antaa niistä, erityisesti rahoitussuhteista kolmansiin maihin ja kansainvälisiin laitoksiin, säännöllisesti kertomuksia neuvostolle ja komissiolle,
- osallistua neuvoston 59 ja 60 artiklassa, 99 artiklan 2–5 kohdassa, 100, 102, 103 ja 104 artiklassa, 105 artiklan 6 kohdassa, 106 artiklan 2 kohdassa, 107 artiklan 5 ja 6 kohdassa, 111 ja 119 artiklassa, 120 artiklan 2 ja 3 kohdassa, 122 artiklan 2 kohdassa sekä 123 artiklan 4 ja 5 kohdassa tarkoitettun työn valmisteluun sekä suorittaa muut neuvoston sille antamat neuvoa-antavat tehtävät ja valmistelutehtävät, edellä sanotun kuitenkin rajoittamatta 207 artiklan soveltamista,
- ainakin kerran vuodessa tarkastella tämän sopimuksen sekä neuvoston toteuttamien toimenpiteiden soveltamisen tuloksena saavutettua pääomanliikkeiden ja maksujen vapauden tilannetta; tarkastelu koskee kaikkia pääomanliikkeisiin ja maksuihin liittyviä toimenpiteitä; komitea antaa komissiolle ja neuvostolle kertomuksen tarkastelun tuloksista.

Jäsenvaltiot, komissio ja EKP nimeävät kukin enintään kaksi jäsentä komiteaan.

3. Neuvosto antaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta sekä EKP:a ja tässä artiklassa tarkoitettua komiteaa kuultuaan yksityiskohtaiset säännöt talous- ja rahoituskomitean kokoonpanosta. Neuvoston puheenjohtaja antaa Euroopan parlamentille tiedon tällaisesta päätöksestä.

4. Edellä 2 kohdassa määrättyjen tehtävien lisäksi komitea seuraa asianomaisten jäsenvaltioiden rahamarkkinoiden tilaa ja rahoitustilannetta sekä niiden yleisiä maksujärjestelmiä ja antaa niistä säännöllisesti kertomuksia neuvostolle ja komissiolle, jos on ja niin kauan kuin on jäsenvaltioita, joita 122 ja 123 artiklassa tarkoitettut poikkeukset koskevat.

115 artikla

Asioissa, jotka kuuluvat 99 artiklan 4 kohdan, 104 artiklan, sen 14 kohtaa lukuun ottamatta, 111, 121 ja 122 artiklan sekä 123 artiklan 4 ja 5 kohdan soveltamisalaan, neuvosto tai jäsenvaltio voi pyytää komissiota tapauksen mukaan joko antamaan suosituksen tai tekemään ehdotuksen. Komissio tutkii tällaisen pyynnön ja esittää viipymättä päätelmänsä neuvostolle.

*4 LUKU***SIIRTYMÄMÄÄRÄYKSET***116 artikla*

1. Talous- ja rahaliiton toteuttamisen toinen vaihe alkaa 1 päivänä tammikuuta 1994.
2. Ennen tuota päivämäärää:
 - a) jokainen jäsenvaltio
 - toteuttaa tarvittaessa aiheelliset toimenpiteet 56 artiklassa määrättyjen kieltojen noudattamiseksi, sekä 101 artiklassa ja 102 artiklan 1 kohdassa määrättyjen kieltojen noudattamiseksi,
 - hyväksyy tarvittaessa b alakohdassa määrätyn arvioinnin mahdollistamiseksi monivuotisia ohjelmia, joiden tarkoituksena on turvata talous- ja rahaliiton toteuttamiseksi tarvittava kestävä lähentyminen erityisesti hintatason vakauden ja terveen julkistalouden osalta;
 - b) neuvosto arvioi komission kertomuksen perusteella talouden ja raha-asiain alalla lähentymisessä toteutunutta edistymistä, erityisesti hintatason vakauden ja terveen julkistalouden osalta toteutunutta edistymistä, samoin kuin sisämarkkinoita koskevan yhteisön oikeuden täytäntöönpanossa saavutettua edistymistä.
3. Toisen vaiheen alusta sovelletaan 101 artiklan, 102 artiklan 1 kohdan, 103 artiklan 1 kohdan sekä 104 artiklan, sen 1, 9, 11 ja 14 kohtaa lukuun ottamatta, määräyksiä.
- Kolmannen vaiheen alusta sovelletaan 100 artiklan 2 kohdan, 104 artiklan 1, 9 ja 11 kohdan, 105, 106, 108, 111, 112 ja 113 artiklan sekä 114 artiklan 2 ja 4 kohdan määräyksiä.
4. Toisen vaiheen aikana jäsenvaltiot pyrkivät välttämään liiallisia julkistalouden alijäämiä.
5. Toisen vaiheen aikana jokainen jäsenvaltio aloittaa tarvittaessa menettelyn, jolla sen keskuspankin itsenäisyys toteutuu 109 artiklan mukaisesti.

117 artikla

1. Toisen vaiheen alkaessa perustetaan Euroopan rahapoliittinen instituutti, jäljempänä "ERI", ja se ryhtyy hoitamaan tehtäviään; se on oikeushenkilö, ja sitä johtaa ja hoitaa neuvosto, jonka muodostavat puheenjohtaja sekä kansallisten keskuspankkien pääjohtajat ja yksi heistä varapuheenjohtajana.

Puheenjohtaja nimitetään jäsenvaltioiden hallitusten valtion- tai hallitusten päämiesten tasolla tekemällä yhteisellä sopimuksella ERI:n neuvoston suosituksesta, sekä kun Euroopan parlamenttia ja neuvostoa on kuultu. Puheenjohtaja valitaan henkilöistä, joilla on arvostettu asema ja ammattikokemus rahatalouden tai pankkitoiminnan alalla. Ainoastaan jäsenvaltion kansalainen voi olla ERI:n puheenjohtajana. ERI:n neuvosto nimittää varapuheenjohtajan.

ERI:n perussääntö on tähän sopimukseen liitettyssä pöytäkirjassa.

2. ERI:n tehtävänä on:

- lujittaa kansallisten keskuspankkien välistä yhteistyötä,
- lujittaa jäsenvaltioiden rahapolitiikan yhteensovittamista hintatason vakauden turvaamiseksi,
- seurata Euroopan valuuttajärjestelmän toimintaa,
- neuvotella sellaisista kansallisten keskuspankkien toimivaltaan kuuluvista kysymyksistä, jotka vaikuttavat rahoituslaitosten ja -markkinoiden vakauteen,
- ottaa vastatakseen niistä tehtävistä, jotka lakkautettavalla Euroopan raha-asiain yhteistyörahastolla on; lakkauttamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt vahvistetaan ERI:n perussäännössä,
- helpottaa ecun käyttöä ja seurata sen kehitystä, ecu-selvitysjärjestelmän moitteeton toiminta mukaan luettuna.

3. Kolmannen vaiheen valmistelemiseksi ERI:

- valmistelee kolmannen vaiheen aikana harjoitettavaa yhtenäistä rahapolitiikkaa varten tarvittavat välineet ja menettelyt,
- edistää tarvittaessa niiden sääntöjen ja menettelyjen yhdenmukaistamista, jotka koskevat tilastotietojen keräämistä, laatimista ja levittämistä sen toimivaltaan kuuluvilla aloilla,
- valmistelee säännöt, jotka koskevat kansallisten keskuspankkien EKPJ:n yhteydessä toteuttamia toimia,
- edistää rajojen yli suoritettavien maksujen tehokkuutta,
- valvoo ecu-setelien teknistä valmistelua.

Viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1996 ERI täsmentää ne sääntelyyn, hallintoon ja logistiikkaan liittyvät kehykset, jotka EKPJ tarvitsee tehtäviensä hoitamiseksi kolmannen vaiheen aikana. Nämä kehykset saatetaan EKP:n päätettäväksi sen perustamispäivänä.

4. ERI voi kahden kolmasosan enemmistöllä neuvostonsa jäsenistä:
 - antaa lausuntoja ja suosituksia raha- ja valuuttakurssipolitiikan yleisistä suuntaviivoista sekä näihin liittyvistä kussakin jäsenvaltiossa toteutetuista toimenpiteistä,
 - antaa hallituksille ja neuvostolle lausuntoja ja suosituksia politiikasta, joka on omiaan vaikuttamaan yhteisön rahatalouden sisäiseen tai ulkoiseen tilanteeseen ja erityisesti Euroopan valuuttajärjestelmän toimintaan,
 - antaa jäsenvaltioiden rahaviranomaisille suosituksia niiden rahapolitiikan harjoittamisesta.
5. ERI voi yksimielisesti päättää julkistaa lausuntonsa ja suosituksensa.
6. Neuvosto kuulee ERI:a ehdotetuista yhteisön säädöksistä ERI:n toimivaltaan kuuluvalla alalla.

Jäsenvaltioiden viranomaisten on niissä rajoissa ja sellaisin ehdoin, jotka neuvosto vahvistaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja ERI:a kuultuaan, kuultava ERI:a suunnitelmista lainsäädännöksi sen toimivaltaan kuuluvalla alalla.

7. Neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja ERI:a kuultuaan uskoa ERI:lle muita tehtäviä kolmannen vaiheen valmistelemiseksi.
8. Tapauksissa, joissa tässä sopimuksessa määrätään EKP:n neuvoa-antavista tehtävistä, ennen EKP:n perustamista viittauksilla EKP:iin tarkoitetaan ERI:a.
9. Toisen vaiheen aikana ilmaisulla "EKP" tarkoitetaan 230, 232, 233, 234, 237 ja 288 artiklassa ERI:a.

118 artikla

Ecu-korin valuuttakokoonpanoa ei muuteta.

Kolmannen vaiheen alusta ecun arvo vahvistetaan lopullisesti 123 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

119 artikla

1. Jos jäsenvaltiolla on maksutasettaan koskevia vaikeuksia tai tällaiset vaikeudet uhkaavat sitä vakavasti joko sen kokonaismaksutaseen epätasapainon tai sen käytettävissä olevan valuutan laadun vuoksi ja nämä vaikeudet ovat omiaan erityisesti vaarantamaan yhteismarkkinoiden toimintaa tai yhteisen kauppapolitiikan asteittaista toteuttamista, komissio tutkii viipymättä kyseisen valtion tilanteen sekä toimet, jotka tämä valtio on kaikin käytettävissään olevin keinoin toteuttanut tai voi toteuttaa tämän sopimuksen määräysten mukaisesti. Komissio ilmoittaa, mitä toimenpiteitä se suosittaa kyseisen jäsenvaltion toteuttavan.

Jos jäsenvaltion toteuttamat toimet ja komission ehdottamat toimenpiteet eivät osoittaudu riittäviksi syntyneiden tai uhkaavien vaikeuksien voittamiseksi, komissio 114 artiklassa tarkoitettua komiteaa kuultuaan suosittaa neuvostolle keskinäisen avun antamista ja sen antamiseksi aiheellisia menetelmiä.

Komissio antaa neuvostolle säännöllisesti tietoja tilanteesta ja sen kehittymisestä.

2. Neuvosto tekee ratkaisunsa keskinäisen avun antamisesta määränemmistöllä; se antaa direktiivit tai tekee päätökset, joilla vahvistetaan apua koskevat edellytykset ja yksityiskohtaiset säännöt. Keskinäistä apua voivat olla etenkin:

- a) niihin muihin kansainvälisiin järjestöihin kohdistuva yhtenäinen toiminta, joiden puoleen jäsenvaltiot voivat kääntyä;
- b) kaupan vinoutumisen välttämiseksi tarvittavat toimenpiteet silloin, kun vaikeuksissa oleva valtio pitää voimassa tai ottaa uudelleen käyttöön kolmansiin maihin kohdistuvia määrällisiä rajoituksia;
- c) rajoitetut luotot muilta jäsenvaltioilta niiden suostumuksella.

3. Jos neuvosto ei anna komission suosittamaa keskinäistä apua tai jos annettu keskinäinen apu ja toteutetut toimenpiteet ovat riittämättömät, komissio antaa vaikeuksiin joutuneelle valtiolle luvan toteuttaa suojatoimenpiteet, joiden edellytykset ja joita koskevat yksityiskohtaiset säännöt komissio määrittelee.

Neuvosto voi määränemmistöllä peruuttaa tämän luvan taikka muuttaa sen edellytyksiä tai sitä koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä.

4. Jollei 122 artiklan 6 kohdasta muuta johdu, tätä artiklaa ei sovelleta enää kolmannen vaiheen alusta.

120 artikla

1. Jos syntyy äkillinen maksutasetta koskeva kriisi eikä 119 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua päätöstä tehdä välittömästi, jäsenvaltio, jota asia koskee, voi kaiken varalta toteuttaa tarvittavat suojatoimenpiteet. Toimenpiteiden on oltava sellaisia, että ne aiheuttavat mahdollisimman vähän häiriötä yhteismarkkinoiden toiminnalle, eivätkä ne saa olla laajempia kuin on ehdottomasti tarpeen syntyneiden äkillisten vaikeuksien poistamiseksi.

2. Näistä suojatoimenpiteistä on annettava tieto komissiolle ja muille jäsenvaltioille viimeistään niiden tullessa voimaan. Komissio voi suosittaa neuvostolle keskinäisen avun antamista 119 artiklan mukaisesti.

3. Neuvosto voi komission lausunnon saatuaan ja 114 artiklassa tarkoitettua komiteaa kuultuaan määränemmistöllä päättää, että asianomaisen valtion on muutettava edellä tarkoitettuja suojatoimenpiteitä, lykättävä niitä tai kumottava ne.

4. Jollei 122 artiklan 6 kohdasta muuta johdu, tätä artiklaa ei enää sovelleta kolmannen vaiheen alusta.

121 artikla

1. Komissio ja ERI antavat neuvostolle kertomuksia jäsenvaltioiden edistymisestä talous- ja rahaliiton toteuttamiseen liittyvien jäsenvaltioiden velvollisuuksien täyttämiseksi. Näissä kertomuksissa tarkastellaan erityisesti, onko kunkin jäsenvaltion kansallinen lainsäädäntö, sen kansallisen keskuspankin perussääntö mukaan luettuna, sopuoinnissa tämän sopimuksen 108 ja 109 artiklan sekä EKPJ:n perussäännön kanssa. Kertomuksissa tarkastellaan myös sitä, onko kestävän lähentymisen korkea taso saavutettu, arvioimalla missä määrin kukin jäsenvaltio on täyttänyt seuraavat arviointiperusteet:

- hintatason korkeatasoisen vakauden toteutuminen; tämä on ilmeistä, jos rahanarvon alenemisaste on lähellä korkeintaan kolmen hintatason vakaudessa parhaiten suoriutuneen jäsenvaltion vastaavaa astetta,
- kestävä julkistalouden tilanne; tämä on ilmeistä, jos valtion julkisyhteisöjen talousarvioiden osalta on tilanne, jossa ei ole 104 artiklan 6 kohdassa tarkoitettua liiallista alijäämää,
- Euroopan valuuttajärjestelmän valuuttakurssijärjestelmässä määrättyjen tavanomaisten vaihteluvälien noudattaminen ainakin kahden vuoden ajan siten, ettei valuutan ulkoista arvoa ole alennettu suhteessa toisen jäsenvaltion valuuttaan,
- jäsenvaltion saavuttaman lähentymisen ja jäsenvaltion Euroopan valuuttajärjestelmän valuuttakurssijärjestelmään osallistumisen pysyvyys, sellaisena kuin se ilmenee pitkän aikavälin korkokantojen tasossa.

Tässä kohdassa mainittuja neljää arviointiperustetta ja ajanjaksoja, joihin niitä on noudatettava, täsmennetään tähän sopimukseen liitettyssä pöytäkirjassa. Komission ja ERI:n kertomuksissa otetaan huomioon myös ecun kehitys, markkinoiden yhdentymisen tulokset, vaihtotaseiden tasapainon tilanne ja kehitys sekä yksikkötyökustannusten ja muiden hintaosoittimien kehityksen tarkastelu.

2. Näiden kertomusten perusteella neuvosto arvioi määräenemmistöllä komission suosituksesta:

- kunkin jäsenvaltion osalta, täyttääkö jäsenvaltio yhtenäisvaluutan vahvistamiseksi vaadittavat edellytykset, ja
- täyttääkö jäsenvaltioiden enemmistö yhtenäisvaluutan vahvistamiseksi vaadittavat edellytykset,

ja antaa päätelmänsä suosituksina valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuvalle neuvostolle. Euroopan parlamenttia kuullaan asiasta, ja se antaa lausuntonsa valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuvalle neuvostolle.

3. Valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuva neuvosto, joka ottaa aiheellisella tavalla huomioon 1 kohdassa tarkoitetut kertomukset ja 2 kohdassa tarkoitetun Euroopan parlamentin lausunnon, viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1996 määräenemmistöllä:

- päättää 2 kohdassa tarkoitettujen neuvoston suositusten perusteella, täyttääkö jäsenvaltioiden enemmistö yhtenäisvaluutan vahvistamiseksi vaadittavat edellytykset,

— päättää, onko yhteisön aiheellista siirtyä kolmanteen vaiheeseen,

ja, jos näin katsotaan,

— vahvistaa kolmannen vaiheen alkamispäivän.

4. Jollei kolmannen vaiheen alkamispäivää ole vahvistettu vuoden 1997 loppuun mennessä, kolmas vaihe alkaa 1 päivänä tammikuuta 1999. Valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuva neuvosto, toistettuaan 1 ja 2 kohdassa, 2 kohdan toista luetelmakohtaa lukuun ottamatta, tarkoitetun menettelyn sekä ottaen huomioon 1 kohdassa tarkoitetut kertomukset ja Euroopan parlamentin lausunnon, vahvistaa ennen 1 päivää heinäkuuta 1998 määräenemmistöllä 2 kohdassa tarkoitettujen neuvoston suositusten perusteella, mitkä jäsenvaltiot täyttävät yhtenäisvaluutan vahvistamiseksi vaadittavat edellytykset.

122 artikla

1. Jos 121 artiklan 3 kohdan mukaisesti on tehty päätös päivän vahvistamisesta, neuvosto päättää 121 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen suositustensa perusteella määräenemmistöllä komission suosituksesta, tehdäänkö joidenkin jäsenvaltioiden osalta tämän artiklan 3 kohdassa määritelty poikkeus ja, jos tehdään, minkä jäsenvaltioiden osalta poikkeus tehdään. Näistä jäsenvaltioista käytetään jäljempänä nimitystä ”jäsenvaltiot, joita koskee poikkeus”.

Jos neuvosto on 121 artiklan 4 kohdan perusteella vahvistanut, mitkä jäsenvaltiot täyttävät yhtenäisvaluutan vahvistamiseksi vaadittavat edellytykset, niiden jäsenvaltioiden osalta, jotka eivät täytä näitä edellytyksiä, tehdään tämän artiklan 3 kohdassa määritelty poikkeus. Näistä jäsenvaltioista käytetään jäljempänä nimitystä ”jäsenvaltiot, joita koskee poikkeus”.

2. Ainakin kerran kahdessa vuodessa tai sellaisen jäsenvaltion pyynnöstä, jota koskee poikkeus, komissio ja EKP antavat neuvostolle kertomuksen 121 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun menettelyn mukaisesti. Neuvosto, Euroopan parlamenttia kuultuaan ja keskusteltuaan asiasta kokoonpanossa, jonka muodostavat valtion- tai hallitusten päämiehet, päättää määräenemmistöllä komission ehdotuksesta, mitkä niistä jäsenvaltioista, joita koskee poikkeus, täyttävät vaadittavat edellytykset 121 artiklan 1 kohdassa vahvistettujen arviointiperusteiden perusteella ja kumoaa poikkeukset noiden jäsenvaltioiden osalta.

3. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu poikkeus merkitsee, että seuraavia määräyksiä ei sovelleta jäsenvaltioon, jota asia koskee: 104 artiklan 9 ja 11 kohta, 105 artiklan 1, 2, 3 ja 5 kohta, 106, 110 ja 111 artikla sekä 112 artiklan 2 kohdan b alakohta. Siitä, että EKPJ:ään sisältyvät oikeudet ja velvollisuudet eivät koske tällaista jäsenvaltiota ja sen keskuspankkia, määrätään EKPJ:n perussäännön IX luvussa.

4. ”Jäsenvaltioilla” tarkoitetaan 105 artiklan 1, 2 ja 3 kohdassa, 106, 110 ja 111 artiklassa sekä 112 artiklan 2 kohdan b alakohdassa jäsenvaltioita, joita ei koske poikkeus.

5. Niiden jäsenvaltioiden äänioikeus, joita koskee poikkeus, pidetään 3 kohdassa mainituissa tämän sopimuksen määräyksissä tarkoitettujen neuvoston päätösten osalta. Tuolloin 205 artiklasta ja 250 artiklan 1 kohdasta poiketen määränemmistöllä tarkoitetaan kahta kolmasosaa niiden jäsenvaltioiden edustajien äänistä 205 artiklan 2 kohdan mukaisesti painotettuina, joita ei koske poikkeus, ja yksimielisyyttä vaativien säädösten edellytyksenä on niiden jäsenvaltioiden yksimielisyys.

6. Mitä 119 ja 120 artiklassa määrätään, sovelletaan edelleen jäsenvaltioihin, joita koskee poikkeus.

123 artikla (*)

1. Välittömästi sen jälkeen, kun päätös kolmannen vaiheen alkamispäivän vahvistamisesta on tehty 121 artiklan 3 kohdan mukaisesti tai tarvittaessa välittömästi 1 päivän heinäkuuta 1998 jälkeen:

— neuvosto antaa 107 artiklan 6 kohdassa tarkoitettut säännökset,

— niiden jäsenvaltioiden hallitukset, joita ei koske poikkeus, nimittävät EKPJ:n perussäännön 50 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen EKP:n johtokunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä johtokunnan muut jäsenet. Jos on jäsenvaltioita, joita koskee poikkeus, johtokunnan jäsenmäärä voi olla pienempi kuin EKPJ:n perussäännön 11.1 artiklassa määrätään, mutta se ei missään tapauksessa voi olla neljää pienempi.

EKPJ ja EKP perustetaan, kun johtokunta on nimitetty, ja ne valmistautuvat tuolloin aloittamaan kaiken tässä sopimuksessa ja EKPJ:n perussäännössä tarkoitettun toimintansa. Ne käyttävät toimivaltaansa täysimääräisesti kolmannen vaiheen ensimmäisestä päivästä.

2. Kun EKP on perustettu, se ottaa tarvittaessa ERI:n tehtävät. ERI asetetaan selvitystilaan, kun EKP on perustettu; selvitystilaa koskevat yksityiskohtaiset säännöt ovat ERI:n perussäännössä.

3. Jos on ja niin kauan kuin on jäsenvaltioita, joita koskee poikkeus, EKPJ:n perussäännön 45 artiklassa tarkoitettu EKP:n yleisneuvosto toimii EKP:n kolmantena päätöksentekuelimenä, edellä sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan soveltamista.

4. Kolmannen vaiheen alkamispäivänä neuvosto antaa niiden jäsenvaltioiden yksimielisyydellä, joita ei koske poikkeus, komission ehdotuksesta ja EKP:a kuultuaan, ne vaihtokurssit, joihin näiden jäsenvaltioiden valuutat peruuttamattomasti kiinnitetään, sekä sen peruuttamattomasti kiinnitetyn kurssin, jolla ecu korvaa nämä valuutat, ja ecusta tulee itsenäinen valuutta. Tällä toimenpiteellä ei sinänsä muuteta ecun ulkoista arvoa. Neuvosto toteuttaa kyseisten jäsenvaltioiden määränemmistöllä komission ehdotuksesta ja EKP:a kuultuaan muut toimenpiteet, jotka ovat tarpeen otettaessa ecu nopeasti käyttöön näiden jäsenvaltioiden yhtenäisvaluuttana. Tällöin sovelletaan 122 artiklan 5 kohdan toista virkettä.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

5. Jos 122 artiklan 2 kohdassa määrätyn menettelyn mukaisesti on päätetty kumota poikkeus, neuvosto vahvistaa niiden jäsenvaltioiden, joita ei koske poikkeus, ja sen jäsenvaltion, jota asia koskee, yksimielisyydellä komission ehdotuksesta sekä EKP:a kuultuaan kurssin, jolla ecu korvaa kyseisen jäsenvaltion valuutan, sekä toteuttaa muut toimenpiteet, jotka ovat tarpeen otettaessa ecu käyttöön yhtenäisvaluuttana kyseisessä jäsenvaltiossa.

124 artikla

1. Kolmannen vaiheen alkamiseen asti jokainen jäsenvaltio pitää valuuttakurssipolitiikkaansa yhteistä etua koskevana asiana. Tällöin jäsenvaltiot ottavat huomioon kokemukset, jotka on saatu Euroopan valuuttajärjestelmään (EVJ) liittyvästä yhteistyöstä sekä ecun kehittämisestä, ja noudattavat tällä alalla olemassa olevaa toimivaltaa.

2. Kolmannen vaiheen alusta ja niin kauan kuin on yksikin jäsenvaltio, jota koskee poikkeus, 1 kohtaa sovelletaan vastaavasti tuon jäsenvaltion valuuttakurssipolitiikkaan.

VIII OSASTO

TYÖLLISYYS

125 artikla

Jäsenvaltiot ja yhteisö pyrkivät tämän osaston määräysten mukaisesti kehittämään yhteensovitettua työllisyysstrategiaa ja erityisesti edistämään ammattitaitoisen, koulutetun ja mukautumiskykyisen työvoiman sekä talouden muutoksiin reagoivien työmarkkinoiden kehittymistä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artiklassa ja tämän sopimuksen 2 artiklassa määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseksi.

126 artikla

1. Jäsenvaltiot pyrkivät omalla työllisyyspolitiikallaan edistämään 125 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamista 99 artiklan 2 kohdan nojalla hyväksytyjen jäsenvaltioiden ja yhteisön talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen mukaisesti.

2. Jäsenvaltiot pitävät, ottaen huomioon työnantajien ja työntekijöiden velvollisuuksiin liittyvät kansalliset käytännöt, työllisyyden edistämistä yhteistä etua koskevana asiana ja sovittavat neuvostossa yhteen sitä koskevan toimintansa 128 artiklan määräysten mukaisesti.

127 artikla

1. Yhteisö myötävaikuttaa työllisyyden korkeaan tasoon edistämällä jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja tukemalla sekä tarvittaessa täydentämällä niiden toimintaa. Tällöin otetaan huomioon jäsenvaltioiden toimivalta.

2. Työllisyyden korkeaa tasoa koskeva tavoite otetaan huomioon yhteisön politiikkojen ja toimintojen suunnittelussa ja toteutuksessa.

128 artikla

1. Neuvoston ja komission yhteisen vuosittaisen selvityksen perusteella Eurooppa-neuvosto arvioi vuosittain työllisyystilannetta yhteisössä ja antaa siitä päätelmät.
2. Neuvosto, joka tekee ratkaisunsa määränemmistöllä komission ehdotuksesta Euroopan parlamenttia, talous- ja sosiaalikomiteaa, alueiden komiteaa sekä 130 artiklassa tarkoitettua työllisyyskomiteaa kuultuaan, vahvistaa Eurooppa-neuvoston päätelmien perusteella vuosittain suuntaviivat, jotka jäsenvaltiot ottavat huomioon työllisyyspolitiikassaan. Näiden suuntaviivojen on oltava 99 artiklan 2 kohdan nojalla hyväksytyjen laajojen suuntaviivojen mukaisia.
3. Jokainen jäsenvaltio antaa neuvostolle ja komissiolle vuosittain selvityksen tärkeimmistä 2 kohdassa tarkoitettujen työllisyyttä koskevien suuntaviivojen mukaisesti toteuttamistaan työllisyyspolitiikan toimenpiteistä.
4. Neuvosto tarkastelee 3 kohdassa tarkoitettujen selvitysten perusteella ja työllisyyskomitean lausunnon saatuaan vuosittain jäsenvaltioiden toteuttamaa työllisyyspolitiikkaa ottaen huomioon työllisyyttä koskevat suuntaviivat. Neuvosto voi määränemmistöllä komission suosituksesta antaa suosituksia jäsenvaltioille, jos se tämän tarkastelun perusteella pitää sitä aiheellisena.
5. Neuvosto ja komissio laativat kyseisen tarkastelun tulosten perusteella Eurooppa-neuvostolle yhteisen vuosittaisen selvityksen työllisyystilanteesta yhteisössä ja työllisyyttä koskevien suuntaviivojen toteuttamisesta.

129 artikla

Neuvosto voi 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa sekä alueiden komiteaa kuultuaan toteuttaa edistämistoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on edistää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja tukea niiden toimintaa työllisyyden alalla aloittein, joilla pyritään kehittämään tiedon ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa, tarjoamaan vertailevaa analyysia ja neuvontaa sekä edistämään innovatiivisia lähestymistapoja ja arvioimaan kokemuksia etenkin kokeiluhankkeita hyväksi käyttämällä.

Näihin toimenpiteisiin ei kuulu jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista.

130 artikla

Neuvosto perustaa Euroopan parlamenttia kuultuaan neuvoa-antavan työllisyyskomitean edistämään jäsenvaltioiden työllisyys- ja työmarkkinapolitiikan yhteensovittamista. Komitean tehtävänä on:

- seurata jäsenvaltioiden ja yhteisön työllisyystilannetta ja -politiikkaa,
- laatia joko neuvoston tai komission pyynnöstä tai omasta aloitteestaan lausuntoja sekä myötävaikuttaa 128 artiklassa tarkoitettun, neuvostossa tapahtuvan käsittelyn valmisteluun, tämän kuitenkin rajoittamatta 207 artiklan soveltamista.

Tehtävänsä toteuttaessaan komitea kuulee työmarkkinaosapuolia.

Kukin jäsenvaltio ja komissio nimeävät komiteaan kaksi jäsentä.

IX OSASTO

YHTEINEN KAUPPAPOLITIikka

131 artikla

Jäsenvaltiot pyrkivät keskinäisen tulliliiton perustamisella edistämään yhteisen edun mukaisesti maailmankaupan sopusointuista kehitystä, kansainvälisen kaupan rajoitusten asteittaista poistamista sekä tulliesteiden purkamista.

Yhteisessä kauppapolitiikassa otetaan huomioon jäsenvaltioiden välisten tullien poistamisen mahdollinen suotuista vaikutus yritysten kilpailukykyyn jäsenvaltioissa.

132 artikla

1. Jäsenvaltiot yhdenmukaistavat asteittain, siinä määrin kuin on tarpeen yhteisössä olevien yritysten välisen kilpailun vääristymisen estämiseksi, järjestelmänsä, joilla ne myöntävät tukea kolmansiin maihin suuntautuvaan vientiin, edellä sanotun kuitenkin rajoittamatta niitä jäsenvaltioiden velvoitteita, joihin jäsenvaltiot ovat sitoutuneet muissa kansainvälisissä järjestöissä.

Neuvosto antaa tätä varten tarvittavat direktiivit määräenemmistöllä komission ehdotuksesta.

2. Edellä olevia määräyksiä ei sovelleta sellaisiin tullien tai vaikutukseltaan vastaavien maksujen taikka välillisten verojen palautuksiin, liikevaihtoverojen, valmisteverojen ja muiden välillisten verojen palautukset mukaan luettuina, joita myönnetään jäsenvaltiosta kolmanteen maahan suuntautuvassa viennissä, jos nämä palautukset eivät ole suurempia kuin vientituotteille välillisesti tai suoraan määrätyt maksut.

133 artikla ()*

1. Yhteinen kauppapolitiikka perustuu yhtenäisiin periaatteisiin etenkin tullien muuttamisessa, tulli- ja kauppasopimusten tekemisessä, vapauttamista koskevien toimenpiteiden yhtenäistämässä, vientipolitiikassa sekä kauppaa suojaavissa toimenpiteissä, kuten polkumyynti- ja tukipalkkiotapauksissa toteutettavissa toimenpiteissä.

2. Komissio tekee neuvostolle ehdotuksia yhteisen kauppapolitiikan toteuttamiseksi.

3. Jos on neuvoteltava yhden tai useamman valtion taikka kansainvälisen järjestön kanssa tehtävistä sopimuksista, komissio antaa asiasta suosituksia neuvostolle, joka valtuuttaa komission aloittamaan tarpeelliset neuvottelut. Neuvoston ja komission tehtävänä on huolehtia, että neuvotellut sopimukset ovat yhteisön sisäisten politiikkojen ja sääntöjen mukaisia.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

Komissio käy näitä neuvotteluja kuullen erityiskomiteaa, jonka neuvosto nimeää avustamaan komissiota tässä tehtävässä, sekä niiden direktiivien mukaisesti, joita neuvosto voi antaa komissiolle. Komissio antaa erityiskomitealle säännöllisesti tietoja neuvottelujen etenemisestä.

Sovelletaan 300 artiklan asiaa koskevia määräyksiä.

4. Käyttäessään sille tällä artiklalla annettua toimivaltaansa neuvosto tekee ratkaisunsa määräenemistöllä.

5. Tämän artiklan 1–4 kohtaa sovelletaan myös silloin, kun neuvotellaan tai tehdään sopimuksia palvelukaupan ja henkisen omaisuuden kauppaa koskevien näkökohtien aloilla, siltä osin kuin nämä sopimukset eivät kuulu mainittujen kohtien soveltamisalaan ja rajoittamatta 6 kohdan soveltamista.

Poiketen siitä, mitä 4 kohdassa määrätään, neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti sopimuksen neuvottelemisesta ja tekemisestä jollain ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettulla alalla silloin, kun sopimus sisältää määräyksiä, joiden osalta sisäisten sääntöjen antaminen edellyttää yksimielisyyttä, tai kun sopimus koskee alaa, jolla yhteisö ei ole vielä käyttänyt tämän perustamissopimuksen mukaista toimivaltaansa antamalla sisäisiä sääntöjä.

Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti neuvoteltaessa ja tehtäessä horisontaalista sopimusta, jos sopimus koskee myös edellistä alakohtaa tai 6 kohdan toista alakohtaa.

Mitä tässä kohdassa määrätään, ei vaikuta jäsenvaltioiden oikeuteen pitää voimassa ja tehdä sopimuksia kolmansien maiden tai kansainvälisten järjestöjen kanssa, jos sopimukset ovat sopusoinnussa yhteisön oikeuden ja muiden asiaan liittyvien kansainvälisten sopimusten kanssa.

6. Neuvosto ei voi tehdä sopimusta, jos sen määräyksissä ylitetään yhteisön sisäinen toimivalta erityisesti siten, että niiden seurauksena olisi jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistaminen alalla, jolla tällainen yhdenmukaistaminen ei tämän sopimuksen mukaan ole mahdollista.

Poiketen siitä, mitä 5 kohdan ensimmäisessä alakohdassa määrätään, kulttuuri- ja audiovisuaalialojen palvelujen, koulutuspalvelujen sekä sosiaali- ja terveystalouden palvelujen kauppaa koskevat sopimukset kuuluvat tässä suhteessa yhteisön ja sen jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan. Niitä koskevien neuvottelujen käyminen edellyttää siten 300 artiklan asiaa koskevien määräysten mukaisesti tehdyn yhteisön päätöksen lisäksi jäsenvaltioiden yhteistä sopimusta. Yhteisö ja jäsenvaltiot tekevät yhdessä näin neuvotellut sopimukset.

Liikenteen alan kansainvälisten sopimusten neuvottelemisessa ja tekemisessä noudatetaan edelleen V osaston ja 300 artiklan määräyksiä.

7. Neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan laajentaa 1–4 kohdan soveltamisen koskemaan henkistä omaisuutta koskevia kansainvälisiä neuvotteluja ja sopimuksia, siltä osin kuin ne eivät kuulu 5 kohdan soveltamisalaan, sanotun kuitenkin rajoittamatta 6 kohdan ensimmäisen alakohdan soveltamista.

134 artikla

Varmistaakseen, että kaupan vinoutuminen ei estä jäsenvaltioiden tämän sopimuksen mukaisten kauppapoliittisten toimenpiteiden toteuttamista, tai jos tällaisten toimenpiteiden väliset erot aiheuttavat taloudellisia vaikeuksia yhdessä tai useammassa jäsenvaltiossa, komissio suosittaa menetelmiä, joilla muut jäsenvaltiot osallistuvat tarvittavaan yhteistyöhön. Jos tämä osoittautuu riittämättömäksi, komissio voi antaa jäsenvaltioille luvan toteuttaa tarvittavat suojatoimenpiteet, joiden edellytykset ja joita koskevat yksityiskohtaiset säännöt komissio määrittelee.

Kiireellisissä tapauksissa jäsenvaltiot pyytävät komissiolta lupaa itse toteuttaa tarvittavat toimenpiteet, ja komissio päättää asiasta mahdollisimman pian; sen jälkeen jäsenvaltiot, joita asia koskee, ilmoittavat toimenpiteistä muille jäsenvaltioille. Komissio voi milloin tahansa päättää, että kyseisten valtioiden on muutettava näitä toimenpiteitä tai kumottava ne.

Ensisijaisesti on valittava toimenpiteet, jotka aiheuttavat yhteismarkkinoiden toiminnalle vähiten häiriötä.

X OSASTO

TULLIYHTEISTYÖ

135 artikla

Neuvosto toteuttaa tämän sopimuksen soveltamisalalla 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen toimenpiteitä jäsenvaltioiden sekä jäsenvaltioiden ja komission välisen tulliyhteistyön vahvistamiseksi. Nämä toimenpiteet eivät koske kansallisen rikosoikeuden soveltamista tai kansallista oikeudenhoitoa.

XI OSASTO

SOSIAALIPOLITIikka, KOULUTUS, AMMATILLINEN KOULUTUS JA NUORISO

1 LUKU

SOSIAALISET MÄÄRÄYKSET

136 artikla

Yhteisön ja jäsenvaltioiden tavoitteena on, ottaen huomioon sosiaaliset perusoikeudet sellaisina kuin ne ovat Torinossa 18 päivänä lokakuuta 1961 allekirjoitetussa Euroopan sosiaalisessa peruskirjassa ja vuoden 1989 työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevassa yhteisön peruskirjassa, työllisyyden edistäminen, elin- ja työolojen kohentaminen siten, että olojen yhtenäistäminen olisi mahdollista niitä kohennettaessa, riittävä sosiaalinen suojeleminen, työmarkkinaosapuolten välinen vuoropuhelu, inhimillisten voimavarojen kehittäminen tarkoituksena saavuttaa korkea ja kestävä työllisyystaso, ja syrjäytymisen torjuminen.

Tätä varten yhteisö ja jäsenvaltiot panevat täytäntöön toimenpiteet, joissa otetaan huomioon kansallisten käytäntöjen erot, erityisesti sopimussuhteissa, sekä tarve säilyttää yhteisön talouden kilpailukyky.

Yhteisö ja jäsenvaltiot katsovat, että tällainen kehitys seuraa paitsi siitä yhteismarkkinoiden toiminnasta, joka edistää sosiaalisten järjestelmien yhdenmukaistamista, myös tässä sopimuksessa määrättyistä menettelyistä sekä lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä.

137 artikla (*)

1. Edellä 136 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi yhteisö tukee ja täydentää jäsenvaltioiden toimintaa seuraavilla aloilla:

- a) erityisesti työympäristön parantaminen työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi;
- b) työehdot;
- c) työntekijöiden sosiaaliturva ja sosiaalinen suojeleminen;
- d) työntekijöiden suojeleminen työsopimuksen päättymisen yhteydessä;
- e) tiedottaminen työntekijöille ja työntekijöiden kuuleminen;
- f) työntekijöiden ja työnantajien edustaminen ja heidän etujensa kollektiivinen turvaaminen, mukaan lukien yhteistoiminta työpaikalla, jollei 5 kohdasta muuta johdu;
- g) sellaisten kolmansien maiden kansalaisten palvelussuhteen ehdot, jotka oleskelevat laillisesti yhteisön alueella;
- h) työmarkkinoilta syrjäytyneiden henkilöiden integroiminen, sanotun kuitenkin rajoittamatta 150 artiklan määräyksiä;
- i) miesten ja naisten välinen tasa-arvo asioissa, jotka koskevat heidän mahdollisuuksiaan työmarkkinoilla sekä heidän kohteluaan työssä;
- j) sosiaalisen syrjäytymisen torjuminen;
- k) sosiaalisen suojeleminen järjestelmien nykyaikaistaminen, sanotun kuitenkin rajoittamatta c alakohdan soveltamista.

2. Tätä varten neuvosto voi:

- a) toteuttaa toimenpiteitä jäsenvaltioiden välisen yhteistyön edistämiseksi aloittein, joilla pyritään parantamaan tiedon saantia, kehittämään tiedon ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa, edistämään innovatiivisia lähestymistapoja ja arvioimaan kokemuksia ja jotka eivät merkitse jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista;
- b) antaa 1 kohdan a–i alakohdassa tarkoitetuilla aloilla direktiivein säännöksiä vähimmäisvaatimuksista, jotka pannaan täytäntöön asteittain ottaen huomioon kunkin jäsenvaltion edellytykset ja kussakin jäsenvaltiossa voimassa oleva tekninen sääntely. Näissä direktiiveissä vältetään säätämästä sellaisia hallinnollisia, taloudellisia tai oikeudellisia rasituksia, jotka vaikeuttaisivat pienten tai keskisuurten yritysten perustamista taikka niiden kehittämistä.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

Neuvosto tekee ratkaisunsa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaaliko-
miteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan, lukuun ottamatta tämän artiklan 1 kohdan c, d, f ja g alakoh-
dassa tarkoitettuja aloja, joilla neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti komission ehdotuksesta sekä
Euroopan parlamenttia ja mainittuja komiteoita kuultuaan. Neuvosto voi yksimielisesti komission ehdo-
tuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan päättää 251 artiklassa tarkoitettun menettelyn soveltami-
sesta tämän artiklan 1 kohdan d, f ja g alakohtiin.

3. Jäsenvaltio voi antaa 2 kohdan soveltamiseksi annettujen direktiivien täytäntöönpanon työmark-
kinaosapuolten tehtäväksi niiden yhteisestä pyynnöstä.

Tällöin jäsenvaltio varmistaa, että viimeistään sinä päivänä, jona direktiivit on saatettava osaksi kansal-
lista lainsäädäntöä 249 artiklan mukaisesti, työmarkkinaosapuolet ovat toteuttaneet tarvittavat toimen-
piteet sopimuksin, ja jäsenvaltio, jota asia koskee, on toteuttanut kaikki tarvittavat toimenpiteet, jotta se
voi milloin tahansa varmistaa kyseisessä direktiivissä asetettujen tulosten saavuttamisen.

4. Tämän artiklan nojalla annetut säännökset:

- eivät rajoita jäsenvaltioille tunnustettua oikeutta määritellä sosiaaliturvajärjestelmiensä peruseriaat-
teet, eivätkä ne saa vaikuttaa olennaisesti näiden järjestelmien rahoituksen tasapainoon,
- eivät voi estää jäsenvaltiota pitämästä voimassa tai toteuttamasta tiukempia suojatoimenpiteitä, jos
ne ovat sopusoinnussa tämän sopimuksen kanssa.

5. Tämän artiklan määräyksiä ei sovelleta palkkoihin, järjestäytymisoikeuteen, lakko-oikeuteen eikä
oikeuteen määrätä työsulusta.

138 artikla

1. Komission tehtävänä on edistää työmarkkinaosapuolten kuulemista yhteisön tasolla ja toteuttaa
kaikki tarvittavat toimenpiteet näiden osapuolten vuoropuhelun helpottamiseksi varmistamalla molem-
mille osapuolille tasapuolinen tuki.

2. Tätä varten komissio kuulee työmarkkinaosapuolia yhteisön toiminnan mahdollisista suuntavii-
voista, ennen kuin se tekee ehdotuksia sosiaalipolitiikan alalla.

3. Jos komissio kuultuaan työmarkkinaosapuolia pitää yhteisön toimintaa tarkoituksenmukaisena, se
kuulee työmarkkinaosapuolia suunnitellun ehdotuksen sisällöstä. Työmarkkinaosapuolet antavat komis-
sion lausunnon ehdotuksesta tai tarvittaessa sitä koskevan suosituksen.

4. Tällaisen kuulemisen yhteydessä työmarkkinaosapuolet voivat ilmoittaa komissiolle halustaan aloittaa 139 artiklassa tarkoitettu menettely. Menettely ei saa kestää pitempään kuin yhdeksän kuukautta, jollei pidentämisestä sovita yhteisesti kyseisten työmarkkinaosapuolten ja komission kanssa.

139 artikla (*)

1. Työmarkkinaosapuolten välinen vuoropuhelu yhteisön tasolla voi johtaa osapuolten niin halutessa sopimussuhteisiin, mukaan lukien sopimusten tekeminen.

2. Yhteisön tasolla tehdyt sopimukset pannaan täytäntöön joko työmarkkinaosapuolten ja jäsenvaltioiden omien menettelyjen ja käytäntöjen mukaisesti tai, 137 artiklassa tarkoitettujen kysymysten osalta allekirjoittajaosapuolten yhteisestä pyynnöstä, neuvoston komission ehdotuksesta tekemällä päätöksellä.

Neuvosto tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä, paitsi silloin kun kyseisessä sopimuksessa on yksi tai useampi sellaista alaa koskeva määräys, jolla 137 artiklan 2 kohdan mukaan edellytetään yksimielisyyttä. Tällöin neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti.

140 artikla

Edellä 136 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi, rajoittamatta kuitenkaan tämän sopimuksen muiden määräysten soveltamista, komissio edistää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja helpottaa niiden toiminnan yhteensovittamista niillä sosiaalipolitiikan aloilla, joita tämä luku koskee, ja erityisesti asioissa, jotka koskevat:

- työllisyyttä,
- työoikeutta ja työehtoja,
- ammatillista perus- ja jatkokoulutusta,
- sosiaaliturvaa,
- työtapaturmien ja ammattitautien ehkäisemistä,
- työterveyttä,
- järjestäytymisoikeutta sekä työnantajien ja työntekijöiden välisiä kollektiivisia neuvotteluja.

Tätä varten komissio kiinteässä yhteydessä jäsenvaltioiden kanssa tekee tutkimuksia, antaa lausuntoja ja järjestää neuvotteluja sekä kansallisista kysymyksistä että kansainvälisiä järjestöjä koskevista kysymyksistä.

Komissio kuulee talous- ja sosiaalikomiteaa ennen kuin se antaa tässä artiklassa tarkoitettun lausunnon.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

141 artikla

1. Jokainen jäsenvaltio huolehtii sen periaatteen noudattamisesta, jonka mukaan miehille ja naisille maksetaan samasta tai samanarvoisesta työstä sama palkka.

2. Tässä artiklassa palkalla tarkoitetaan tavallista perus- tai vähimmäispalkkaa ja muuta korvausta, jonka työntekijä suoraan tai välillisesti saa työnantajaltaan työstä tai tehtävästä rahana tai luontoisetuna.

Samalla palkalla ilman sukupuoleen perustuvaa syrjintää tarkoitetaan, että:

a) palkka, joka maksetaan työn tuloksen perusteella, lasketaan saman mittayksikön mukaan;

b) palkka, joka maksetaan työhön käytetyn ajan perusteella, on sama samasta tehtävästä.

3. Neuvosto toteuttaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan toimenpiteet, joilla varmistetaan miesten ja naisten tasa-arvoisten mahdollisuuksien ja tasa-arvoisen kohtelun periaatteen soveltaminen työtä ja ammattia koskevissa kysymyksissä, mukaan lukien samasta tai samanarvoisesta työstä maksettavan saman palkan periaate.

4. Jotta miesten ja naisten välinen täysi tosiasiallinen tasa-arvo toteutuisi työelämässä, tasa-arvoisen kohtelun periaate ei estä jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai toteuttamasta sellaisia erityisetuja tarjoavia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on helpottaa aliedustettuna olevan sukupuolen ammatillisen toiminnan harjoittamista taikka ehkäistä tai hyvittää ammattiuraan liittyviä haittoja.

142 artikla

Jäsenvaltiot pyrkivät säilyttämään olemassa olevan palkallisia lomia koskevien järjestelmiensä samankaltaisuuden.

143 artikla

Komissio laatii vuosittain kertomuksen 136 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteutumisesta, mukaan lukien väestötilanne yhteisössä. Komissio toimittaa tämän kertomuksen Euroopan parlamentille, neuvostolle sekä talous- ja sosiaalikomitealle.

Euroopan parlamentti voi pyytää komissiota laatimaan kertomuksen sosiaalista tilannetta koskevista erityisongelmista.

144 artikla (*)

Neuvosto perustaa Euroopan parlamenttia kuultuaan neuvoa-antavan sosiaalisen suojelun komitean edistämään yhteistyötä sosiaalisen suojelun alalla jäsenvaltioiden kesken ja komission kanssa. Komitean tehtävänä on:

— seurata sosiaalialan tilannetta sekä sosiaalisen suojelun politiikkojen kehittymistä jäsenvaltioissa ja yhteisössä,

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

- edistää tietojen, kokemusten ja hyvien toimintatapojen vaihtoa jäsenvaltioiden kesken ja komission kanssa,
- laatia selvityksiä, antaa lausuntoja tai suorittaa muita toimivaltaansa kuuluvia tehtäviä joko neuvoston tai komission pyynnöstä tai omasta aloitteestaan, sanotun kuitenkin rajoittamatta 207 artiklan soveltamista.

Tehtäväänsä toteuttaessaan komitea on aiheellisella tavalla yhteydessä työmarkkinaosapuoliin.

Kukin jäsenvaltio ja komissio nimeävät komiteaan kaksi jäsentä.

145 artikla

Komission Euroopan parlamentille antamassa vuosikertomuksessa on erillinen luku, joka koskee sosiaalisten olojen kehitystä yhteisössä.

Euroopan parlamentti voi kehottaa komissiota laatimaan kertomuksia sosiaalisia oloja koskevista erityisongelmista.

2 LUKU

EUROOPAN SOSIAALIRAHASTO

146 artikla

Työntekijöiden työllistymismahdollisuuksien parantamiseksi sisämarkkinoilla ja siten osaltaan elintason nostamiseksi perustetaan jäljempänä määrätyn mukaisesti Euroopan sosiaalirahasto, joka pyrkii edistämään työntekijöiden työnsaantia sekä heidän alueellista ja ammatillista liikkumistaan yhteisössä sekä helpottamaan mukautumista teollisiin muutoksiin ja tuotantojärjestelmien muutoksiin erityisesti ammatillisella koulutuksella ja uudelleenkoulutuksella.

147 artikla

Rahaston hallintoa hoitaa komissio.

Tässä tehtävässä komissiota avustaa komitea, jonka puheenjohtajana on komission jäsen ja jossa on hallitusten sekä työntekijä- ja työnantajajärjestöjen edustajat.

148 artikla

Neuvosto tekee 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan Euroopan sosiaalirahastoa koskevat soveltamispäätökset.

3 LUKU

KOULUTUS, AMMATILLINEN KOULUTUS JA NUORISO

149 artikla

1. Yhteisö myötävaikuttaa korkealaatuisen koulutuksen kehittämiseen rohkaisemalla jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä sekä tarvittaessa tukemalla ja täydentämällä jäsenvaltioiden toimintaa pitäen täysin arvossa jäsenvaltioiden vastuuta opetuksen sisällöstä ja koulutusjärjestelmän järjestämisestä sekä niiden sivistyksellistä ja kielellistä monimuotoisuutta.

2. Yhteisön toiminnalla pyritään:

- kehittämään eurooppalaista ulottuvuutta koulutuksessa erityisesti jäsenvaltioiden kielten opetuksella ja levittämällä,
- edistämään opiskelijoiden ja opettajien liikkuvuutta muun muassa rohkaisemalla tutkintotodistusten ja opintojaksojen tunnustamista akateemisessa maailmassa,
- edistämään koulutuslaitosten välistä yhteistyötä,
- kehittämään tietojen ja kokemusten vaihtoa jäsenvaltioiden koulutusjärjestelmien yhteisissä kysymyksissä,
- edistämään nuorisovaihdon sekä sosiaalipedagogiikan alan ohjaajien vaihdon kehittämistä,
- rohkaisemaan etäopetuksen kehittämistä.

3. Yhteisö ja jäsenvaltiot suosivat yhteistyötä kolmansien maiden sekä koulutusalan toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen ja erityisesti Euroopan neuvoston kanssa.

4. Myötävaikuttaakseen tässä artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseen neuvosto:

- vahvistaa jäljempänä 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan sellaisia edistämistoimia, jotka eivät merkitse jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista,
- antaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta suosituksia.

150 artikla

1. Yhteisö toteuttaa ammatillista koulutusta koskevaa politiikkaa, joka tukee ja täydentää jäsenvaltioiden toimia, pitäen täysin arvossa jäsenvaltioiden vastuuta ammatillisen koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä.

2. Yhteisön toiminnalla pyritään:

- helpottamaan teollisiin muutoksiin mukautumista erityisesti ammatillisella koulutuksella ja uudelleen koulutuksella,

- parantamaan valmentavaa ammatillista koulutusta ja jatkokoulutusta ammattiin pääsyn ja palautumisen helpottamiseksi työmarkkinoilla,
- helpottamaan pääsyä ammatilliseen koulutukseen ja edistämään ammattiin kouluttavien ja ammattia opiskelevien, erityisesti nuorison, liikkuvuutta,
- kannustamaan koulutuslaitosten tai ammatillisten koulutuslaitosten ja yritysten välistä yhteistyötä ammatillista koulutusta koskevissa asioissa,
- kehittämään tietojen ja kokemusten vaihtoa jäsenvaltioiden ammatillisten koulutusjärjestelmien yhteisissä kysymyksissä.

3. Yhteisö ja jäsenvaltiot edistävät yhteistyötä kolmansien maiden sekä ammatillisen koulutuksen alalla toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa.

4. Neuvosto toteuttaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan toimenpiteet, joilla myötävaikutetaan tässä artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseen mutta jotka eivät merkitse jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista.

XII OSASTO

KULTTUURI

151 artikla

1. Yhteisö myötävaikuttaa siihen, että jäsenvaltioiden kulttuurit kehittyvät kukoistaviksi pitäen arvossa niiden kansallista ja alueellista monimuotoisuutta ja korostaen samalla niiden yhteistä kulttuuriperintöä.

2. Yhteisö pyrkii toiminnallaan rohkaisemaan jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä sekä tarvittaessa tukemaan ja täydentämään niiden toimintaa seuraavilla aloilla:

- Euroopan kansojen kulttuurin ja historian tuntemuksen ja sitä koskevan tiedon levityksen parantaminen,
- Euroopan kannalta merkittävän kulttuuriperinnön säilyttäminen ja suojaaminen,
- muu kuin kaupallinen kulttuurivaihto,
- taiteellinen ja kirjallinen luova toiminta, audiovisuaalisen alan toiminta mukaan luettuna.

3. Yhteisö ja jäsenvaltiot suosivat yhteistyötä kolmansien maiden sekä kulttuurin alalla toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen, erityisesti Euroopan neuvoston kanssa.

4. Yhteisö ottaa kulttuuriin liittyvät näkökohdat huomioon muiden tämän sopimuksen määräysten mukaisessa toiminnassaan, erityisesti kulttuuriensa monimuotoisuuden vaalimiseksi ja edistämiseksi.

5. Myötävaikuttaakseen tässä artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseen neuvosto:

- toteuttaa jäljempänä 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja alueiden komiteaa kuultuaan sellaisia edistämistoimia, jotka eivät merkitse jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaisamista. Neuvosto tekee ratkaisunsa kaikissa 251 artiklassa tarkoitetuissa menettelyissä yksimielisesti,
- antaa yksimielisesti komission ehdotuksesta suosituksia.

XIII OSASTO

KANSANTERVEYS

152 artikla

1. Kaikkien yhteisön politiikkojen ja toimintojen määrittelyssä ja toteuttamisessa varmistetaan ihmisten terveyden korkeatasoinen suojelu.

Kansallista politiikkaa täydentävä yhteisön toiminta suuntautuu kansanterveyden parantamiseen, ihmisten sairauksien ja tautien ehkäisemiseen sekä ihmisten terveyttä vaarantavien tekijöiden torjuntaan. Kyseinen toiminta käsittää laajalle levinneiden vaarallisten sairauksien torjunnan edistämällä niiden syiden, leviämisen ja ehkäisemisen tutkimusta sekä terveysvalistusta ja -kasvatusta.

Yhteisö täydentää huumausaineiden aiheuttamien terveyshaittojen vähentämiseen tähtäävää jäsenvaltioiden toimintaa, johon kuuluu tiedotus- ja ehkäisemistoimia.

2. Yhteisö edistää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä tässä artiklassa tarkoitetuilla aloilla sekä tarvittaessa tukee niiden toimintaa.

Yhteydessä komission kanssa jäsenvaltiot sovittavat keskenään yhteen politiikkansa ja toimintaohjelmansa 1 kohdassa tarkoitetuilla aloilla. Komissio voi kiinteässä yhteydessä jäsenvaltioihin tehdä aiheellisia aloitteita tämän yhteensovittamisen edistämiseksi.

3. Yhteisö ja jäsenvaltiot edistävät yhteistyötä kolmansien maiden sekä kansanterveyden alalla toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa.

4. Neuvosto myötävaikuttaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan tässä artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseen toteuttamalla:

- a) toimenpiteitä, joilla asetetaan ihmisestä peräisin oleville elimille ja aineille sekä verelle ja verituotteille korkeat laatu- ja turvallisuusvaatimukset; nämä toimenpiteet eivät estä jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai toteuttamasta tiukempia suojatoimenpiteitä;
- b) poiketen siitä mitä 37 artiklassa määrätään, eläinlääkintä- ja kasvinsuojelualalla toimenpiteitä, joiden välittömänä tarkoituksena on kansanterveyden suojeleminen;

- c) edistämistoimia, joiden tarkoituksena on ihmisten terveyden suojeleminen ja parantaminen, jotka eivät merkitse jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista.

Neuvosto voi myös antaa määränemmistöllä komission ehdotuksesta suosituksia tässä artiklassa mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi.

5. Yhteisön toiminnassa kansanterveyden alalla otetaan täysimääräisesti huomioon jäsenvaltioiden terveyspalvelujen ja sairaanhoidon järjestämiseen ja tarjoamiseen liittyvät velvollisuudet. Erityisesti 4 kohdan a alakohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden ei voida odottaa vaikuttavan elinten ja veren luovuttamista tai lääketieteellistä käyttöä koskeviin kansallisiin säännöksiin ja määräyksiin.

XIV OSASTO

KULUTTAJANSUOJA

153 artikla

1. Kuluttajien etujen suojaamiseksi ja kuluttajansuojan korkean tason varmistamiseksi yhteisö myötävaikuttaa kuluttajien terveyden, turvallisuuden ja taloudellisten etujen suojaamiseen sekä edistää kuluttajien oikeutta tiedonsaantiin ja koulutukseen sekä oikeutta järjestäytyä etujensa valvomiseksi.
2. Kuluttajansuojaa koskevat vaatimukset otetaan huomioon yhteisön muita politiikkoja ja muuta toimintaa määriteltäessä ja toteutettaessa.
3. Yhteisö myötävaikuttaa 1 kohdassa mainittujen tavoitteiden toteuttamiseen:
 - a) toimenpiteillä, jotka se 95 artiklan nojalla toteuttaa sisämarkkinoiden toteuttamisen yhteydessä;
 - b) toimenpiteillä, jotka tukevat ja täydentävät jäsenvaltioiden harjoittamaa politiikkaa ja joilla sitä seurataan.
4. Neuvosto vahvistaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan 3 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden.
5. Toimenpiteet, jotka on vahvistettu 4 kohdan mukaisesti, eivät estä jäsenvaltiota pitämästä voimassa tai toteuttamasta tiukempia suojatoimenpiteitä. Näiden toimenpiteiden on oltava sopusoinnussa tämän sopimuksen kanssa. Niistä ilmoitetaan komissiolle.

XV OSASTO

EUROOPAN LAAJUISET VERKOT

154 artikla

1. Myötävaikuttaakseen 14 ja 158 artiklassa määrättyjen tavoitteiden toteuttamiseen ja mahdollistaakseen sen, että unionin kansalaiset, taloudelliset toimijat sekä alueelliset ja paikalliset yhteisöt voivat saada täyden hyödyn sellaisen alueen toteuttamisesta johtuvista eduista, jolla ei ole sisäisiä rajoja, yhteisö myötävaikuttaa Euroopan laajuisten verkkojen perustamiseen ja kehittämiseen liikenteen, teletoiminnan ja energian infrastruktuurien aloilla.

2. Yhteisö pyrkii toiminnallaan avointen markkinoiden ja kilpailumarkkinoiden järjestelmässä edistämään kansallisten verkkojen yhteenliittämistä ja yhteentoimivuutta sekä pääsyä tällaisiin verkkoihin. Se ottaa erityisesti huomioon tarpeen liittää saarialueita, erillisalueita ja syrjäseutualueita yhteisön keskusalueisiin.

155 artikla

1. Edellä 154 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi yhteisö:

- vahvistaa joukon suuntaviivoja, jotka koskevat suunniteltujen toimien tavoitteita, painopisteitä ja pääperiaatteita Euroopan laajuisten verkkojen alalla; näissä suuntaviivoissa yksilöidään yhteistä etua koskevat hankkeet,
- panee erityisesti teknisen standardoinnin alalla täytäntöön kaikki toimet, jotka saattavat osoittautua tarpeellisiksi verkkojen yhteentoimivuuden turvaamiseksi,
- voi erityisesti toteuttamiskelpoisuutta koskevilla selvityksillä, lainatakuilla tai korkotuella tukea sellaisia jäsenvaltioiden tukemia yhteistä etua koskevia hankkeita, jotka yksilöidään ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitetuissa suuntaviivoissa; yhteisö voi myös osallistua tiettyjen liikenteen infrastruktuurin alan hankkeiden rahoittamiseen jäsenvaltioissa 161 artiklan mukaisesti perustetun koheesiorahaston kautta.

Yhteisön toiminnassa otetaan huomioon hankkeiden ajateltavissa oleva taloudellinen elinkelpoisuus.

2. Yhteydessä komission kanssa jäsenvaltiot sovittavat keskenään yhteen sellaisen kansallisella tasolla harjoittamansa politiikan, jolla voi olla merkittävä vaikutus 154 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseen. Komissio voi kiinteässä yhteistoiminnassa jäsenvaltioiden kanssa tehdä aiheellisia aloitteita tämän yhteensovittamisen edistämiseksi.

3. Yhteisö voi päättää yhteistyöstä kolmansien maiden kanssa yhteistä etua koskevien hankkeiden edistämiseksi ja verkkojen yhteentoimivuuden turvaamiseksi.

156 artikla

Neuvosto vahvistaa 155 artiklan 1 kohdassa tarkoitettut suuntaviivat ja muut toimenpiteet 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan.

Niihin suuntaviivoihin ja niihin yhteistä etua koskeviin hankkeisiin, jotka koskevat jonkin jäsenvaltion aluetta, tarvitaan tuon jäsenvaltion hyväksyminen.

XVI OSASTO

TEOLLISUUS*157 artikla (*)*

1. Yhteisö ja jäsenvaltiot huolehtivat siitä, että yhteisön teollisuuden kilpailukyvyn kannalta tarpeelliset edellytykset turvataan.

Tällöin niiden toiminnalla pyritään avointen markkinoiden ja kilpailumarkkinoiden järjestelmän mukaisesti:

- nopeuttamaan teollisuuden mukauttamista rakenteellisiin muutoksiin,
- edistämään kaikkialla yhteisössä yritysten, erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten, aloittamisen ja kehittämisen kannalta suotuisaa toimintaympäristöä,
- edistämään yritysten välisen yhteistyön kannalta suotuisaa toimintaympäristöä,
- edistämään keksintöjä, tutkimusta ja teknologista kehittämistä koskevan politiikan antamien teollisten mahdollisuuksien parempaa hyväksikäyttöä.

2. Jäsenvaltiot neuvottelevat keskenään yhteydessä komission kanssa ja sovittavat tarvittaessa yhteen toimintansa. Komissio voi tehdä aiheellisia aloitteita tämän yhteensovittamisen edistämiseksi.

3. Yhteisö myötävaikuttaa 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseen tämän sopimuksen muiden artiklojen nojalla harjoittamallaan politiikalla ja toiminnalla. Neuvosto voi 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan päättää erityistoimenpiteistä, joiden tarkoituksena on tukea jäsenvaltioissa 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi toteutettuja toimia.

Tämän osaston määräykset eivät anna yhteisölle perusteita toteuttaa toimenpiteitä, jotka voivat johtaa kilpailun vääristymiseen tai jotka käsittävät verotusta tai palkattujen työntekijöiden oikeuksia ja etuja koskevia säännöksiä tai määräyksiä.

XVII OSASTO

TALOUDELLINEN JA SOSIAALINEN YHTEENKUULUVUUS*158 artikla*

Edistääkseen koko yhteisön sopusointuista kehitystä yhteisö kehittää ja harjoittaa toimintaansa taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden lujittamiseksi.

Yhteisö pyrkii erityisesti vähentämään alueiden välisiä kehityseroja sekä muita heikommassa asemassa olevien alueiden tai saarien jälkeenjääneisyyttä, maaseutu mukaan luettuna.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

159 artikla (*)

Jäsenvaltiot harjoittavat talouspolitiikkaansa ja sovittavat sitä yhteen siten, että myös 158 artiklassa tarkoitetut tavoitteet saavutetaan. Yhteisön politiikan ja toiminnan suunnittelussa ja täytäntöönpanossa sekä sisämarkkinoiden toteuttamisessa otetaan huomioon 158 artiklassa tarkoitetut tavoitteet ja osallistutaan niiden toteuttamiseen. Yhteisö tukee myös tätä toteuttamista toiminnallaan, jota se harjoittaa rakennerahastojen (Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosasto, Euroopan sosiaalirahasto, Euroopan aluekehitysrahasto), Euroopan investointipankin ja muiden olemassa olevien rahoitusvälineiden kautta.

Komissio antaa Euroopan parlamentille, neuvostolle, talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle joka kolmas vuosi kertomuksen siitä, miten taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden toteuttamisessa on edistytty, sekä siitä, miten tässä artiklassa määrätyt eri keinot ovat myötävaikuttaneet siihen. Tähän kertomukseen liitetään tarvittaessa aiheellisia ehdotuksia.

Jos rahastojen ulkopuoliset erityistoimet osoittautuvat tarpeellisiksi, neuvosto voi päättää niistä 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan, sanotun kuitenkaan rajoittamatta yhteisön muussa politiikassa päätettyjen toimenpiteiden soveltamista.

160 artikla

Euroopan aluekehitysrahaston tarkoituksena on myötävaikuttaa keskeisimmän alueellisen epätasapainon poistamiseen yhteisössä osallistumalla kehityksessä jälkeen jääneiden alueiden kehittämiseen ja rakenteelliseen mukauttamiseen sekä taantuvien teollisuusalueiden uudistamiseen.

161 artikla (*)

Neuvosto määrittelee yksimielisesti komission ehdotuksesta, saatuaan Euroopan parlamentin puoltavan lausunnon sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan, rakennerahastojen tehtävät, ensisijaiset tavoitteet ja rakenteet, joihin voi sisältyä rahastojen uudelleenryhmittely, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta 162 artiklan soveltamista. Neuvosto vahvistaa samaa menettelyä noudattaen myös rahastoihin sovellettavat yleiset säännöt ja antaa säännökset, jotka ovat tarpeen rahastojen tehokkuuden turvaamiseksi ja eri rahastojen keskinäiseksi sekä rahastojen ja muiden rahoitusvälineiden yhteensovittamiseksi.

Neuvoston samaa menettelyä noudattaen perustama koheesiorahasto osallistuu ympäristöalan hankkeiden rahoittamiseen sekä Euroopan laajuisten verkkohankkeiden rahoittamiseen liikenteen infrastruktuurin alalla.

Neuvosto tekee 1 päivästä tammikuuta 2007 alkaen ratkaisunsa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta, saatuaan Euroopan parlamentin puoltavan lausunnon sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan, jos 1 päivästä tammikuuta 2007 alkaen sovellettavat monivuotiset rahoitusnäkyvät ja niihin liittyvä toimielinten välinen sopimus on hyväksytty kyseiseen määräaikaan mennessä. Jos näin ei ole, tässä kohdassa määrättyä menettelyä sovelletaan siitä ajankohdasta alkaen, jona ne hyväksytään.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

162 artikla

Neuvosto tekee Euroopan aluekehitysrahastoa koskevat soveltamispäätökset 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan.

Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastoon ja Euroopan sosiaalirahastoon sovelletaan edelleen vastaavasti, mitä 37 ja 148 artiklassa määrätään.

XVIII OSASTO

TUTKIMUS JA TEKNOLOGINEN KEHITTÄMINEN

163 artikla

1. Yhteisön tavoitteena on lujittaa yhteisön teollisuuden tieteellistä ja teknologista perustaa sekä suosia yhteisön teollisuuden kansainvälisen kilpailukyvyn kehittämistä samoin kuin edistää kaikkea tutkimustoimintaa, jota pidetään tarpeellisena tämän sopimuksen muiden lukujen perusteella.

2. Tätä varten yhteisö edistää kaikkialla yhteisössä yrityksiä, pienet ja keskiuuret yritykset mukaan luettuina, tutkimuskeskuksia ja korkeakouluja niiden korkealaatuiseen tutkimukseen ja teknologiseen kehittämiseen liittyvissä pyrkimyksissä; se tukee niiden pyrkimyksiä keskinäiseen yhteistyöhön varsinkin avaamalla kansalliset julkiset hankinnat, määrittelemällä yhteiset standardit sekä poistamalla yhteistyön oikeudelliset ja verotukselliset esteet pyrkien erityisesti siihen, että yritykset voivat täysin käyttää hyväkseen sisämarkkinoiden tarjoamia mahdollisuuksia.

3. Kaikesta tähän sopimukseen perustuvasta yhteisön toiminnasta tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen aloilla, esittelyhankkeet mukaan luettuina, päätetään ja se pannaan täytäntöön tämän osaston määräyksiä noudattaen.

164 artikla

Pyrkinessään näihin tavoitteisiin yhteisö toteuttaa seuraavia jäsenvaltioissa harjoitettua toimintaa täydentäviä toimia:

- a) tutkimusta, teknologista kehittämistä ja esittelyä koskevien toimintaohjelmien täytäntöönpano edistämällä yhteistyötä yritysten, tutkimuskeskusten ja korkeakoulujen kanssa ja niiden kesken;
- b) yhteistyön edistäminen kolmansien maiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa yhteisön tutkimuksen, teknologisen kehittämisen ja esittelyn alalla;
- c) yhteisön tutkimukseen, teknologiseen kehittämiseen ja esittelyyn liittyvän toiminnan tuloksia koskevan tiedon levittäminen ja näiden tulosten hyväksi käyttäminen;
- d) yhteisön tutkijoiden koulutuksen ja liikkumisen kannustaminen.

165 artikla

1. Yhteisö ja jäsenvaltiot sovittavat yhteen toimintansa tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen alalla turvatakseen kansallisen politiikan ja yhteisön politiikan keskinäisen yhtenäisyyden.
2. Komissio voi kiinteässä yhteistoiminnassa jäsenvaltioiden kanssa tehdä aiheellisia aloitteita 1 kohdassa tarkoitetun yhteensovittamisen edistämiseksi.

166 artikla

1. Neuvosto hyväksyy kaikkea yhteisön toimintaa koskevan monivuotisen puiteohjelman 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan.

Puiteohjelmassa:

- vahvistetaan ne tieteelliset ja teknologiset tavoitteet, jotka 164 artiklassa tarkoitetulla toiminnalla toteutetaan, sekä niihin liittyvät painopisteet,
 - osoitetaan tällaisen toiminnan pääperiaatteet,
 - vahvistetaan se suurin kokonaismäärä, jolla yhteisö osallistuu puiteohjelman rahoitukseen, ja yksityiskohtaiset säännöt yhteisön osallistumisesta ohjelman rahoitukseen sekä kunkin suunnitellun toiminnan osuus.
2. Puiteohjelmaa mukautetaan tai täydennetään tilanteen kehityksen mukaisesti.
 3. Puiteohjelma pannaan täytäntöön kussakin toiminnassa kehitetyin erityisohjelmin. Kussakin erityisohjelmassa täsmennetään yksityiskohtaiset säännöt ohjelman toteuttamiseksi, vahvistetaan ohjelman kesto ja määrätään tarpeellisiksi arvioiduista varoista. Erityisohjelmissa vahvistetut tarpeellisiksi arvioitujen varojen määrät eivät saa ylittää puiteohjelmalle ja kullekin toiminnalle vahvistettua suurinta kokonaismäärää.
 4. Neuvosto hyväksyy erityisohjelmat määräenemmistöllä komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan.

167 artikla

Monivuotisen puiteohjelman panemiseksi täytäntöön neuvosto vahvistaa:

- yritysten, tutkimuskeskusten ja korkeakoulujen osallistumista koskevat säännöt,
- tutkimustuloksista saatujen tietojen levittämistä koskevat säännöt.

168 artikla

Monivuotista puiteohjelmaa täytäntöön pantaessa voidaan päättää täydentävistä toimintaohjelmista, joihin osallistuvat vain jotkin jäsenvaltiot; nämä jäsenvaltiot huolehtivat toimintaohjelmien rahoittamisesta, jollei yhteisö mahdollisesti osallistu.

Neuvosto antaa täydentäviä toimintaohjelmia koskevat säännöt erityisesti tiedon levittämisestä ja muiden jäsenvaltioiden mahdollisuuksista päästä täydentäviin toimintaohjelmiin.

169 artikla

Monivuotista puiteohjelmaa täytäntöön pantaessa yhteisö voi yhteisymmärryksessä niiden jäsenvaltioiden kanssa, joita asia koskee, määrätä osallistumisesta useiden jäsenvaltioiden käynnistämiin tutkimus- ja kehittämistyötä koskeviin toimintaohjelmiin sekä näiden toimintaohjelmien täytäntöönpanoa koskeviin järjestelmiin.

170 artikla

Yhteisö voi monivuotista puiteohjelmaa täytäntöön pantaessa määrätä yhteisön tutkimusta, teknologista kehittämistä ja esittelyä koskevasta yhteistyöstä kolmansien maiden tai kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Tätä yhteistyötä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä voidaan sopia yhteisön ja asianomaisten kolmansien osapuolten välisin sopimuksin, joista neuvotellaan ja jotka tehdään 300 artiklan mukaisesti.

171 artikla

Yhteisö voi perustaa yhteisyrityksiä tai muita järjestelmiä, jotka ovat tarpeen, jotta yhteisön tutkimusta, teknologista kehittämistä ja esittelyä koskevat toimintaohjelmat voidaan panna täytäntöön asianmukaisesti.

172 artikla

Neuvosto antaa 171 artiklassa tarkoitetut säännökset määräenemmistöllä komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan.

Neuvosto antaa 167, 168 ja 169 artiklassa tarkoitetut säännökset 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan. Täydentävien toimintaohjelmien hyväksymiseen tarvitaan niiden jäsenvaltioiden suostumus, joita asia koskee.

173 artikla

Jokaisen vuoden alussa komissio antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen. Kertomuksessa annetaan tiedot edellisen vuoden toiminnasta tutkimuksessa ja teknologisessa kehittämisessä sekä tulosten levittämisessä sekä kuluvan vuoden työohjelmasta.

XIX OSASTO

YMPÄRISTÖ

174 artikla

1. Yhteisön ympäristöpolitiikalla myötävaikutetaan seuraavien tavoitteiden saavuttamiseen:
 - ympäristön laadun säilyttäminen, suojeleminen ja parantaminen,

- ihmisten terveyden suojeleminen,
- luonnonvarojen harkittu ja järkevä käyttö,
- sellaisten toimenpiteiden edistäminen kansainvälisellä tasolla, joilla puututaan alueellisiin tai maailmanlaajuisiin ympäristöongelmiin.

2. Yhteisön ympäristöpolitiikalla pyritään suojelun korkeaan tasoon yhteisön eri alueiden tilanteiden erilaisuus huomioon ottaen. Yhteisön ympäristöpolitiikka perustuu ennalta varautumisen periaatteelle sekä periaatteille, joiden mukaan ennalta ehkäiseviin toimiin olisi ryhdyttävä, ympäristövahingot olisi torjuttava ensisijaisesti niiden lähteellä ja saastuttajan olisi maksettava.

Tässä yhteydessä ympäristönsuojelun vaatimusten täyttämiseksi toteutettaviin yhdenmukaistamistoimenpiteisiin sisällytetään aiheellisissa tapauksissa suojalauseke, jonka nojalla jäsenvaltiot saavat, yhteisön valvontamenettelyn alaisina, toteuttaa muihin kuin taloudellisiin, ympäristöä koskeviin seikkoihin perustuvia väliaikaisia toimenpiteitä.

3. Ympäristöpolitiikkaansa valmistellessaan yhteisö ottaa huomioon:

- saatavilla olevat tieteelliset ja tekniset tiedot,
- ympäristöolot yhteisön eri alueilla,
- toimien toteuttamisesta tai toteuttamatta jättämisestä mahdollisesti johtuvat edut ja kustannukset,
- yhteisön taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen kokonaisuutena ja yhteisön eri alueiden tasapainoisen kehityksen.

4. Yhteisö ja jäsenvaltiot tekevät kukin toimivaltaansa kuuluvaa yhteistyötä kolmansien maiden ja toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa. Yhteisön yhteistyötä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä voidaan sopia yhteisön ja asianomaisten kolmansien osapuolten välisin sopimuksin, joista neuvotellaan ja jotka tehdään 300 artiklan mukaisesti.

Mitä edellisessä alakohdassa määrätään, ei rajoita jäsenvaltioiden toimivaltaa neuvotella kansainvälisissä toimielimissä ja tehdä kansainvälisiä sopimuksia.

175 artikla (*)

1. Neuvosto päättää 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan yhteisön toimista 174 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi.

2. Poiketen 1 kohdassa määrätystä päätöksentekomenettelystä ja rajoittamatta 95 artiklan soveltamista, neuvosto yksimielisesti komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia, talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan vahvistaa:

- a) säännöksiä, jotka ovat etupäässä verotuksellisia;

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

- b) toimenpiteet, jotka vaikuttavat:
- kaavoitukseen,
 - vesivarojen määrän hallintaan tai jotka koskevat suoraan tai välillisesti vesivarojen saatavuutta,
 - maankäyttöön jätehuoltoa lukuun ottamatta;
- c) toimenpiteet, jotka vaikuttavat merkittävästi jäsenvaltion valintaan eri energianlähteiden välillä ja jäsenvaltion energiahuollon yleiseen rakenteeseen.

Neuvosto voi edellisessä alakohdassa määrättyin edellytyksin määrittellä ne tässä kohdassa tarkoitettut asiat, joissa päätökset on tehtävä määränemmistöllä.

3. Muilla aloilla neuvosto hyväksyy 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan yleiset toimintaohjelmat, joissa vahvistetaan ensisijaiset tavoitteet.

Neuvosto toteuttaa tapauksen mukaan 1 tai 2 kohdassa määrättyin ehdoin näiden toimintaohjelmien täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet.

4. Jäsenvaltiot huolehtivat ympäristöpolitiikan rahoittamisesta ja täytäntöönpanosta, sanotun kuitenkaan rajoittamatta eräitä luonteensa vuoksi yhteisölle kuuluvia toimenpiteitä.

5. Rajoittamatta kuitenkaan sen periaatteen soveltamista, jonka mukaan saastuttajan olisi maksettava, neuvosto ottaa, jos 1 kohdan määräyksiin perustuva toimenpide aiheuttaisi jäsenvaltioiden viranomaisille suhteettomina pidettäviä kustannuksia, tuon toimenpiteen toteuttamista koskevaan säädökseen aiheellisia säännöksiä:

- väliaikaisista poikkeuksista, sekä/taikka
- 161 artiklan mukaisesti perustetusta koheesiorahastosta annettavasta taloudellisesta tuesta.

176 artikla

Suojatoimenpiteet, jotka on toteutettu 175 artiklan nojalla, eivät estä jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai toteuttamasta tiukempia suojatoimenpiteitä. Näiden toimenpiteiden on oltava sopusoinnussa tämän sopimuksen kanssa. Niistä ilmoitetaan komissiolle.

XX OSASTO

KEHITYSYHTEISTYÖ

177 artikla

1. Yhteisön kehitysyhteistyöpolitiikalla, joka täydentää jäsenvaltioiden harjoittamaa politiikkaa, edistetään:

- kehitysmaiden ja etenkin kaikista heikoimmassa asemassa olevien kehitysmaiden kestävästä taloudellista ja sosiaalista kehitystä,

- kehitysmaiden sopusointuista ja asteittaista yhdentymistä maailmantalouteen,
- köyhyyden torjuntaa kehitysmaissa.

2. Yhteisön politiikalla tällä alalla myötävaikutetaan kansanvallan ja oikeusvaltion kehittämisen ja lujittamisen yleiseen tavoitteeseen sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen tavoitteeseen.

3. Yhteisö ja jäsenvaltiot noudattavat niitä velvoitteita ja ottavat huomioon ne tavoitteet, jotka ne ovat hyväksyneet Yhdistyneissä Kansakunnissa ja muissa toimivaltaisissa kansainvälisissä järjestöissä.

178 artikla

Yhteisö ottaa 177 artiklassa tarkoitetut tavoitteet huomioon sellaisessa toteuttamassaan politiikassa, joka on omiaan vaikuttamaan kehitysmaihin.

179 artikla

1. Neuvosto toteuttaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen toimenpiteet, jotka ovat tarpeen 177 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen muiden määräysten soveltamista. Nämä toimenpiteet voivat olla monivuotisia toimintaohjelmia.

2. Euroopan investointipankki myötävaikuttaa perussäännössään määrättyin ehdoin 1 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden täytäntöönpanoon.

3. Tämän artiklan määräykset eivät vaikuta AKT-EY-yleissopimuksessa määrättyyn yhteistyöhön Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren alueen maiden kanssa.

180 artikla

1. Yhteisö ja jäsenvaltiot sovittavat yhteen kehitysyhteistyöpolitiikkansa sekä neuvottelevat keskenään avustusohjelmistaan, myös kansainvälisissä järjestöissä ja konferensseissa. Ne voivat ryhtyä yhteisiin toimiin. Jäsenvaltiot myötävaikuttavat tarvittaessa yhteisön avustusohjelmien täytäntöönpanoon.

2. Komissio voi tehdä aiheellisia aloitteita 1 kohdassa tarkoitetun yhteensovittamisen edistämiseksi.

181 artikla

Yhteisö ja jäsenvaltiot tekevät kukin toimivaltaansa kuuluvaa yhteistyötä kolmansien maiden ja toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa. Yhteisön yhteistyötä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä voidaan sopia yhteisön ja asianomaisten kolmansien osapuolten välisin sopimuksin, joista neuvotellaan ja jotka tehdään 300 artiklan mukaisesti.

Mitä edellisessä alakohdassa määrätään, ei rajoita jäsenvaltioiden toimivaltaa neuvotella kansainvälisissä toimielimissä ja tehdä kansainvälisiä sopimuksia.

XXI OSASTO (*)

TALOUDELLINEN, TEKNINEN JA RAHOITUSYHTEISTYÖ KOLMANSIEN MAIDEN KANSSA*181 a artikla*

1. Yhteisö tekee kolmansien maiden kanssa toimivaltaansa kuuluvaa taloudellista, teknistä ja rahoitusyhteistyötä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän perustamissopimuksen muiden määräysten ja varsinkaan XX osaston määräysten soveltamista. Tällä yhteistyöllä täydennetään jäsenvaltioiden toimia ja se on yhdenmukaista yhteisön kehitysyhteistyöpolitiikan kanssa.

Yhteisön tämän alan politiikalla edistetään kansanvallan ja oikeusvaltion kehittämisen ja lujittamisen yleisen tavoitteen sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen tavoitteen saavuttamista.

2. Neuvosto vahvistaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultaan 1 kohdan täytäntöönpanemiseksi tarvittavat toimenpiteet. Neuvosto päättää yksimielisesti 310 artiklassa tarkoitetuista assosiaatiosopimuksista sekä unionin jäsenehdokasvaltioiden kanssa tehtävistä sopimuksista.

3. Yhteisö ja jäsenvaltiot tekevät kukin toimivaltaansa kuuluvaa yhteistyötä kolmansien maiden ja toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa. Yhteisön yhteistyötä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä voidaan sopia yhteisön ja asianomaisten kolmansien osapuolten välisin sopimuksin, joista neuvotellaan ja jotka tehdään 300 artiklan mukaisesti.

Ensimmäisen alakohdan määräykset eivät rajoita jäsenvaltioiden toimivaltaa neuvotella kansainvälisissä elimissä ja tehdä kansainvälisiä sopimuksia.

NELJÄS OSA

MERENTAKAISTEN MAIDEN JA ALUEIDEN ASSOSIOINTI*182 artikla*

Jäsenvaltiot sopivat assosioivansa yhteisöön ne Euroopan ulkopuoliset maat ja alueet, joilla on erityiset suhteet Tanskaan, Ranskaan, Alankomaihin ja Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Nämä maat ja alueet, jäljempänä "maat ja alueet", luetellaan tämän sopimuksen liitteessä II.

Assosioinnin tavoitteena on edistää maiden ja alueiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä ja vahvistaa läheiset taloudelliset suhteet niiden ja koko yhteisön välille.

Tämän sopimuksen johdanto-osassa mainittujen periaatteiden mukaisesti assosioinnin tarkoituksena on ensisijaisesti edistää näiden maiden ja alueiden väestön etuja ja vaurautta, jotta ne voivat saavuttaa sen taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kehityksen, johon ne pyrkivät.

(*) Osasto on lisätty Nizzan sopimuksella.

183 artikla

Assosioinnilla pyritään seuraaviin tavoitteisiin:

- 1) jäsenvaltiot soveltavat kaupankäynnissään maiden ja alueiden kanssa samaa järjestelmää kuin tämän sopimuksen mukaan keskinäisessä kaupankäynnissään;
- 2) jokainen maa ja alue soveltaa kaupankäynnissään jäsenvaltioiden sekä muiden maiden ja alueiden kanssa samaa järjestelmää kuin kaupankäynnissä sen Euroopan valtion kanssa, johon sillä on erityiset suhteet;
- 3) jäsenvaltiot osallistuvat näiden maiden ja alueiden asteittaisen kehittymisen vaatimiin sijoituksiin;
- 4) yhteisön rahoittamiin sijoituksiin saa tarjouksin ja toimituksin osallistua yhtäläisin ehdoin jokainen luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on jäsenvaltion taikka jonkin maan tai alueen kansalainen;
- 5) jäsenvaltioiden sekä maiden ja alueiden välisissä suhteissa kansalaisten ja yhtiöiden sijoittautumisoikeutta säännellään sijoittautumisoikeutta koskevan luvun määräysten ja menettelyjen mukaisesti ja ketään syrjimättä, jollei 187 artiklan nojalla annetuista erityissäännöksistä muuta johdu.

184 artikla

1. Maista ja alueilta peräisin olevien, jäsenvaltioihin tuotavien tavaroiden tullit kielletään niin kuin jäsenvaltioiden välisten tullien kieltämisestä tässä sopimuksessa määrätään.
2. Maahan tai alueelle jäsenvaltioista taikka muista maista tai muilta alueilta tuotavien tavaroiden tullit ovat kiellettyjä 25 artiklan määräysten mukaisesti.
3. Maat ja alueet voivat kuitenkin periä tulleja, jotka ovat tarpeen niiden kehityksen ja teollistumisen kannalta taikka jotka ovat luonteeltaan fiskaalisia ja joiden tarkoituksena on tuottaa tuloa niiden talousarvioon.

Edellisessä alakohdassa tarkoitetut tullit eivät saa olla korkeampia kuin siitä jäsenvaltiosta tuotavista tuotteista perittävät tullit, johon maalla tai alueella on erityiset suhteet.

4. Mitä 2 kohdassa määrätään, ei sovelleta maihin tai alueisiin, jotka niitä sitovien erityisten kansainvälisten velvoitteiden vuoksi jo soveltavat tullitariffia, johon ei sisälly syrjintää.
5. Maihin tai alueille tuotavia tavaroita koskevien tullien käyttöön ottaminen tai niiden muuttaminen ei saa oikeudellisesti tai tosiasiallisesti johtaa suoraan tai välilliseen syrjintään jäsenvaltioista tapahtuvassa tuonnissa.

185 artikla

Jos niiden tullien taso, joita sovelletaan kolmannelta maasta peräisin oleviin tuotteisiin niiden tullessa maahan tai alueelle, on sellainen, että se, ottaen huomioon 184 artiklan 1 kohdan määräysten soveltamisen, johtaa kaupankäynnin vinoutumiseen jonkin jäsenvaltion vahingoksi, tämä jäsenvaltio voi pyytää komissiota tekemään muille jäsenvaltioille ehdotuksia toimenpiteiksi, jotka ovat tarpeen tilanteen korjaamiseksi.

186 artikla

Jollei kansanterveyttä taikka yleistä turvallisuutta tai järjestystä koskevista määräyksistä muuta johdu, maista ja alueilta olevien työntekijöiden vapaata liikkuvuutta jäsenvaltioissa ja jäsenvaltioista olevien työntekijöiden vapaata liikkuvuutta maissa ja alueilla säännellään myöhemmin tehtävin sopimuksin, joiden edellytyksenä on jäsenvaltioiden yksimielisyys.

187 artikla

Neuvosto antaa maiden ja alueiden sekä yhteisön välisessä assosiaatiossa saatujen kokemusten ja tämän sopimuksen periaatteiden pohjalta yksimielisesti säännökset maiden ja alueiden sekä yhteisön välistä assosiaatiota koskevista säännöistä ja menettelyistä.

188 artikla

Grönlantiin sovelletaan, mitä 182–187 artiklassa määrätään, jollei tähän sopimukseen liitetyn Grönlantia koskevista erityisjärjestelyistä tehdyn pöytäkirjan erityismääräyksistä muuta johdu.

VIIDES OSA

YHTEISÖN TOIMIELIMET

I OSASTO

INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET

1 LUKU

TOIMIELIMET

1 JAKSO

EUROOPAN PARLAMENTTI

189 artikla (*)

Euroopan parlamentti, jossa on yhteisöksi yhdistyneiden valtioiden kansojen edustajat, käyttää sille tällä sopimuksella annettuja valtuuksia.

Euroopan parlamentin jäsenmäärä saa olla enintään 732.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

190 artikla ()*

1. Yhteisöksi yhdistyneiden valtioiden kansojen edustajat Euroopan parlamenttiin valitaan yleisillä, välittömällä vaaleilla.

2. (**) Kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien määrät ovat seuraavat:

Belgia	25
Tanska	16
Saksa	99
Kreikka	25
Espanja	64
Ranska	87
Irlanti	15
Italia	87
Luxemburg	6
Alankomaat	31
Itävalta	21
Portugali	25
Suomi	16
Ruotsi	22
Yhdistynyt kuningaskunta	87.

Jos tätä kohtaa muutetaan, kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien määrän on varmistettava yhteisöksi yhdistyneiden valtioiden kansojen asianmukainen edustus.

3. Edustajat valitaan viideksi vuodeksi.

4. Euroopan parlamentti laatii esityksen yleisten, välittömien vaalien toimittamisesta yhdenmukaista menettelyä noudattaen kaikissa jäsenvaltioissa tai kaikille jäsenvaltioille yhteisten periaatteiden mukaisesti.

Neuvosto antaa yksimielisesti, saatuaan Euroopan parlamentin sen kaikkien jäsenten ehdottomalla enemmistöllä antaman puoltavan lausunnon, säännökset, joiden hyväksymistä se suosittaa jäsenvaltioille jäsenvaltioiden valtiosäännön asettamien vaatimusten mukaisesti.

5. Euroopan parlamentti vahvistaa saatuaan komission lausunnon ja neuvoston määräenemmistöllä antaman suostumuksen jäsentensä tehtäviä ja velvollisuuksia koskevat säännöt ja yleiset ehdot. Jäsenten tai entisten jäsenten verotusjärjestelmää koskevien sääntöjen tai ehtojen osalta edellytetään neuvostossa yksimielistä päätöstä.

191 artikla ()*

Euroopan tason poliittiset puolueet ovat tärkeä yhdentymistä edistävä tekijä unionissa. Ne myötävaikuttavat eurooppalaisen tietoisuuden muodostumiseen ja unionin kansalaisten poliittisen tahdon ilmaisemiseen.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

(**) Tämä kohta muutetaan 1. tammikuuta 2004 Euroopan unionin laajentumisesta tehdyn pöytäkirjan mukaisesti (ks. liite).

Neuvosto vahvistaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen Euroopan tasolla toimivia poliittisia puolueita ja erityisesti niiden rahoitusta koskevat säännöt.

192 artikla

Siltä osin kuin tässä sopimuksessa niin määrätään, Euroopan parlamentti osallistuu yhteisön säädösten antamiseen johtavaan käsittelyyn käyttämällä toimivaltuuksiaan 251 ja 252 artiklassa määritellyissä menettelyissä sekä antamalla puoltavia lausuntoja tai neuvoa-antavia lausuntoja.

Euroopan parlamentti voi jäsentensä enemmistöllä pyytää komissiota tekemään sille aiheellisia ehdotuksia asioista, joissa se katsoo, että on valmisteltava yhteisön säädös tämän sopimuksen panemiseksi täytäntöön.

193 artikla

Rajoittamatta kuitenkaan tällä sopimuksella muille toimielimille tai laitoksille annettuja toimivaltuuksia Euroopan parlamentti voi tehtäviään suorittaessaan, jos neljännes sen jäsenistä sitä pyytää, asettaa väliaikaisen tutkintavaliokunnan tutkimaan epäilyjä yhteisön oikeutta sovellettaessa tapahtuneesta rikkomuksesta tai epäkohdasta, niitä tapauksia lukuun ottamatta, joissa epäilyksenalaiset seikat ovat tutkittavina jossakin tuomioistuimessa ja oikeudenkäynti on vielä vireillä.

Väliaikainen tutkintavaliokunta lakkaa, kun se antaa kertomuksensa.

Yksityiskohtaiset säännöt tutkintaoikeuden käyttämisestä vahvistetaan Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission yhteisellä sopimuksella.

194 artikla

Kaikilla unionin kansalaisilla sekä niillä luonnollisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä, joiden asuinpaikka tai sääntömääräinen kotipaikka on jossakin jäsenvaltiossa, on oikeus yksin taikka yhdessä toisten kansalaisten tai henkilöiden kanssa esittää Euroopan parlamentille vetoamus asiassa, joka kuuluu yhteisön toiminnan alaan ja koskee häntä välittömästi.

195 artikla

1. Euroopan parlamentti nimittää oikeusasiamiehen valtuuksin ottaa vastaan unionin kansalaisilta sekä niiltä luonnollisilta henkilöiltä tai oikeushenkilöiltä, joiden asuinpaikka tai sääntömääräinen kotipaikka on jossakin jäsenvaltiossa, kanteluja yhteisön toimielinten ja laitosten toiminnassa ilmenneistä epäkohdista, lukuun ottamatta yhteisön tuomioistuimen ja yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toimintaa lainkäyttöeliminä.

Tehtävänsä mukaisesti oikeusasiamies suorittaa tutkimukset, joita hän pitää perusteltuina, omasta aloitteestaan taikka hänelle suoraan tai Euroopan parlamentin jäsenen välityksellä toimitetun kantelun perusteella, niitä tapauksia lukuun ottamatta, joissa epäilyksenalaisia seikkoja käsitellään tai on käsitelty oikeudenkäynnissä. Jos oikeusasiamies toteaa epäkohdan, hän saattaa asian sen toimielimen käsiteltäväksi, jota asia koskee, ja tämä toimielin antaa lausuntonsa asiasta hänelle kolmen kuukauden määräajassa. Tämän jälkeen oikeusasiamies antaa asiasta kertomuksen Euroopan parlamentille ja asianomaiselle toimielimelle. Kantelun tekijälle annetaan tiedoksi näiden tutkimusten tulokset.

Oikeusasiamies antaa Euroopan parlamentille vuosittain kertomuksen tutkimustensa tuloksista.

2. Oikeusasiamies nimitetään jokaisten Euroopan parlamentin vaalien jälkeen Euroopan parlamentin vaalikauden ajaksi. Sama henkilö voidaan nimittää uudeksi toimikaudeksi.

Yhteisön tuomioistuin voi Euroopan parlamentin pyynnöstä erottaa oikeusasiamiehen, jos hän ei enää täytä niitä vaatimuksia, joita hänen tehtävänsä edellyttävät, tai jos hän on syyllistynyt vakavaan rikkomukseen.

3. Oikeusasiamies hoitaa tehtävänsä täysin riippumattomana. Tehtävänsä hoitaessaan hän ei pyydä eikä ota ohjeita miltään taholta. Oikeusasiamies ei saa toimikautensa aikana harjoittaa muuta palkallista tai palkatonta ammattitoimintaa.

4. Euroopan parlamentti vahvistaa komission lausunnon ja neuvoston määräenemmistöllä antaman hyväksymisen saatuaan oikeusasiamiehen tehtävien hoitamista koskevan ohjesäännön ja hänen tehtäviensä hoitamista koskevat yleiset ehdot.

196 artikla

Euroopan parlamentti pitää istunnon vuosittain. Se kokoontuu ilman erillistä kutsua maaliskuun toisena tiistaina.

Euroopan parlamentti voi kokoontua ylimääräiseen istuntoon jäsentensä enemmistön pyynnöstä taikka neuvoston tai komission pyynnöstä.

197 artikla

Euroopan parlamentti valitsee jäsentensä keskuudesta puhemiehensä ja työvaliokuntansa.

Komission jäsenet saavat olla läsnä kaikissa kokouksissa, ja he saavat pyynnöstään käyttää puhevaltaa komission puolesta.

Komissio vastaa suullisesti tai kirjallisesti Euroopan parlamentin tai sen jäsenten sille esittämiin kysymyksiin.

Neuvosto käyttää puhevaltaa Euroopan parlamentissa siten kuin siitä neuvoston työjärjestyksessä määrätään.

198 artikla

Jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, Euroopan parlamentti tekee ratkaisunsa annettujen äänten ehdottomalla enemmistöllä.

Päätösvaltaisuudesta määrätään työjärjestyksessä.

199 artikla

Euroopan parlamentti vahvistaa työjärjestyksensä jäsentensä äänten enemmistöllä.

Euroopan parlamentin asiakirjat julkaistaan siten kuin sen työjärjestyksessä määrätään.

200 artikla

Euroopan parlamentti käsittelee julkisessa istunnossa komission sille vuosittain antaman yleiskertomuksen.

201 artikla

Euroopan parlamentti käsittelee komission toimintaa koskevan epäluottamuslauseen, aikaisintaan kolmen päivän kuluttua siitä, kun se on annettu Euroopan parlamentille käsiteltäväksi, ja päättää siitä avoimella äänestyksellä.

Jos epäluottamuslausetta kannattaa kaksi kolmasosaa annetuista äänistä, jotka edustavat Euroopan parlamentin jäsenten enemmistöä, komission jäsenten on yhdessä jätettävä tehtävänsä. He jatkavat juoksevien asioiden hoitamista, kunnes uudet komission jäsenet on nimitetty 214 artiklan mukaisesti. Tässä tapauksessa uusiksi komission jäseniksi nimitettyjen toimikausi päättyy sinä päivänä, jona yhdessä tehtävänsä jättämään velvollisten komission jäsenten toimikausi olisi päättynyt.

2 JAKSO

NEUVOSTO

202 artikla

Turvatakseen tässä sopimuksessa vahvistettujen tavoitteiden toteutumisen neuvosto tässä sopimuksessa määrätyn edellytyksin:

- huolehtii jäsenvaltioiden yleisen talouspolitiikan yhteensovittamisesta,
- käyttää päätösvaltaa,
- hyväksymissään säädöksissä siirtää komissiolle toimivallan antamiensa sääntöjen täytäntöönpanoon. Neuvosto voi asettaa ehtoja tämän toimivallan käytölle. Se voi lisäksi erityistapauksissa pidättää itselleen oikeuden käyttää välitöntä täytäntöönpanotoimivaltaa. Edellä tarkoitettujen ehtojen on oltava niiden periaatteiden ja sääntöjen mukaisia, jotka neuvosto vahvistaa ennalta yksimielisesti komission ehdotuksesta ja saatuaan Euroopan parlamentin lausunnon.

203 artikla

Neuvosto muodostuu jäsenvaltioiden ministeritason edustajista, joita on yksi kustakin jäsenvaltiosta ja joilla on jäsenvaltionsa hallitusta sitovat valtuudet.

Kukin neuvoston jäsenvaltio huolehtii vuorollaan puheenjohtajan tehtävästä kuuden kuukauden ajan neuvoston yksimielisesti päättämässä järjestyksessä.

204 artikla

Puheenjohtaja kutsuu neuvoston koolle omasta aloitteestaan taikka neuvoston jäsenen tai komission pyynnöstä.

205 artikla (*)

1. Jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, neuvosto tekee ratkaisunsa jäsentensä enemmistöllä.
2. Kun neuvoston ratkaisun edellytyksenä on määräenemmistö, jäsenten äänet painotetaan seuraavasti:

Belgia	5
Tanska	3
Saksa	10
Kreikka	5
Espanja	8
Ranska	10
Irlanti	3
Italia	10
Luxemburg	2
Alankomaat	5
Itävalta	4
Portugali	5
Suomi	3
Ruotsi	4
Yhdistynyt kuningaskunta	10.

Neuvoston ratkaisun edellytyksenä on vähintään:

- 62 ääntä, jos ratkaisu tämän sopimuksen mukaan on tehtävä komission ehdotuksesta,
 - muissa tapauksissa 62 ääntä, jotka edustavat ainakin kymmentä asian puolesta äänestävää jäsentä.
3. Henkilökohtaisesti tai edustettuina läsnä olevien jäsenten pidättyminen äänestämästä ei estä neuvostoa tekemästä ratkaisua, jonka edellytyksenä on yksimielisyys.

206 artikla

Neuvoston jäsen voi äänestyksessä edustaa vain yhtä muuta jäsentä.

207 artikla (**)

1. Komitea, joka muodostuu jäsenvaltioiden pysyvistä edustajista, huolehtii neuvoston työn valmistelusta sekä suorittaa neuvoston sille antamat toimeksiannot. Komitea voi tehdä menettelyä koskevia päätöksiä neuvoston työjärjestyksessä määrättyissä tapauksissa.

(*) Tämä artikla muutetaan 1. tammikuuta 2005 Euroopan unionin laajentumisesta tehdyn pöytäkirjan mukaisesti (ks. liite).

(**) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

2. Neuvostoa avustaa pääsihteeristö, jota johtaa yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkeana edustajana toimiva pääsihteerin, ja häntä avustaa varapääsihteerin, joka vastaa pääsihteeristön toiminnasta. Neuvosto nimittää pääsihteerin ja varapääsihteerin määränemmistöllä.

Neuvosto päättää pääsihteeristön organisaatiosta.

3. Neuvosto vahvistaa työjärjestyksensä.

Neuvosto täsmentää 255 artiklan 3 kohdan soveltamiseksi työjärjestyksessään ne edellytykset, joilla yleisö voi tutustua neuvoston asiakirjoihin. Tämän kohdan soveltamiseksi neuvosto määrittelee, missä tilanteissa sen katsotaan toimivan lainsäätäjänä, jotta näissä tapauksissa voitaisiin laajemmin sallia yleisön tutustua asiakirjoihin, säilyttäen samalla päätöksenteon tehokkuus. Neuvoston toimiessa lainsäätäjänä äänestystulos ja äänestyselitykset sekä pöytäkirjaan merkityt lausumat julkistetaan aina.

208 artikla

Neuvosto voi pyytää komissiolta tutkimuksia, joita se pitää yhteisten tavoitteiden toteuttamiseksi tarpeellisina, ja se voi pyytää komissiota tekemään sille aiheellisia ehdotuksia.

209 artikla

Neuvosto antaa komission lausunnon saatuaan tässä sopimuksessa tarkoitettuja komiteoita koskevat säännöt.

210 artikla (*)

Neuvosto vahvistaa määränemmistöllä komission puheenjohtajan ja jäsenten, yhteisön tuomioistuimen presidentin, tuomareiden, julkisasiamiesten ja kirjaajan sekä yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen jäsenten ja kirjaajan palkat, heille maksettavat korvaukset sekä heidän eläkkeensä. Se vahvistaa samalla enemmistöllä myös palkkaa vastaavat korvaukset.

3 JAKSO

KOMISSIO

211 artikla

Turvataksien yhteismarkkinoiden moitteettoman toiminnan ja kehityksen komissio:

— huolehtii siitä, että tämän sopimuksen määräyksiä sekä toimielinten sen nojalla antamia säännöksiä ja määräyksiä noudatetaan,

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

- antaa suosituksia ja lausuntoja asioista, joita tämä sopimus koskee, jos sopimuksessa nimenomaisesti niin määrätään tai jos komissio pitää sitä tarpeellisena,
- käyttää itsenäistä päätösvaltaa ja osallistuu neuvoston ja Euroopan parlamentin päätöksentekoon tässä sopimuksessa määrätyllä tavalla,
- käyttää neuvoston sille siirtämää toimivaltaa neuvoston antamien sääntöjen täytäntöönpanoon.

212 artikla

Komissio julkaisee vuosittain viimeistään kuukautta ennen Euroopan parlamentin istunnon alkua yleiskertomuksen yhteisön toiminnasta.

213 artikla

1. (*) Komissiossa on 20 jäsentä, jotka valitaan heidän yleisen pätevyytensä perusteella ja joiden riippumattomuus on kiistaton.

Neuvosto voi yksimielisesti muuttaa komission jäsenten määrää.

Komission jäsenenä voi olla vain jäsenvaltion kansalainen.

Komissiossa on oltava ainakin yksi kansalainen kustakin jäsenvaltiosta, mutta saman valtion kansalaisuus saa olla enintään kahdella komission jäsenellä.

2. Komission jäsenet hoitavat tehtävänsä täysin riippumattomina yhteisön yleisen edun mukaisesti.

Tehtävänsä hoitaessaan he eivät pyydä eivätkä ota ohjeita miltään hallitukselta tai muultakaan taholta. He pidättyvät kaikesta, mikä on ristiriidassa heidän tehtävänsä kanssa. Jokainen jäsenvaltio sitoutuu kunnioittamaan tätä periaatetta ja pidättymään yrityksistä vaikuttaa komission jäseniin heidän hoitaessaan tehtävänsä.

Komission jäsenet eivät saa toimikautensa aikana harjoittaa muuta palkallista tai palkatonta ammattitoimintaa. Tehtävänsä ryhtyessään he antavat juhlallisen vakuutuksen siitä, että he toimikautensa aikana ja sen päätyttyä kunnioittavat komission jäsenyydestä johtuvia velvollisuuksia ja varsinkin osoittavat kunniallisuutta ja pidättyvyyttä, kun heille toimikauden päätyttyä tarjotaan tiettyjä tehtäviä tai etuja. Jos komission jäsen ei noudata näitä velvollisuuksiaan, yhteisön tuomioistuin voi neuvoston tai komission pyynnöstä päättää, että asiassa ilmenneiden seikkojen mukaan jäsen joko erotetaan tehtävästään 216 artiklan mukaisesti taikka että hänen oikeutensa eläkkeeseen tai muihin vastaaviin etuuksiin lakkaa.

(*) Tämä kohta muutetaan 1. tammikuuta 2005, kun unionissa on 27 jäsenvaltiota, Euroopan unionin laajentumisesta tehdyn pöytäkirjan mukaisesti (ks. liite).

214 artikla (*)

1. Komission jäsenet nimitetään 2 kohdassa määrättyä menettelyä noudattaen viideksi vuodeksi, jollei 201 artiklasta jossakin tapauksessa muuta johdu.

Sama jäsen voidaan nimittää uudeksi toimikaudeksi.

2. Valtion- ja hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuva neuvosto nimeää määräenemmistöllä henkilön, jonka se aikoo nimittää komission puheenjohtajaksi; Euroopan parlamentin on hyväksyttävä tämä nimeäminen.

Neuvosto hyväksyy määräenemmistöllä ja yhteisellä sopimuksella puheenjohtajaksi nimetyn kanssa kunkin jäsenvaltion ehdotusten mukaisesti laaditun luettelon muista henkilöistä, jotka se aikoo nimittää komission jäseniksi.

Euroopan parlamentissa äänestetään komission puheenjohtajaksi ja muiksi komission jäseniksi näin nimettyjen henkilöiden hyväksymisestä yhtenä kokoonpanona. Saatuaan Euroopan parlamentin hyväksymisen neuvosto nimittää puheenjohtajan ja muut komission jäsenet määräenemmistöllä.

215 artikla (*)

Lukuun ottamatta kuolemantapauksia ja niitä tapauksia, joissa jäsenen tilalle nimitetään uusi jäsen tavallisessa järjestyksessä, komission jäsenen tehtävät päättyvät, kun hän eroaa tai hänet erotetaan.

Neuvosto nimittää määräenemmistöllä eronneen, erotetun tai kuolleen jäsenen tilalle uuden jäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Neuvosto voi kuitenkin yksimielisesti päättää, että uutta jäsentä ei nimitetä.

Jos puheenjohtaja eroaa, erotetaan tai kuolee, hänen tilalleen nimitetään uusi puheenjohtaja jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Uutta puheenjohtajaa nimitettäessä noudatetaan 214 artiklan 2 kohdassa määrättyä menettelyä.

Jollei komission jäsentä eroteta 216 artiklan mukaisesti, hän jatkaa tehtävässään, kunnes hänen tilalleen on nimitetty uusi jäsen tai kunnes neuvosto päättää tämän artiklan toisen kohdan mukaisesti, ettei uutta jäsentä nimitetä.

216 artikla

Jos komission jäsen ei enää täytä niitä vaatimuksia, joita hänen tehtävänsä edellyttävät, tai jos hän on syyllistynyt vakavaan rikkomukseen, yhteisön tuomioistuin voi neuvoston tai komission pyynnöstä päättää, että hänet erotetaan.

217 artikla (*)

1. Komission toiminnan poliittisesta ohjauksesta huolehtii sen puheenjohtaja, joka päättää komission sisäisestä organisaatiosta varmistaakseen, että sen toiminta on johdonmukaista, tehokasta ja kollegiaalista.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

2. Puheenjohtaja ryhmittelee komissiolle kuuluvat tehtävät ja jakaa ne komission jäsenten kesken. Puheenjohtaja voi jakaa vastuualueet uudelleen toimikauden aikana. Komission jäsenet hoitavat puheenjohtajan heille osoittamia tehtäviä tämän valvonnassa.
3. Puheenjohtaja nimittää kollegion hyväksynnän saatuaan komission jäsenten keskuudesta varapuheenjohtajia.
4. Komission jäsen esittää eronpyyntönsä, jos puheenjohtaja kollegion hyväksynnän saatuaan sitä häneltä pyytää.

218 artikla

1. Neuvosto ja komissio neuvottelevat keskenään sekä järjestävät yhteisellä sopimuksella yhteistointaansa koskevat yksityiskohtaiset säännöt.
2. Komissio vahvistaa työjärjestyksensä siten, että se varmistaa oman toimintansa ja eri yksiköidensä toiminnan tämän sopimuksen mukaiseksi. Komissio huolehtii työjärjestyksensä julkaisemisesta.

219 artikla (*)

Komissio tekee ratkaisunsa 213 artiklassa mainitun jäsenmääränsä enemmistöllä.

Komissio on päätösvaltainen vain, kun sen työjärjestyksessä määrätty määrä jäseniä on läsnä.

4 JAKSO

YHTEISÖN TUOMIOISTUIN

220 artikla (*)

Yhteisön tuomioistuin ja yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin varmistavat kumpikin toimivaltuuksiensa mukaisesti, että tätä sopimusta tulkittaessa ja sovellettaessa noudatetaan lakia.

Lisäksi yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen yhteyteen voidaan asettaa 225 a artiklassa määrätyn edellytyksen lainkäyttölautakuntia, joilla on tässä sopimuksessa määrättyjä lainkäyttöä koskevia toimivaltuuksia tietyillä erityisaloilla.

221 artikla (*)

Yhteisön tuomioistuimessa on yksi tuomari jäsenvaltiota kohden.

Yhteisön tuomioistuin kokoontuu jaostoissa tai suuressa jaostossa yhteisöjen tuomioistuimen perussäännössä tätä varten määrättyjen sääntöjen mukaisesti.

Yhteisön tuomioistuin voi kokoontua myös täysistunnossa, kun perussäännössä niin määrätään.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

222 artikla (*)

Yhteisön tuomioistuinta avustaa kahdeksan julkisasiamiestä. Yhteisön tuomioistuimen pyynnöstä neuvosto voi yksimielisesti lisätä julkisasiamiesten määrää.

Julkisasiamiesten tehtävänä on täysin puolueettomina ja riippumattomina esittää julkisessa istunnossa perustellut ratkaisuehdotukset asioissa, jotka yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön mukaan vaativat heidän myötävaikutustaan.

223 artikla (*)

Yhteisön tuomioistuimen tuomarit ja julkisasiamiehet valitaan henkilöistä, joiden riippumattomuus on kiistaton ja jotka joko täyttävät kotimaassaan korkeimpien tuomarin virkojen kelpoisuusvaatimukset tai ovat tunnetusti päteviä lainoppineita, ja heidät nimitetään jäsenvaltioiden hallitusten yhteisellä sopimuksella kuudeksi vuodeksi kerrallaan.

Osa tuomareista ja julkisasiamiehistä vaihtuu joka kolmas vuosi yhteisöjen tuomioistuimen perussäännössä määrätyn edellytyksin.

Tuomarit valitsevat yhteisön tuomioistuimen presidentin keskuudestaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Sama henkilö voidaan valita uudeksi toimikaudeksi.

Tuomari tai julkisasiamies, jonka toimikausi päättyy, voidaan nimittää uudeksi toimikaudeksi.

Yhteisön tuomioistuin nimittää kirjaajansa ja vahvistaa hänen tehtävänsä koskevat säännöt.

Yhteisön tuomioistuin vahvistaa työjärjestyksensä. Työjärjestykselle tarvitaan neuvoston määräenemmistöllä antama hyväksyminen.

224 artikla (*)

Yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa on vähintään yksi tuomari jäsenvaltiota kohden. Tuomareiden määrä vahvistetaan yhteisöjen tuomioistuimen perussäännössä. Perussäännössä voidaan määrätä, että yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta avustavat julkisasiamiehet.

Yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen jäsenet valitaan henkilöistä, joiden riippumattomuus on kiistaton ja jotka ovat päteviä korkeaan tuomarin virkaan. Heidät nimitetään jäsenvaltioiden hallitusten yhteisellä sopimuksella kuudeksi vuodeksi kerrallaan. Osa jäsenistä vaihtuu joka kolmas vuosi. Jäsen, jonka toimikausi päättyy, voidaan nimittää uudeksi toimikaudeksi.

Tuomarit valitsevat keskuudestaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin. Sama henkilö voidaan valita uudeksi toimikaudeksi.

Yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin nimittää kirjaajansa ja vahvistaa hänen tehtävänsä koskevat säännöt.

Yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvistaa työjärjestyksensä yhteisymmärryksessä yhteisön tuomioistuimen kanssa. Työjärjestykselle tarvitaan neuvoston määräenemmistöllä antama hyväksyminen.

Jollei yhteisöjen tuomioistuimen perussäännöstä muuta johdu, yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen sovelletaan mitä tässä sopimuksessa määrätään yhteisön tuomioistuimesta.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

225 artikla (*)

1. Yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on toimivaltainen ratkaisemaan ensimmäisenä oikeusasteena 230, 232, 235, 236 ja 238 artiklassa tarkoitettujen kanteiden lukuun ottamatta niitä, joiden ratkaiseminen on annettu jonkin lainkäyttölautakunnan tehtäväksi tai jotka perussäännön mukaan kuuluvat yhteisön tuomioistuimen toimivaltaan. Perussäännössä voidaan määrätä, että yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on toimivaltainen ratkaisemaan muunkinlaisia kanteita.

Yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tämän kohdan nojalla tekemiin päätöksiin voidaan vain oikeuskysymysten osalta ja perussäännössä määrätyn edellytyksen ja rajoituksen hakea muutosta yhteisön tuomioistuimelta.

2. Yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on toimivaltainen ratkaisemaan 225 a artiklan mukaisesti perustettujen lainkäyttölautakuntien päätöksiä koskevat muutoksenhauut.

Yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tämän kohdan nojalla tekemät päätökset voidaan perussäännössä määrätyn edellytyksen ja rajoituksen poikkeuksellisesti käsitellä uudelleen yhteisön tuomioistuimessa, jos asia voi vakavasti vahingoittaa yhteisön oikeuden yhtenäisyyttä ja johdonmukaisuutta.

3. Yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on toimivaltainen ratkaisemaan 234 artiklan nojalla esitetyt ennakkoratkaisupyynnöt perussäännössä määrättyissä erityisasioissa.

Jos yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että asian edellyttämä periaatepäätös voi loukata yhteisön oikeuden yhtenäisyyttä ja johdonmukaisuutta, se voi siirtää asian yhteisön tuomioistuimen ratkaistavaksi.

Yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ennakkoratkaisukysymyksissä tekemät päätökset voidaan perussäännössä määrätyn edellytyksen ja rajoituksen poikkeuksellisesti käsitellä uudelleen yhteisön tuomioistuimessa, jos asia voi vakavasti vahingoittaa yhteisön oikeuden yhtenäisyyttä ja johdonmukaisuutta.

225 a artikla (**)

Neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja yhteisön tuomioistuinta kuultuaan tai yhteisön tuomioistuimen pyynnöstä sekä Euroopan parlamenttia ja komissiota kuultuaan päättää perustaa lainkäyttölautakuntia, joiden tehtävänä on ratkaista ensimmäisenä oikeusasteena tietyntyyppiset erityisasioissa nostetut kanteet.

Lainkäyttölautakunnan perustamispäätöksessä vahvistetaan kyseisen lautakunnan kokoonpanoa koskevat säännöt ja määritellään sille annettavat toimivaltuudet.

Lainkäyttölautakuntien päätöksiin voidaan hakea muutosta yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelta vain oikeuskysymysten osalta tai, jos lautakunnan perustamispäätöksessä niin määrätään, myös asiakysymysten osalta.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

(**) Artikla on lisätty Nizzan sopimuksella.

Lainkäyttölautakuntien jäsenet valitaan henkilöistä, joiden riippumattomuus on kiistaton ja jotka ovat päteviä tuomarin virkaan. Neuvosto nimittää heidät yksimielisesti.

Lainkäyttölautakunnat vahvistavat työjärjestyksensä yhteisymmärryksessä yhteisön tuomioistuimen kanssa. Työjärjestykselle tarvitaan neuvoston määränemmistöllä antama hyväksyminen.

Jollei lainkäyttölautakunnan perustamispäätöksestä muuta johdu, lainkäyttölautakuntiin sovelletaan, mitä tässä sopimuksessa ja yhteisöjen tuomioistuimen perussäännössä määrätään yhteisön tuomioistuimesta.

226 artikla

Jos komissio katsoo, että jäsenvaltio on jättänyt täyttämättä sille tämän sopimuksen mukaan kuuluvan velvollisuuden, komissio antaa asiasta lausunnon perusteluineen varattuaan ensin sille valtiolle, jota asia koskee, tilaisuuden esittää huomautuksensa.

Jos valtio, jota asia koskee, ei noudata lausuntoa komission asettamassa määräajassa, komissio voi saattaa asian yhteisön tuomioistuimen käsiteltäväksi.

227 artikla

Jos jäsenvaltio katsoo, että toinen jäsenvaltio on jättänyt täyttämättä sille tämän sopimuksen mukaan kuuluvan velvollisuuden, se voi saattaa asian yhteisön tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Ennen kuin jäsenvaltio nostaa toista jäsenvaltiota vastaan kanteen, joka perustuu väitteeseen tässä sopimuksessa määrätyn velvollisuuden rikkomisesta, sen on saatettava asia komission käsiteltäväksi.

Komissio antaa lausunnon perusteluineen sen jälkeen, kun valtioilla, joita asia koskee, on ollut tilaisuus kirjallisesti ja suullisesti esittää huomautuksensa asiasta ja vastapuolen huomautuksista.

Ellei komissio ole antanut lausuntoa kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun asia on saatettu sen käsiteltäväksi, lausunnon puuttuminen ei estä saattamista asiaa yhteisön tuomioistuimen käsiteltäväksi.

228 artikla

1. Jos yhteisön tuomioistuin toteaa, että jäsenvaltio on jättänyt täyttämättä sille tämän sopimuksen mukaan kuuluvan velvollisuuden, jäsenvaltion on toteutettava yhteisön tuomioistuimen tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet.

2. Jos komissio katsoo, että jäsenvaltio, jota asia koskee, ei ole toteuttanut näitä toimenpiteitä, komissio antaa, varattuaan ensin tuolle valtiolle tilaisuuden esittää huomautuksensa, sellaisen lausunnon perusteluineen, jossa täsmennetään, miltä osin asianomainen jäsenvaltio ei ole noudattanut yhteisön tuomioistuimen tuomiota.

Jos jäsenvaltio, jota asia koskee, ei toteuta yhteisön tuomioistuimen tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavia toimenpiteitä komission asettamassa määräajassa, komissio voi saattaa asian yhteisön tuomioistuimen käsiteltäväksi. Komissio yksilöi samalla sen kiinteämääräisen hyvityksen tai uhkasakon määrän, joka asianomaisen jäsenvaltion tulisi sen käsityksen mukaan olosuhteet huomioon ottaen suorittaa.

Jos yhteisön tuomioistuin toteaa, että jäsenvaltio, jota asia koskee, ei ole noudattanut sen tuomiota, se voi määrätä jäsenvaltion suorittamaan kiinteämääräisen hyvityksen tai uhkasakon.

Tämä menettely ei rajoita 227 artiklan soveltamista.

229 artikla

Asetuksissa, joita Euroopan parlamentti ja neuvosto yhdessä tämän sopimuksen nojalla antavat taikka joita neuvosto tämän sopimuksen nojalla antaa, voidaan antaa yhteisön tuomioistuimelle täysi harkintavalta näissä asetuksissa säädettyjen seuraamusten osalta.

229 a artikla ()*

Neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan antaa säännöksiä, joilla se antaa haluamassaan laajuudessa yhteisön tuomioistuimelle toimivallan ratkaista riitoja, jotka liittyvät sellaisten tämän sopimuksen nojalla annettujen säädösten soveltamiseen, joilla luodaan yhteisön teollisoikeudellinen suoja, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän sopimuksen muiden määräysten soveltamista. Neuvosto suosittaa jäsenvaltioille, että ne hyväksyisivät kyseiset säännökset valtiosääntöjensä asettamien vaatimusten mukaisesti.

230 artikla (**)

Yhteisön tuomioistuin tutkii Euroopan parlamentin ja neuvoston yhdessä antamien säädösten sekä neuvoston, komission ja EKP:n säädösten laillisuuden, suosituksia ja lausuntoja lukuun ottamatta, samoin kuin Euroopan parlamentin sellaisten säädösten laillisuuden, joiden tarkoituksena on tuottaa oikeusvaikutuksia suhteessa kolmansiin osapuoliin.

Tässä tarkoituksessa yhteisön tuomioistuimella on toimivalta ratkaista jäsenvaltion, Euroopan parlamentin, neuvoston tai komission kanne, jonka perusteena on toimivallan puuttuminen, olennaisen menettelymääräyksen rikkominen, tämän sopimuksen tai sen soveltamista koskevan oikeussäännön rikkominen taikka harkintavallan väärinkäyttö.

Yhteisön tuomioistuimella on samoin edellytyksin toimivalta ratkaista tilintarkastustuomioistuimen ja EKP:n oikeuksiensa turvaamiseksi nostamat kanteet.

Luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö voi samoin edellytyksin nostaa kanteen hänelle osoitetusta päätöksestä tai päätöksestä, joka siitä huolimatta, että se on annettu asetuksena tai toiselle henkilölle osoitettuna päätöksenä, koskee ensin mainittua henkilöä suoraan ja erikseen.

Tässä artiklassa tarkoitettu kanne on pantava vireille kahden kuukauden kuluessa säädöksen julkaisemisesta tai siitä, kun se on annettu kantajalle tiedoksi, taikka jollei säädöstä ole julkaistu tai annettu tiedoksi, kahden kuukauden kuluessa siitä, kun kantaja on saanut siitä tiedon.

(*) Artikla on lisätty Nizzan sopimuksella.

(**) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

231 artikla

Jos kanne on aiheellinen, yhteisön tuomioistuin julistaa säädöksen mitättömäksi.

Jos kysymyksessä on asetus, yhteisön tuomioistuin katsoessaan sen tarpeelliseksi toteaa, miltä osin mitättömäksi julistetun asetuksen vaikutuksia kuitenkin on pidettävä pysyvinä.

232 artikla

Jos Euroopan parlamentti, neuvosto tai komissio on tämän sopimuksen vastaisesti laiminlyönyt ratkaisun tekemisen, jäsenvaltiot tai muut yhteisön toimielimet voivat saattaa asian yhteisön tuomioistuimen käsiteltäväksi laiminlyönnin toteamiseksi.

Kanne otetaan käsiteltäväksi vain, jos kyseistä toimielintä on ensin kehotettu tekemään ratkaisu. Jollei toimielin ole määritellyt kantaansa kahden kuukauden kuluessa mainitusta kehotuksesta, kanne voidaan panna vireille uuden kahden kuukauden määräajan kuluessa.

Luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö saa edellisissä kohdissa määrätyin edellytyksin kannella yhteisön tuomioistuimeen siitä, että yhteisön toimielin on jättänyt antamatta kyseiselle henkilölle osoitettavan jonkin muun säädöksen kuin suosituksen tai lausunnon.

Yhteisön tuomioistuimella on samoin edellytyksin toimivalta tutkia EKP:n nostamat kanteet sen toimivaltaan kuuluvien asioiden osalta tai EKP:a vastaan nostetut kanteet.

233 artikla

Toimielimen, jonka säädös on julistettu mitättömäksi tai jonka laiminlyönti on julistettu tämän sopimuksen vastaiseksi, on toteutettava yhteisön tuomioistuimen tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Tämä velvollisuus ei vaikuta 288 artiklan toisen kohdan soveltamisesta johtuviin velvollisuuksiin.

Tämä artikla koskee myös EKP:a.

234 artikla

Yhteisön tuomioistuimella on toimivalta antaa ennakkoratkaisu:

- a) tämän sopimuksen tulkinnasta;
- b) yhteisön toimielimen tai EKP:n säädöksen pätevyydestä ja tulkinnasta;
- c) neuvoston säädöksellä perustettua toimielintä koskevien sääntöjen tulkinnasta, jos näissä säännöissä niin määrätään.

Jos tällainen kysymys tulee esille jäsenvaltion tuomioistuimessa, tämä tuomioistuin voi, jos se katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa päätöksen, pyytää yhteisön tuomioistuinta ratkaisemaan sen.

Jos tällainen kysymys tulee esille sellaisessa kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävänä olevassa asiassa, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, tämän tuomioistuimen on saatettava kysymys yhteisön tuomioistuimen käsiteltäväksi.

235 artikla

Yhteisön tuomioistuimella on toimivalta ratkaista 288 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettua vahingonkorvausta koskevat riidat.

236 artikla

Yhteisön tuomioistuimella on toimivalta ratkaista yhteisön ja sen henkilöstön väliset riidat henkilöstösäännöissä määrätyn tai palvelussuhteen ehdoista johtuvien rajoitusten ja edellytysten.

237 artikla

Yhteisön tuomioistuimella on jäljempänä määrätyn rajoitusten toimivalta ratkaista riidat, jotka koskevat:

- a) Euroopan investointipankin perussäännöstä johtuvien jäsenvaltioiden velvollisuuksien täyttämistä. Pankin hallintoneuvostolla on tällöin samat valtuudet kuin komissiolla 226 artiklan mukaan;
- b) Euroopan investointipankin valtuuston ratkaisuja. Jokainen jäsenvaltio, komissio tai pankin hallintoneuvosto voi nostaa kanteen asiassa 230 artiklassa määrätyn edellytyksen;
- c) Euroopan investointipankin hallintoneuvoston ratkaisuja. Kanteen asiassa voi nostaa vain jäsenvaltio tai komissio 230 artiklassa määrätyn edellytyksen ja vain sillä perusteella, että pankin perussäännön 21 artiklan 2 ja 5–7 kohdassa määrättyä menettelyä ei ole noudatettu;
- d) tästä sopimuksesta sekä EKPJ:n perussäännöstä johtuvien kansallisten keskuspankkien velvollisuuksien täyttämistä. Tässä yhteydessä EKP:n neuvostolla on kansallisten keskuspankkien suhteen samat valtuudet kuin komissiolla 226 artiklan mukaan jäsenvaltioiden suhteen. Jos yhteisön tuomioistuin toteaa, että kansallinen keskuspankki on jättänyt täyttämättä sille tämän sopimuksen mukaan kuuluvan velvollisuuden, tuon pankin on toteutettava yhteisön tuomioistuimen tuomion täytäntöönpanemiseksi tarvittavat toimenpiteet.

238 artikla

Yhteisön tuomioistuimella on toimivalta ratkaista asia yhteisön tekemässä tai sen puolesta tehdyssä julkis- tai yksityisoikeudellisessa sopimuksessa olevan välityslausekkeen nojalla.

239 artikla

Yhteisön tuomioistuimella on toimivalta ratkaista jokainen jäsenvaltioiden välinen riita, joka on yhteydessä tämän sopimuksen kohteeseen, jos asia saatetaan sen käsiteltäväksi välityssopimuksen nojalla.

240 artikla

Jollei toimivaltaa ole tällä sopimuksella annettu yhteisön tuomioistuimelle, riidat, joissa yhteisö on asianosainen, eivät yhteisön asianosaisuuden perusteella ole jäsenvaltioiden tuomioistuinten tuomiovallan ulkopuolella.

241 artikla

Vaikka 230 artiklan viidennessä kohdassa mainittu määräaika on päättynyt, asianosainen voi riidassa, joka koskee Euroopan parlamentin ja neuvoston yhdessä antamaa asetusta taikka neuvoston, komission tai EKP:n asetusta, vaatia yhteisön tuomioistuimessa 230 artiklan toisessa kohdassa mainitulla perusteella, että asetusta ei sovelleta.

242 artikla

Yhteisön tuomioistuimen käsiteltävänä olevalla kanteella ei ole lykkäävää vaikutusta. Yhteisön tuomioistuin voi kuitenkin määrätä kanteen kohteena olevan säädöksen täytäntöönpanon lykättäväksi, jos se katsoo, että olosuhteet sitä edellyttävät.

243 artikla

Yhteisön tuomioistuin voi käsiteltävänä olevassa asiassa päättää tarpeellisista välimiinoista.

244 artikla

Yhteisön tuomioistuimen tuomiot pannaan täytäntöön noudattaen, mitä 256 artiklassa määrätään.

245 artikla (*)

Yhteisön tuomioistuimen perussääntö vahvistetaan erillisessä pöytäkirjassa.

Neuvosto voi yksimielisesti yhteisön tuomioistuimen pyynnöstä sekä Euroopan parlamenttia ja komissiota kuultuaan tai komission pyynnöstä sekä Euroopan parlamenttia ja yhteisön tuomioistuinta kuultuaan muuttaa perussäännön määräyksiä, lukuun ottamatta sen I osaston määräyksiä.

5 JAKSO

TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIN

246 artikla

Tilintarkastuksesta huolehtii tilintarkastustuomioistuin.

247 artikla (*)

1. Tilintarkastustuomioistuimessa on yksi kansalainen kustakin jäsenvaltiosta.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

2. Tilintarkastustuomioistuimen jäsenet valitaan henkilöistä, jotka kotimaassaan kuuluvat tai ovat kuuluneet ulkopuolisiin tilintarkastuselimiin taikka ovat erityisen päteviä tähän tehtävään. Heidän riippumattomuutensa on oltava kiistaton.

3. Tilintarkastustuomioistuimen jäsenet nimitetään kuudeksi vuodeksi kerrallaan. Neuvosto hyväksyy määräenemmistöllä Euroopan parlamenttia kuultuaan kunkin jäsenvaltion ehdotusten mukaisesti laaditun luettelon jäsenistä. Sama jäsen voidaan nimittää uudeksi toimikaudeksi.

Tilintarkastustuomioistuimen jäsenet valitsevat keskuudestaan tilintarkastustuomioistuimen presidentin kolmeksi vuodeksi. Sama henkilö voidaan valita uudeksi toimikaudeksi.

4. Tilintarkastustuomioistuimen jäsenet hoitavat tehtävänsä yhteisön yleisen edun mukaisesti täysin riippumattomina.

Tehtävänsä hoitaessaan he eivät pyydä eivätkä ota ohjeita milteään hallitukselta tai muultakaan taholta. He pidättyvät kaikesta, mikä on ristiriidassa heidän tehtävänsä kanssa.

5. Tilintarkastustuomioistuimen jäsenet eivät saa toimikautensa aikana harjoittaa muuta palkallista tai palkatonta ammattitoimintaa. Tehtävänsä ryhtyessään he antavat juhlallisen vakuutuksen siitä, että he toimikautensa aikana ja sen päätyttyä kunnioittavat tilintarkastustuomioistuimen jäsenyydestä johtuvia velvollisuuksiaan ja varsinkin osoittavat kunniallisuutta ja pidättyvyyttä, kun heille toimikauden päätyttyä tarjotaan tiettyjä tehtäviä tai etuja.

6. Lukuun ottamatta kuolemantapauksia ja niitä tapauksia, joissa jäsenen tilalle nimitetään uusi jäsen tavallisessa järjestyksessä, tilintarkastustuomioistuimen jäsenen tehtävät päättyvät, kun hän eroaa tai yhteisön tuomioistuin päättää 7 kohdan määräysten mukaisesti, että hänet erotetaan.

Jäljellä olevaksi toimikaudeksi nimitetään uusi jäsen.

Jollei tilintarkastustuomioistuimen jäsentä eroteta, hän jatkaa tehtävässään, kunnes hänen tilalleen on nimitetty uusi jäsen.

7. Tilintarkastustuomioistuimen jäsen voidaan erottaa tehtävästään taikka häneltä voidaan evätä oikeus eläkkeeseen tai muihin vastaaviin etuuksiin vain, jos yhteisön tuomioistuin tilintarkastustuomioistuimen pyynnöstä toteaa, että hän ei enää täytä tehtävänsä edellyttämiä vaatimuksia tai siihen kuuluvia velvollisuuksia.

8. Neuvosto vahvistaa määräenemmistöllä tilintarkastustuomioistuimen puheenjohtajan ja jäsenten palvelussuhteen ehdot, erityisesti palkat, heille maksettavat korvaukset sekä eläkkeet. Se vahvistaa samalla enemmistöllä myös palkkaa vastaavat korvaukset.

9. Niitä Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan määräyksiä, joita sovelletaan yhteisön tuomioistuimen tuomareihin, sovelletaan myös tilintarkastustuomioistuimen jäseniin.

248 artikla (*)

1. Tilintarkastustuomioistuin tarkastaa yhteisön kaikkia tuloja ja menoja koskevat tilit. Se tarkastaa myös kaikkien yhteisön perustamien toimielinten tuloja ja menoja koskevat tilit, jollei toimielimen perustamisasiakirjassa toisin määrätä.

Tilintarkastustuomioistuin antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle *Euroopan unionin virallisessa lehdessä* julkaistavan lausuman tilien luotettavuudesta sekä tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja asianmukaisuudesta. Lausumaa voidaan täydentää yhteisön jokaista keskeistä toiminta-alaa koskevilla erityisarvioilla.

2. Tilintarkastustuomioistuin tarkastaa tulojen ja menojen laillisuuden ja asianmukaisuuden sekä sen, että varainhoito on ollut moitteetonta. Se ilmoittaa tällöin erityisesti kaikista epäkohdista.

Tulot tarkastetaan yhteisön tuloiksi todettujen ja yhteisölle suoritettujen määrien pohjalta.

Menot tarkastetaan maksusitoumusten ja suoritettujen maksujen pohjalta.

Nämä tarkastukset voidaan toimittaa ennen varainhoitovuoden tilinpäätöstä.

3. Tarkastus toimitetaan asiakirjojen perusteella ja tarvittaessa paikalla yhteisön toimielimissä, yhteisön puolesta sen tuloja tai menoja hoitavissa elimissä ja jäsenvaltioissa, mukaan lukien talousarviosta tuloja saavien luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden toimitilat. Tarkastus toimitetaan jäsenvaltioissa yhdessä kansallisten tilintarkastuselinten kanssa tai, jollei niillä ole riittävää toimivaltaa, jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten tai laitosten kanssa. Tilintarkastustuomioistuin ja kansalliset tilintarkastuselimet toimivat luottamuksellisessa yhteistyössä riippumattomuutensa säilyttäen. Nämä tilintarkastuselimet taikka viranomaiset tai laitokset ilmoittavat tilintarkastustuomioistuimelle, aikovatko ne osallistua tarkastukseen.

Muiden yhteisön toimielinten, yhteisön puolesta sen tuloja tai menoja hoitavien elinten, talousarviosta tuloja saavien luonnollisten tai oikeushenkilöiden ja jäsenvaltioiden tilintarkastuselinten tai, jollei viimeksi mainituilla ole riittävää toimivaltaa, jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten tai laitosten on annettava tilintarkastustuomioistuimelle sen pyynnöstä kaikki asiakirjat ja tiedot, jotka ovat tarpeen sen tehtävän suorittamiseksi.

Euroopan investointipankin hoitamien yhteisön menojen ja tulojen osalta tilintarkastustuomioistuimen oikeudesta tutustua pankin hallussa oleviin tietoihin määrätään tilintarkastustuomioistuimen, pankin ja komission välisellä sopimuksella. Jos sopimusta ei ole tehty, tilintarkastustuomioistuimella on kuitenkin oikeus tutustua pankin hoitamien yhteisön menojen ja tulojen tarkastuksen edellyttämiin tietoihin.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

4. Kunkin varainhoitovuoden päätyttyä tilintarkastustuomioistuin laatii vuosikertomuksen. Se toimitetaan muille yhteisön toimielimille ja julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä* yhdessä näiden toimielinten tilintarkastustuomioistuimen huomautuksiin antamien vastausten kanssa.

Tilintarkastustuomioistuin voi myös milloin tahansa, varsinkin erityiskertomuksin, esittää huomautuksia erityisistä kysymyksistä sekä antaa yhteisön muun toimielimen pyynnöstä lausuntoja.

Tilintarkastustuomioistuin antaa vuosikertomuksensa, erityiskertomuksensa ja lausuntonsa jäsentensä enemmistöllä. Se voi kuitenkin perustaa keskuudestaan jaostoja tietynlaisten kertomusten ja lausuntojen hyväksymistä varten tilintarkastustuomioistuimen työjärjestyksessä määrätyin edellytyksin.

Tilintarkastustuomioistuin avustaa Euroopan parlamenttia ja neuvostoa talousarvion toteutumisen valvonnassa.

Tilintarkastustuomioistuin vahvistaa työjärjestyksensä. Työjärjestykselle tarvitaan neuvoston määränemistöllä antama hyväksyminen.

2 LUKU

TOIMIELIMIÄ KOSKEVAT YHTEISET MÄÄRÄYKSET

249 artikla

Tehtäviensä täyttämiseksi Euroopan parlamentti ja neuvosto yhdessä sekä neuvosto ja komissio antavat tässä sopimuksessa määrätyin edellytyksin asetuksia ja direktiivejä, tekevät päätöksiä sekä antavat suosituksia ja lausuntoja.

Asetus pätee yleisesti. Se on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.

Direktiivi velvoittaa saavutettavaan tulokseen nähden jokaista jäsenvaltiota, jolle se on osoitettu, mutta jättää kansallisten viranomaisten valittavaksi muodon ja keinot.

Päätös velvoittaa kaikilta osiltaan niitä, joille se on osoitettu.

Suosituksot ja lausunnot eivät ole sitovia.

250 artikla

1. Jos neuvoston säädös tämän sopimuksen mukaan annetaan komission ehdotuksesta, neuvosto saa, jollei 251 artiklan 4 tai 5 kohdasta muuta johdu, vain yksimielisesti antaa säädöksen, joka merkitsee ehdotuksen muuttamista.

2. Kunnes neuvosto on tehnyt ratkaisunsa, komissio voi milloin tahansa yhteisön säädöksen antamiseen johtavan menettelyn aikana muuttaa ehdotustaan.

251 artikla

1. Jos tässä sopimuksessa viitataan tähän artiklaan säädöksen antamisen yhteydessä, noudatetaan seuraavaa menettelyä.

2. Komissio antaa ehdotuksen Euroopan parlamentille ja neuvostolle.

Neuvosto, joka tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä ja saatuaan Euroopan parlamentin lausunnon,

- voi antaa ehdotetun säädöksen muutettuna, jos se hyväksyy kaikki Euroopan parlamentin lausuntoon sisältyvät tarkistukset,
- voi antaa ehdotetun säädöksen, jos Euroopan parlamentti ei esitä tarkistuksia,
- vahvistaa muussa tapauksessa yhteisen kannan ja ilmoittaa sen Euroopan parlamentille. Neuvosto antaa Euroopan parlamentille täydellisen selvityksen niistä perusteista, jotka ovat johtaneet neuvoston yhteisen kannan vahvistamiseen. Komissio antaa Euroopan parlamentille täydellisen selvityksen kannastaan.

Jos Euroopan parlamentti kolmen kuukauden kuluessa edellä tarkoitettua ilmoituksesta:

- a) hyväksyy neuvoston yhteisen kannan tai ei ole tehnyt päätöstä, kyseinen säädös katsotaan annetuksi yhteisen kannan mukaisesti;
- b) hylkää jäsentensä ehdottomalla enemmistöllä neuvoston yhteisen kannan, katsotaan, ettei ehdotettua säädöstä ole hyväksytty;
- c) tekee jäsentensä ehdottomalla enemmistöllä ehdotuksia tarkistuksiksi yhteiseen kantaan, näin tarkistettu sanamuoto toimitetaan neuvostolle sekä komissiolle, joka antaa lausunnon näistä tarkistuksista.

3. Jos neuvosto kolmen kuukauden kuluessa Euroopan parlamentin tekemien tarkistusten vastaanottamisesta hyväksyy määräenemmistöllä kaikki Euroopan parlamentin tekemät tarkistukset, kyseinen säädös katsotaan annetuksi näin tarkistetun yhteisen kannan muodossa; niistä tarkistuksista, joista komissio on antanut kielteisen lausunnon, neuvosto tekee kuitenkin ratkaisunsa yksimielisesti. Jos neuvosto ei hyväksy kaikkia tarkistuksia, neuvoston puheenjohtaja yhteisymmärryksessä Euroopan parlamentin puhemiehen kanssa kutsuu kuuden viikon kuluessa sovittelukomitean koolle.

4. Sovittelukomiteassa kokoontuvat neuvoston jäsenet tai heidän edustajansa sekä yhtä monta Euroopan parlamentin edustajaa; sen tehtävänä on neuvoston jäsenten tai heidän edustajiensa määräenemmistöllä sekä Euroopan parlamentin edustajien enemmistöllä päästä sopimukseen yhteisestä tekstistä. Komissio osallistuu sovittelukomitean työhön ja tekee tarpeelliset aloitteet edistääkseen Euroopan parlamentin ja neuvoston kantojen lähenemistä. Tehtäväänsä toteuttaessaan sovittelukomitea käsittelee yhteistä kantaa Euroopan parlamentin ehdottamien tarkistusten perusteella.

5. Jos sovittelukomitea hyväksyy yhteisen tekstin kuuden viikon kuluessa siitä, kun se on kutsuttu koolle, Euroopan parlamentti ratkaisee annettujen äänten ehdottomalla enemmistöllä ja neuvosto määräenemmistöllä kumpikin kuuden viikon kuluessa tuosta hyväksymisestä, annetaanko säädös yhteisen tekstin mukaisena. Jos jompikumpi näistä kahdesta toimielimestä ei tämän määräajan kuluessa anna hyväksymistään ehdotetulle säädökselle, katsotaan, ettei sitä ole hyväksytty.

6. Jos sovittelukomitea ei hyväksy yhteistä tekstiä, katsotaan, ettei ehdotettua säädöstä ole hyväksytty.

7. Euroopan parlamentin tai neuvoston aloitteesta tässä artiklassa määrättyä kolmen kuukauden määräaika pidennetään enintään yhdellä kuukaudella ja kuuden viikon määräaika vastaavasti enintään kahdella viikolla.

252 artikla

Jos tässä sopimuksessa viitataan tähän artiklaan säädöksen antamisen yhteydessä, noudatetaan seuraavaa menettelyä:

- a) neuvosto vahvistaa yhteisen kannan määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja saatuaan Euroopan parlamentin lausunnon;
- b) neuvoston yhteinen kanta ilmoitetaan Euroopan parlamentille. Neuvosto ja komissio antavat Euroopan parlamentille täydellisen selvityksen niistä perusteista, jotka ovat johtaneet neuvoston yhteisen kannan vahvistamiseen, sekä komission kannasta.

Jos Euroopan parlamentti kolmen kuukauden määräajassa edellä tarkoitettua tiedoksi toimittamisesta hyväksyy neuvoston yhteisen kannan tai ei ole tehnyt päätöstä tässä määräajassa, neuvosto antaa kyseisen säädöksen lopullisesti yhteisen kannan mukaisesti;

- c) Euroopan parlamentti voi b alakohdassa mainitussa kolmen kuukauden määräajassa jäsentensä ehdottomalla enemmistöllä tehdä ehdotuksia tarkistuksiksi neuvoston yhteiseen kantaan. Euroopan parlamentti voi myös samalla enemmistöllä hylätä neuvoston yhteisen kannan. Neuvostolle ja komissiolle ilmoitetaan, mihin käsittelyssä on päädytty.

Jos Euroopan parlamentti on hylännyt neuvoston yhteisen kannan, neuvosto voi toisessa käsittelyssä tehdä ratkaisunsa vain yksimielisesti;

- d) komissio käsittelee yhden kuukauden määräajassa uudelleen ehdotuksen, jonka pohjalta neuvosto on vahvistanut yhteisen kantansa, ja ottaa tällöin huomioon Euroopan parlamentin tekemät tarkistusehdotukset.

Komissio toimittaa neuvostolle yhdessä uudelleen käsittelemänsä ehdotuksen kanssa ne Euroopan parlamentin tekemät tarkistukset, joita se ei ole hyväksynyt, ja antaa niistä lausuntonsa. Neuvosto voi hyväksyä nämä tarkistukset yksimielisesti;

- e) neuvosto hyväksyy komission uudelleen käsittelemän ehdotuksen määräenemmistöllä.

Neuvosto voi vain yksimielisesti muuttaa komission uudelleen käsittelemää ehdotusta;

- f) edellä c, d ja e alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa neuvoston on tehtävä ratkaisunsa kolmen kuukauden määräajassa. Jollei päätöstä tehdä tässä määräajassa, katsotaan, että komission ehdotusta ei ole hyväksytty;

- g) edellä b ja f alakohdassa mainittuja määräaikoja voidaan neuvoston ja Euroopan parlamentin yhteisellä sopimuksella pidentää enintään yhdellä kuukaudella.

253 artikla

Asetukset ja direktiivit, jotka Euroopan parlamentti ja neuvosto antavat yhdessä taikka jotka neuvosto tai komissio antaa, samoin kuin päätökset, jotka Euroopan parlamentti ja neuvosto tekevät yhdessä taikka jotka neuvosto tai komissio tekee, perustellaan, ja niissä viitataan niihin ehdotuksiin ja lausuntoihin, jotka tämän sopimuksen mukaan on hankittava.

254 artikla (*)

1. Euroopan parlamentin puhemies ja neuvoston puheenjohtaja allekirjoittavat 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen annetut asetukset ja direktiivit sekä mainittua menettelyä noudattaen tehdyt päätökset, ja ne julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*. Ne tulevat voimaan niissä säädettyinä tai määrättyinä päivänä taikka, jollei voimaantulosta ole säädetty tai määrätty, kahdentenkymmenentenä päivänä siitä, kun ne on julkaistu.
2. Neuvoston ja komission asetukset sekä ne näiden toimielimien direktiivit, jotka on osoitettu kaikille jäsenvaltioille, julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*. Ne tulevat voimaan niissä säädettyinä päivänä tai, jollei voimaantulosta ole säädetty, kahdentenkymmenentenä päivänä siitä, kun ne on julkaistu.
3. Muut direktiivit sekä päätökset annetaan tiedoksi niille, joille ne on osoitettu, ja ne tulevat voimaan kun ne on annettu tiedoksi.

255 artikla

1. Kaikilla unionin kansalaisilla sekä kaikilla luonnollisilla henkilöillä, jotka asuvat jossain jäsenvaltiossa, tai kaikilla oikeushenkilöillä, joilla on sääntömääräinen kotipaikka jossain jäsenvaltiossa, on oikeus tutustua Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjoihin jäljempänä 2 ja 3 kohdan mukaisesti määriteltyjen periaatteiden ja edellytysten mukaisesti.
2. Neuvosto vahvistaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen kahden vuoden kuluessa Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta asiakirjoihin tutustumisoikeutta koskevat yleiset periaatteet ja rajoitukset julkisen tai yksityisen edun huomioon ottamiseksi.
3. Kukin edellä mainittu toimielin täsmentää omassa työjärjestyksessään erityismääräykset oikeudesta tutustua toimielimen asiakirjoihin.

256 artikla

Neuvoston tai komission päätös, jossa määrätään maksuvelvollisuus muulle kuin valtiolle, on täytäntöönpanokelpoinen.

Täytäntöönpanoon sovelletaan sen valtion säännöksiä lainkäytöstä riita-asioissa, jonka alueella täytäntöönpano tapahtuu. Täytäntöönpanomääräyksen antaa, tutkimatta muuta kuin täytäntöönpanoasiakirjan oikeaperäisyyden, kansallinen viranomainen, jonka kunkin jäsenvaltion hallitus määrää tähän tehtävään ja josta se ilmoittaa komissiolle ja yhteisön tuomioistuimelle.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

Kun nämä muodollisuudet on hakijan vaatimuksesta täytetty, tämä voi hakea täytäntöönpanoa kansallisen lainsäädännön mukaisesti saattamalla asian suoraan toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi.

Täytäntöönpanoa voidaan lykätä vain yhteisön tuomioistuimen päätöksellä. Kansallisten tuomioistuinten toimivaltaan kuuluu kuitenkin tutkia, onko päätös pantu täytäntöön oikeassa järjestyksessä.

3 LUKU

TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

257 artikla (*)

Perustetaan neuvoa-antava talous- ja sosiaalikomitea.

Komitea muodostuu järjestäytyneeseen kansalaisyhteiskuntaan kuuluvista talous- ja yhteiskuntaelämän eri alojen edustajista, erityisesti tuottajien, maanviljelijöiden, liikenteenharjoittajien, työntekijöiden, kauppiain, käsityöläisten, vapaiden ammattien harjoittajien, kuluttajien ja yleisen edun edustajista.

258 artikla (*)

Talous- ja sosiaalikomitean jäsenten määrä on enintään 350.

Komitean jäsenten määrä on seuraava:

Belgia	12
Tanska	9
Saksa	24
Kreikka	12
Espanja	21
Ranska	24
Irlanti	9
Italia	24
Luxemburg	6
Alankomaat	12
Itävalta	12
Portugali	12
Suomi	9
Ruotsi	12
Yhdistynyt kuningaskunta	24

Komitean jäseniä eivät sido mitkään ohjeet. He hoitavat tehtävänsä yhteisön yleisen edun mukaisesti täysin riippumattomina.

Neuvosto vahvistaa määränemmistöllä komitean jäsenten palkkiot.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

259 artikla (*)

1. Komitean jäsenet nimetään jäsenvaltioiden ehdotuksesta neljäksi vuodeksi kerrallaan. Neuvosto hyväksyy kunkin jäsenvaltion ehdotusten mukaisesti laaditun luettelon jäsenistä määränemmistöllä. Sama komitean jäsen voidaan nimetä uudeksi toimikaudeksi.

2. Neuvosto kuulee komissiota. Se voi hankkia lausunnon sellaisilta talous- ja yhteiskuntaelämän eri aloja edustavilta eurooppalaisilta järjestöiltä, joita yhteisön toiminta koskee.

260 artikla

Komitea valitsee jäsentensä keskuudesta puheenjohtajansa ja työvaliokuntansa kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Se vahvistaa työjärjestyksensä.

Komitean puheenjohtaja kutsuu komitean koolle neuvoston tai komission pyynnöstä. Komitea voi kokoontua myös omasta aloitteestaan.

261 artikla

Komiteassa on erityisjaostoja niitä pääalueita varten, joita tämä sopimus koskee.

Erityisjaostot toimivat komitean yleisen toimivallan mukaisesti. Niitä ei voida kuulla komiteasta erillisinä.

Komiteaan voidaan lisäksi perustaa alakomiteoita, joiden tehtävänä on laatia lausuntoehdotuksia tietyistä kysymyksistä tai tietyiltä aloilta annettaviksi komitealle sen käsittelyä varten.

Työjärjestyksessä vahvistetaan erityisjaostojen ja alakomiteoiden kokoonpanoa koskevat yksityiskohtaiset säännöt sekä niiden toimivaltaa koskevat säännöt.

262 artikla

Neuvoston tai komission on kuultava komiteaa tässä sopimuksessa määrätyissä tapauksissa. Nämä toimielimet voivat kuulla komiteaa aiheelliseksi katsomissaan tapauksissa. Komitea voi antaa lausuntoja myös omasta aloitteestaan tapauksissa, joissa se katsoo sen aiheelliseksi.

Neuvosto tai komissio voi, jos se katsoo sen tarpeelliseksi, asettaa komitealle lausunnon antamista varten määräajan, joka on vähintään kuukausi siitä, kun asia on annettu tiedoksi komitean puheenjohtajalle. Määräajan päätyttyä asiaa voidaan käsitellä, vaikka lausuntoa ei ole annettu.

Komitean ja sen erityisjaoston lausunnot sekä selostus käsittelystä annetaan neuvostolle ja komissiolle.

Euroopan parlamentti voi kuulla komiteaa.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

4 LUKU

ALUEIDEN KOMITEA

263 artikla (*)

Perustetaan neuvoa-antava komitea, jäljempänä "alueiden komitea", jonka muodostavat alueellisten ja paikallisten yhteisöjen edustajat, jotka ovat alue- tai paikallisvaaleissa valittuja luottamushenkilöitä tai poliittisesti vastuussa vaaleilla valitulle elimelle.

Alueiden komitean jäsenten määrä on enintään 350.

Komitean jäsenten määrä on seuraava:

Belgia	12
Tanska	9
Saksa	24
Kreikka	12
Espanja	21
Ranska	24
Irlanti	9
Italia	24
Luxemburg	6
Alankomaat	12
Itävalta	12
Portugali	12
Suomi	9
Ruotsi	12
Yhdistynyt kuningaskunta	24

Komitean jäsenet ja yhtä monta varajäsentä nimetään asianomaisten jäsenvaltioiden ehdotuksesta neljäksi vuodeksi kerrallaan. Sama jäsen tai varajäsen voidaan nimetä uudeksi toimikaudeksi. Neuvosto hyväksyy kunkin jäsenvaltion ehdotusten mukaisesti laaditun luettelon jäsenistä ja varajäsenistä määräenemmistöllä. Kun ensimmäisessä kohdassa tarkoitettu tehtävä, jonka perusteella henkilöä ehdotettiin alueiden komitean jäseneksi, päättyy, hänen toimikautensa komiteassa päättyy ilman eri toimenpiteitä ja hänen tilalleen nimetään samaa menettelyä noudattaen uusi jäsen kyseisen toimikauden loppuun saakka. Komitean jäsen ei voi samanaikaisesti olla Euroopan parlamentin jäsen.

Komitean jäseniä eivät sido mitkään ohjeet. He hoitavat tehtävänsä yhteisön yleisen edun mukaisesti täysin riippumattomina.

264 artikla

Alueiden komitea valitsee jäsentensä keskuudesta puheenjohtajansa ja työvaliokuntansa kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Se vahvistaa työjärjestyksensä.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

Komitean puheenjohtaja kutsuu komitean koolle neuvoston tai komission pyynnöstä. Komitea voi kokoontua myös omasta aloitteestaan.

265 artikla

Neuvosto tai komissio kuulee alueiden komiteaa tässä sopimuksessa määrätyissä tapauksissa sekä muissa aiheellisiksi katsomissaan tapauksissa, erityisesti rajojen yli ulottuvan yhteistyön osalta.

Neuvosto tai komissio voi, jos se katsoo sen tarpeelliseksi, asettaa komitealle lausunnon antamista varten määräajan, joka on vähintään kuukausi siitä, kun asia on annettu tiedoksi komitean puheenjohtajalle. Määräajan päätyttyä asiaa voidaan käsitellä, vaikka lausuntoa ei ole annettu.

Neuvoston tai komission on annettava alueiden komitealle tieto lausuntopyynnöstä, joka on esitetty talous- ja sosiaalikomitealle kuultaessa sitä 262 artiklan nojalla. Alueiden komitea voi antaa lausunnon asiasta, jos se katsoo, että asiaan liittyy erityisiä alueellisia etuja.

Euroopan parlamentti voi kuulla alueiden komiteaa.

Komitea voi antaa lausuntoja myös omasta aloitteestaan tapauksissa, joissa se katsoo sen aiheelliseksi.

Komitean lausunnot sekä selostus käsittelystä annetaan neuvostolle ja komissiolle.

5 LUKU

EUROOPAN INVESTOINTIPANKKI

266 artikla (*)

Euroopan investointipankki on oikeushenkilö.

Euroopan investointipankin jäseniä ovat jäsenvaltiot.

Euroopan investointipankin perussääntö on tähän sopimukseen liitettyssä pöytäkirjassa. Neuvosto voi Euroopan investointipankin pyynnöstä ja Euroopan parlamenttia ja komissiota kuultuaan tai komission pyynnöstä ja Euroopan parlamenttia ja Euroopan investointipankkia kuultuaan yksimielisesti muuttaa investointipankin perussäännön 4, 11 ja 12 artiklaa sekä 18 artiklan 5 kohtaa.

267 artikla

Euroopan investointipankin tehtävänä on yhteisön edun mukaisesti myötävaikuttaa yhteismarkkinoiden tasapainoiseen ja vakaaseen kehitykseen käyttäen sekä pääomamarkkinoita että omia varojaan. Tätä varten pankki voittoa tavoittelematta myöntää lainoja ja antaa takauksia, jotka helpottavat seuraavien hankkeiden rahoittamista kaikilla talouden aloilla:

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

- a) hankkeet muita heikommin kehittyneiden alueiden kehittämiseksi;
- b) sellaiset hankkeet yritysten nykyaikaistamiseksi tai uudelleen järjestämiseksi taikka uusien työtilaisuuksien luomiseksi, jotka ovat tarpeen toteutettaessa yhteismarkkinoita asteittain, mutta joita ei niiden laajuuden tai laadun vuoksi ole mahdollista täysin rahoittaa kussakin jäsenvaltiossa käytettävissä olevin varoin;
- c) useiden jäsenvaltioiden yhteistä etua koskevat hankkeet, joita ei niiden laajuuden tai laadun vuoksi ole mahdollista täysin rahoittaa kussakin jäsenvaltiossa käytettävissä olevin varoin.

Tehtävänsä suorittaessaan pankki helpottaa yhteydessä rakennerahastoista ja muista yhteisön rahoitusvälineistä saatavien avustusten kanssa investointiohjelmien rahoittamista.

II OSASTO

VARAINHOITOA KOSKEVAT MÄÄRÄYKSET

268 artikla

Kaikki yhteisön tulot ja menot, Euroopan sosiaalirahastoon liittyvät tulot ja menot mukaan luettuina, arvioidaan kutakin varainhoitovuotta varten ja otetaan talousarvioon.

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa sekä yhteistyötä oikeus- ja sisäasioissa koskevista määräyksistä toimielimille aiheutuvat hallintomenot otetaan menoina talousarvioon. Näiden määräysten täytäntöönpanosta aiheutuvat toimintamenot voidaan niissä määrätyn edellytyksin ottaa menoina talousarvioon.

Talousarvioon otettujen tulojen ja menojen on oltava tasapainossa.

269 artikla

Talousarvio rahoitetaan kokonaisuudessaan yhteisön omin varoin, sanotun kuitenkin rajoittamatta muita tuloja.

Neuvosto antaa yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan yhteisön omia varoja koskevasta järjestelmästä säännökset, joiden hyväksymistä se suosittaa jäsenvaltioille jäsenvaltioiden valtiosäännön asettamien vaatimusten mukaisesti.

270 artikla

Talousarviota koskevan kurinalaisuuden turvaamiseksi komissio ei tee ehdotusta sellaiseksi yhteisön säädökseksi, ei tee sellaisia muutoksia ehdotuksiinsa eikä toteuta sellaisia täytäntöönpanotoimenpiteitä, joilla saattaa olla huomionarvoisia vaikutuksia talousarvioon, ellei se vakuuta, että ehdotus tai toimenpide voidaan rahoittaa niillä yhteisön omilla varoilla, jotka ovat käytettävissä neuvoston 269 artiklan nojalla vahvistamien säännösten perusteella.

271 artikla

Talousarvioon otetaan vain yhden varainhoitovuoden menoja, jollei 279 artiklan nojalla annetussa asetuksessa toisin säädetä.

Niillä edellytyksillä, jotka 279 artiklan nojalla vahvistetaan, muut kuin henkilöstömenoihin tarkoitettut määrärahat, joita ei ole käytetty varainhoitovuonna, saadaan siirtää käytettäviksi vain seuraavan varainhoitovuoden aikana.

Määrärahat jaotellaan lukuihin, joissa menot ryhmitellään laatunsa tai käyttötarkoituksensa mukaan ja jaotellaan tarvittaessa edelleen 279 artiklan nojalla annetun asetuksen mukaisesti.

Euroopan parlamentin, neuvoston, komission ja yhteisön tuomioistuimen määrärahat otetaan talousarvioon erillisinä erinä, sanotun kuitenkin rajoittamatta eräitä yhteisiä menoja koskevaa erityissäätelyä.

272 artikla

1. Varainhoitovuosi alkaa 1 päivänä tammikuuta ja päättyy 31 päivänä joulukuuta.
2. Kukin yhteisön toimielin laatii 1 päivään heinäkuuta mennessä ennakoarvion menoistaan. Komissio kokoaa nämä ennakoarviot alustavaan talousarvioesitykseen. Se liittää siihen lausunnon, jossa voi olla toisenlaisia arvioita.

Alustavassa talousarvioesityksessä on arvio tuloista ja arvio menoista.

3. Komission on toimitettava alustava talousarvioesitys neuvostolle viimeistään 1 päivänä syyskuuta sitä varainhoitovuotta edeltävänä vuonna, jota esitys koskee.

Jos neuvosto haluaa poiketa alustavasta talousarvioesityksestä, se kuulee komissiota ja tarvittaessa niitä muita toimielimiä, joita asia koskee.

Neuvosto hyväksyy talousarvioesityksen määräenemmistöllä ja toimittaa sen Euroopan parlamentille.

4. Talousarvioesitys on toimitettava Euroopan parlamentille viimeistään 5 päivänä lokakuuta sitä varainhoitovuotta edeltävänä vuonna, jota esitys koskee.

Euroopan parlamentilla on oikeus tarkistaa talousarvioesitystä jäsentensä enemmistöllä sekä tehdä annettujen äänten ehdottomalla enemmistöllä neuvostolle talousarvioesityksen muuttamiseksi ehdotuksia, jotka koskevat tästä sopimuksesta tai sen nojalla annetuista säädöksistä johtuvia pakollisia menoja.

Jos Euroopan parlamentti antaa hyväksymisensä talousarvioesitykselle neljänkymmenenviiden päivän kuluessa siitä, kun esitys on toimitettu sille tiedoksi, talousarvio katsotaan lopullisesti vahvistetuksi. Talousarvio katsotaan lopullisesti vahvistetuksi myös, jos Euroopan parlamentti ei ole mainitun ajan kuluessa tarkistanut talousarvioesitystä eikä tehnyt ehdotuksia sen muuttamiseksi.

Jos Euroopan parlamentti on mainitun ajan kuluessa tarkistanut talousarvioesitystä tai tehnyt ehdotuksia sen muuttamiseksi, talousarvioesitys toimitetaan tarkistettuna tai muutosehdotuksin neuvostolle.

5. Käsitelyään talousarvioesitystä komission ja tarvittaessa niiden muiden toimielinten kanssa, joita asia koskee, neuvosto tekee ratkaisunsa seuraavasti:

a) neuvosto voi määräenemmistöllä muuttaa mitä tahansa Euroopan parlamentin tekemää tarkistusta;

b) kun on kyse muutosehdotuksista:

- neuvosto voi määräenemmistöllä hylätä Euroopan parlamentin tekemän muutosehdotuksen, jollei muutosehdotus merkitse jonkin toimielimen kokonaismenojen kasvua varsinkaan sen vuoksi, että yhden tai useamman muutosehdotuksen toteuttamisesta johtuva menojen vähennys nimenomaisesti tasoittaisi menojen kasvun. Jollei muutosehdotuksen hylkäämisestä tehdä päätöstä, muutosehdotus hyväksytään,
- neuvosto voi määräenemmistöllä hyväksyä Euroopan parlamentin tekemän muutosehdotuksen, joka merkitsee toimielimen kokonaismenojen kasvua. Muutosehdotus katsotaan hylätyksi, jollei sen hyväksymisestä tehdä päätöstä,
- jos neuvosto jommankumman edellä olevan luetelmakohdan mukaisesti on hylännyt muutosehdotuksen, se voi määräenemmistöllä joko säilyttää talousarvioesitykseen otetun määrän tai päättää muusta määrästä.

Talousarvioesitystä muutetaan neuvoston hyväksymien muutosehdotusten mukaisesti.

Talousarvio katsotaan lopullisesti vahvistetuksi, jos neuvosto ei ole muuttanut yhtään Euroopan parlamentin tekemää tarkistusta viidentoista päivän kuluessa siitä, kun talousarvioesitys on toimitettu sille tiedoksi, ja jos Euroopan parlamentin tekemät muutosehdotukset on hyväksytty. Neuvosto antaa Euroopan parlamentille tiedon siitä, että se ei ole muuttanut yhtään tarkistusta ja että muutosehdotukset on hyväksytty.

Jos neuvosto on mainitun ajan kuluessa muuttanut yhtä tai useampaa Euroopan parlamentin tekemää tarkistusta taikka jos Euroopan parlamentin tekemät muutosehdotukset on hylätty tai niitä on muutettu, muutettu talousarvioesitys toimitetaan uudelleen Euroopan parlamentille tiedoksi. Neuvosto selostaa Euroopan parlamentille, mihin se on päätenyt asian käsittelyssä.

6. Kun Euroopan parlamentille on annettu tieto sen muutosehdotusten aiheuttamista toimista, se voi viidentoista päivän kuluessa siitä, kun talousarvioesitys on toimitettu sille tiedoksi, jäsentensä enemmistöllä ja kolmella viidesosalla annetuista äänistä muuttaa neuvoston sen tekemiin tarkistuksiin tekemiä muutoksia tai hylätä ne sekä vahvistaa talousarvion sen mukaisesti. Jos Euroopan parlamentti ei ole tehnyt ratkaisua mainitun ajan kuluessa, talousarvio katsotaan lopullisesti vahvistetuksi.

7. Kun tässä artiklassa määrätty menettely on saatettu päätökseen, Euroopan parlamentin puhemies toteaa talousarvion lopullisesti vahvistetuksi.

8. Euroopan parlamentti voi kuitenkin, jos siihen on tärkeitä syitä, jäsentensä enemmistöllä ja kahdella kolmasosalla annetuista äänistä hylätä talousarvioesityksen ja pyytää, että sille annetaan uusi esitys.

9. Muille menoille kuin niille, jotka ovat tästä sopimuksesta tai sen nojalla annetuista säädöksistä johtuvia pakollisia menoja, vahvistetaan vuosittain se enimmäismäärä, jolla menoja voidaan suhteessa kuluvan varainhoitovuoden samankaltaisiin menoihin korottaa.

Komissio toteaa talouspoliittista komiteaa kuultuaan tämän enimmäismäärän seuraavien seikkojen perusteella:

- bruttokansantuotteen määrän kehitys yhteisössä,
- jäsenvaltioiden talousarvioiden keskimääräinen vaihtelu,
- ja
- elinkustannusten kehitys edellisen varainhoitovuoden aikana.

Enimmäismäärä annetaan 1 päivään toukokuuta mennessä tiedoksi kaikille yhteisön toimielimille. Toimielinten on otettava tämä enimmäismäärä huomioon talousarviomenettelyn aikana, jollei tämän kohdan neljännessä tai viidennessä alakohdasta muuta johdu.

Jos muiden kuin tästä sopimuksesta tai sen nojalla annetusta säädöksestä johtuvien pakollisten menojen lisäys neuvoston hyväksymän talousarvioesityksen mukaan on yli puolet enimmäismäärästä, Euroopan parlamentti voi käyttäessään oikeuttaan tarkistusten tekemiseen lisätä mainittujen menojen kokonaismäärää vielä enintään puolella enimmäismäärästä.

Jos Euroopan parlamentti, neuvosto tai komissio katsoo, että yhteisöjen toiminta edellyttää tässä kohdassa määrätyn menettelyn mukaisesti asetetun enimmäismäärän ylittämistä, neuvosto, määräenemmistöllä, ja Euroopan parlamentti, jäsentensä enemmistöllä ja kolmella viidesosalla annetuista äänistä, voivat välisellään sopimuksella vahvistaa uuden enimmäismäärän.

10. Kukin toimielin käyttää sille tämän artiklan mukaan kuuluvia valtuuksia noudattaen tämän sopimuksen määräyksiä ja niiden nojalla annettuja säädöksiä sekä erityisesti määräyksiä, jotka koskevat yhteisöjen omia varoja taikka tulojen ja menojen tasapainoa.

273 artikla

Jollei talousarviota ole käsitelty loppuun varainhoitovuoden alkuun mennessä, 279 artiklan nojalla annetun asetuksen säännösten mukaisesti menoihin voidaan käyttää kuukausittain kunkin luvun tai kunkin muun jaottelun osalta määrä, joka on enintään yksi kahdestoistaosa edellisen varainhoitovuoden talousarvioon avatuista määrärahoista; komissio saa näin kuitenkin käyttää vain määrän, joka on enintään yksi kahdestoistaosa valmisteltavana olevaan talousarvioesitykseen otetuista määrärahoista.

Neuvosto voi määräenemmistöllä, jos muut ensimmäisessä kohdassa määrättyt edellytykset otetaan huomioon, antaa luvan menoihin, jotka johtavat siihen, että yksi kahdestoistaosa ylitetään.

Jos tämä päätös koskee menoja, jotka eivät ole tästä sopimuksesta tai sen nojalla annetuista säädöksistä johtuvia pakollisia menoja, neuvosto toimittaa päätöksen välittömästi Euroopan parlamentille tiedoksi; Euroopan parlamentti voi kolmenkymmenen päivän kuluessa jäsentensä enemmistöllä ja kolmella viidesosalla annetuista äänistä päättää toisin siitä menojen osuudesta, joka ylittää ensimmäisessä kohdassa tarkoitetun yhden kahdestoistaosan. Tältä osin neuvoston päätöstä lykätään, kunnes Euroopan parlamentti on tehnyt päätöksensä. Jos Euroopan parlamentti ei tee neuvoston päätöksestä poikkeavaa päätöstä mainitun ajan kuluessa, neuvoston päätöstä pidetään lopullisena.

Edellä toisessa ja kolmannessa kohdassa tarkoitetuissa päätöksissä määrätään määrärahoja koskevista, tämän artiklan soveltamiseksi tarvittavista toimenpiteistä.

274 artikla

Komissio toteuttaa talousarviota omalla vastuullaan ja annettujen määrärahojen rajoissa 279 artiklan nojalla annettujen asetusten säännöksiä noudattaen ja moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti. Jäsenvaltiot ovat yhteistyössä komission kanssa varmistaakseen, että määrärahat käytetään moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti.

Asetuksessa annetaan yksityiskohtaiset erityissäännöt siitä, miten kukin toimielin osallistuu omien menojensa suorittamiseen.

Komissio voi talousarvion rajoissa sekä 279 artiklan nojalla annetussa asetuksessa säädetyin rajoituksin ja edellytyksin siirtää määrärahoja luvusta toiseen tai alajaottelusta toiseen.

275 artikla

Komissio antaa neuvostolle ja Euroopan parlamentille vuosittain edellisen varainhoitovuoden talousarvion toteuttamista koskevat tilit. Komissio antaa niille lisäksi taseen, johon on merkitty yhteisön varat ja vastuut.

276 artikla

1. Neuvoston määräänemmistöllä antamasta suosituksesta Euroopan parlamentti myöntää komissiolle talousarvion toteuttamista koskevan vastuuvapauden. Tätä varten se neuvoston jälkeen tutkii 275 artiklassa tarkoitetut tilit ja taseen, tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksen ja tarkastettujen toimielinten tilintarkastustuomioistuimen huomautuksiin antamat vastaukset, 248 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetun lausuman sekä tilintarkastustuomioistuimen antamat asiaa koskevat erityiskertomukset.

2. Euroopan parlamentti voi, ennen kuin se myöntää vastuuvapauden komissiolle tai muussakin tarkoituksessa, joka liittyy talousarvion toteuttamista koskevien komission toimivaltuuksien käyttämiseen, kutsua komission kuultavaksi menojen käytöstä tai varainkäytön valvonnan järjestelmien toiminnasta. Komissio antaa kaikki tarpeelliset tiedot Euroopan parlamentille sen pyynnöstä.

3. Komissio ryhtyy kaikkiin aiheellisiin toimiin ottaakseen huomioon Euroopan parlamentin sen vastuuvapauden myöntämistä koskevilla päätöksillä tai muussa yhteydessä menojen käytöstä esittämät huomautukset sekä ne huomiot, jotka on liitetty vastuuvapauden myöntämisestä annettuihin neuvoston suosituksiin.

Komissio antaa Euroopan parlamentin tai neuvoston pyynnöstä kertomuksia niistä toimenpiteistä, jotka on toteutettu näiden huomautusten ja huomioiden perusteella, erityisesti ohjeista, jotka on annettu talousarvion toteuttamisesta vastuussa oleville. Nämä kertomukset toimitetaan myös tilintarkastustuomioistuimelle.

277 artikla

Talousarviota laadittaessa käytetään 279 artiklan nojalla annetun asetuksen säännösten mukaisesti määriteltyä laskentayksikköä.

278 artikla

Jos komissio antaa asiasta tiedon niiden jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille, joita asia koskee, se voi muuttaa jonkin jäsenvaltion valuuttana olevat varansa toisen jäsenvaltion valuutaksi siltä osin kuin se on tarpeen niiden käyttämiseksi tässä sopimuksessa määrättyihin tarkoituksiin. Jos komissiolla on rahaa tai rahaksi muunnettavia varoja valuuttoina, joita se tarvitsee, se välttää tällaisia valuutanvaihtoja niin paljon kuin mahdollista.

Komissio asioi jäsenvaltion kanssa jäsenvaltion nimeämän viranomaisen välityksellä. Rahaliikennettä hoitaessaan komissio käyttää jäsenvaltion setelipankkia tai muuta jäsenvaltion hyväksymää rahalaitosta.

279 artikla (*)

1. Neuvosto yksimielisesti komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia kuultuaan ja tilintarkastustuomioistuimen lausunnon saatuaan:

- a) antaa varainhoitoasetukset, joissa täsmennetään varsinkin talousarvion laatimista ja toteuttamista sekä tilinpäätöksen esittämistä ja tilintarkastusta koskevat yksityiskohtaiset säännöt;
- b) vahvistaa säännöt varainhoidon valvojen, tulojen ja menojen hyväksyjien ja tilinpitäjien vastuusta sekä järjestää heidän toimintansa valvonnan.

Neuvosto tekee ratkaisunsa 1 päivästä tammikuuta 2007 alkaen määränemistöllä komission ehdotuksesta Euroopan parlamenttia kuultuaan ja tilintarkastustuomioistuimen lausunnon saatuaan.

2. Neuvosto vahvistaa yksimielisesti komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia kuultuaan ja tilintarkastustuomioistuimen lausunnon saatuaan ne yksityiskohtaiset säännöt ja sen menettelyn, joita noudattaen yhteisön omia varoja koskevan sääntelyn mukaiset talousarvioon otetut tulot annetaan komission käyttöön, sekä määrittelee ne toimenpiteet, joita tarvittaessa sovelletaan käteisvarojen saamiseksi.

280 artikla

1. Yhteisö ja jäsenvaltiot suojaavat yhteisön taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä ja muulta laittomalta toiminnalta tämän artiklan mukaisesti toteutettavilla toimenpiteillä, joilla on ennaltaehkäisevä vaikutus ja jotka tarjoavat tehokkaan suojan jäsenvaltioissa.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

2. Jäsenvaltiot toteuttavat samat toimenpiteet suojatakseen yhteisön taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä kuin ne toteuttavat suojatakseen omia taloudellisia etujaan petolliselta menettelyltä.
3. Jäsenvaltiot sovittavat yhteen toimintansa, jonka tarkoituksena on suojata yhteisön taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän sopimuksen muiden määräysten soveltamista. Tätä varten ne yhdessä komission kanssa järjestävät toimivaltaisten viranomaistensa kiinteän ja säännöllisen yhteistoiminnan.
4. Neuvosto toteuttaa tämän sopimuksen 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja tilintarkastustuomioistuinta kuultuaan tarvittavat toimenpiteet yhteisön taloudellisten etujen suojaamiseksi petolliselta menettelyltä ja tällaisen menettelyn torjumiseksi tarkoituksena tehokkaan ja yhtäläisen suojelun tarjoaminen jäsenvaltioissa. Nämä toimenpiteet eivät koske kansallisen rikosoikeuden soveltamista tai kansallista oikeudenhoitoa.
5. Komissio yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa antaa vuosittain Euroopan parlamentille ja neuvostolle selvityksen tämän artiklan täytäntöönpanemiseksi toteutetuista toimenpiteistä.

KUUKES OSA

YLEISET MÄÄRÄYKSET JA LOPPUMÄÄRÄYKSET

281 artikla

Yhteisö on oikeushenkilö.

282 artikla

Yhteisöllä on kaikissa jäsenvaltioissa laajin kansallisen lainsäädännön mukaan oikeushenkilöllä oleva oikeuskelpoisuus; se voi erityisesti hankkia ja luovuttaa irtainta ja kiinteää omaisuutta sekä esiintyä kantajana ja vastaajana oikeudenkäynneissä. Tällöin yhteisöä edustaa komissio.

283 artikla

Neuvosto vahvistaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja kuultuaan niitä muita toimielimiä, joita asia koskee, Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovellettavat henkilöstösäännöt ja yhteisön muuta henkilöstöä koskevat palvelussuhteen ehdot.

284 artikla

Komissio voi sille uskottujen tehtävien hoitamiseksi, niissä rajoissa ja niillä edellytyksin, jotka neuvosto tämän sopimuksen määräysten mukaisesti vahvistaa, hankkia kaikki tarvittavat tiedot ja toimittaa kaikki tarvittavat tarkastukset.

285 artikla

1. Neuvosto päättää 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen yhteisön toiminnan kannalta tarpeellisten tilastojen tuottamisen edellyttämistä toimenpiteistä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan 5 artiklan noudattamista.

2. Tilastojen laatimisessa noudatetaan puolueettomuutta, luotettavuutta, objektiivisuutta, tieteellistä riippumattomuutta, kustannustehokkuutta ja tilastosalaisuutta; tilastojen laatimisesta ei saa aiheutua kohtuutonta rasitetta taloudellisille toimijoille.

286 artikla

1. Yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annettuja yhteisön säädöksiä sovelletaan tällä sopimuksella tai tämän sopimuksen nojalla perustettuihin toimielimiin ja elimiin 1 päivästä tammikuuta 1999.

2. Neuvosto perustaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen 1 kohdassa tarkoitettuun päivämäärään mennessä näiden yhteisön säädösten soveltamista yhteisön toimielimiin ja elimiin valvovan riippumattoman valvontaelimen sekä antaa tarvittaessa muut aiheelliset säännökset.

287 artikla

Yhteisön toimielimen jäsen, komitean jäsen, yhteisön virkamies tai muu sen henkilöstöön kuuluva ei saa, tehtävänsä päätyttyäkään, ilmaista salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja eikä varsinkaan tietoja yrityksistä taikka niiden liikesuhteista tai kustannustekijöistä.

288 artikla

Sopimussuhteeseen perustuva yhteisön vastuu määräytyy sopimukseen sovellettavan lain mukaan.

Sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun perusteella yhteisö korvaa toimielintensä ja henkilöstönsä tehtäviään suorittaessaan aiheuttaman vahingon jäsenvaltioiden lainsäädännön yhteisten yleisten periaatteiden mukaisesti.

Mitä toisessa kohdassa määrätään, sovelletaan samoin edellytyksin myös EKP:n ja sen henkilöstön tehtäviään suorittaessaan aiheuttaman vahingon korvaamiseen.

Yhteisön henkilöstöön kuuluvien henkilökohtaisesta vastuusta yhteisöä kohtaan määrätään heihin sovellettavissa henkilöstösäännöissä tai heitä koskevissa palvelussuhteen ehdoissa.

289 artikla

Jäsenvaltioiden hallitukset vahvistavat yhteisellä sopimuksella yhteisön toimielinten kotipaikan.

290 artikla (*)

Neuvosto vahvistaa yksimielisesti yhteisön toimielimissä käytettäviä kieliä koskevan sääntelyn, sanotun kuitenkin rajoittamatta yhteisön tuomioistuimen perussäännön määräysten soveltamista.

291 artikla

Yhteisöllä on jäsenvaltioiden alueella Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista 8 päivänä huhtikuuta 1965 tehdyssä pöytäkirjassa määrätyn edellytyksin ne erioikeudet ja vapaudet, jotka ovat tarpeen yhteisön tehtävien toteuttamiseksi. Sama koskee Euroopan keskuspankkia, Euroopan rahapoliittista instituuttia ja Euroopan investointipankkia.

292 artikla

Jäsenvaltiot sitoutuvat ratkaisemaan tämän sopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskevat riidat vain tässä sopimuksessa määrättyllä tavalla.

293 artikla

Jäsenvaltiot ryhtyvät keskenään tarvittaessa neuvotteluihin taatakseen kansalaistensa hyväksi:

- henkilöiden turvallisuuden sekä oikeuksien nauttimisen ja niiden suojan samoin edellytyksin kuin kukin valtio ne suo omille kansalaisilleen,
- kaksinkertaisen verotuksen poistamisen yhteisön alueella,
- edellä 48 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettujen yhtiöiden vastavuoroisen tunnustamisen, yhtiöiden säilymisen oikeushenkilöinä niiden kotipaikan siirtyessä maasta toiseen sekä mahdollisuuden sellaisten yhtiöiden sulautumiseen, jotka eivät kuulu saman kansallisen lainsäädännön alaisuuteen,
- tuomioistuinten päätösten ja välitystuomioiden vastavuoroiseen tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon sovellettujen menettelyjen yksinkertaistamisen.

294 artikla

Jäsenvaltiot antavat muiden jäsenvaltioiden kansalaisille saman oikeuden osallistua 48 artiklassa tarkoitettujen yhtiöiden pääomaan kuin omille kansalaisilleen, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän sopimuksen muiden määräysten soveltamista.

295 artikla

Tällä sopimuksella ei puututa jäsenvaltioiden omistusoikeusjärjestelmiin.

296 artikla

1. Tämän sopimuksen määräykset eivät estä soveltamasta seuraavia sääntöjä:

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

- a) mikään jäsenvaltio ei ole velvollinen antamaan tietoja, joiden ilmaisemisen se katsoo keskeisten turvallisuusasetujensa vastaiseksi;
 - b) jokainen jäsenvaltio voi toteuttaa toimenpiteet, jotka se katsoo tarpeellisiksi keskeisten turvallisuusasetujensa turvaamiseksi ja jotka liittyvät aseiden, ammusten ja sotatarvikkeiden tuotantoon tai kauppaan; nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan saa heikentää sellaisten tuotteiden kilpailun edellytyksiä yhteismarkkinoilla, joita ei ole tarkoitettu nimenomaan sotilaalliseen käyttöön.
2. Neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta muuttaa luetteloa, jonka se on vahvistanut 15 päivänä huhtikuuta 1958 tuotteista, joihin sovelletaan 1 kohdan b alakohtaa.

297 artikla

Jäsenvaltiot neuvottelevat keskenään, jotta ne voivat yhdessä antaa tarvittavat säännökset estääkseen sen, että toimenpiteet, joihin jäsenvaltio voi joutua turvautumaan yleisen järjestyksen ylläpitämiseen vaikuttavissa vakavissa sisäisissä levottomuuksissa, sodassa tai sodan uhkaa merkitsevässä vakavassa kansainvälisessä jännitystilassa taikka täyttääkseen velvoitteet, joihin se on sitoutunut rauhan ja kansainvälisen turvallisuuden ylläpitämiseksi, vaikuttaisivat yhteismarkkinoiden toimintaan.

298 artikla

Jos 296 tai 297 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa toteutetut toimenpiteet vääristävät kilpailun edellytyksiä yhteismarkkinoilla, komissio tutkii yhdessä sen valtion kanssa, jota asia koskee, miten kyseiset toimenpiteet voidaan mukauttaa tämän sopimuksen määräyksiin.

Poiketen 226 ja 227 artiklassa määrätystä menettelystä komissio tai jäsenvaltio voi, jos se katsoo, että jokin jäsenvaltio käyttää väärin 296 tai 297 artiklassa tarkoitettuja valtuuksia, saattaa asian suoraan yhteisön tuomioistuimen käsiteltäväksi. Yhteisön tuomioistuin ratkaisee asian yleisön läsnä olematta.

299 artikla

1. Tätä sopimusta sovelletaan Belgian kuningaskuntaan, Tanskan kuningaskuntaan, Saksan liittotasavaltaan, Helleenien tasavaltaan, Espanjan kuningaskuntaan, Ranskan tasavaltaan, Irlantiin, Italian tasavaltaan, Luxemburgin suurherttuakuntaan, Alankomaiden kuningaskuntaan, Itävallan tasavaltaan, Portugalin tasavaltaan, Suomen tasavaltaan, Ruotsin kuningaskuntaan sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneeseen kuningaskuntaan.

2. Tämän sopimuksen määräyksiä sovelletaan Ranskan merentakaisiin departementteihin, Azoreihin, Madeiraan ja Kanariansaariin.

Ottaen huomioon Ranskan merentakaisien departementtien, Azorien, Madeiran ja Kanariansaarten rakenteellinen, sosiaalinen ja taloudellinen tilanne, jota vaikeuttaa niiden syrjäinen sijainti, saaristoluonne, pieni koko, vaikea pinnanmuodostus ja ilmasto sekä taloudellinen riippuvuus muutamista harvoista tuotteista, jotka sen vuoksi, että ne ovat pysyviä tekijöitä ja niillä on yhteisvaikutuksia, haittaavat suuresti näiden alueiden kehitystä, neuvosto hyväksyy kuitenkin määränemmistöllä komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan erityistoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on erityisesti määritellä ne edellytykset, joilla tätä sopimusta sovelletaan kyseisiin alueisiin, mukaan lukien yhteiset politiikat.

Neuvosto ottaa hyväksyessään toisessa alakohdassa tarkoitettuja asiaan kuuluvia toimenpiteitä huomioon sellaiset alat, kuten tulli- ja kauppapolitiikan, veropolitiikan, tullittomat alueet, maatalous- ja kalastuspolitiikan, raaka-aineiden ja välttämättömien kulutustavaroiden toimittamisedot, valtion tuet sekä edellytykset rakennerahastoihin ja laaja-alaisiin yhteisön ohjelmiin pääsemiselle.

Neuvosto hyväksyy toisessa alakohdassa tarkoitetut toimenpiteet syrjäisimpien alueiden erityispiirteet ja rajoitukset huomioon ottaen ja heikentämättä yhteisön oikeusjärjestyksen, sisämarkkinat ja yhteiset politiikat mukaan luettuina, yhtenäisyyttä ja johdonmukaisuutta.

3. Tämän sopimuksen neljännessä osassa määrättyä, assosiointia koskevaa erityissääntelyä sovelletaan tämän sopimuksen liitteessä II lueteltuihin merentakaisiin maihin ja alueisiin.

Tätä sopimusta ei sovelleta niihin merentakaisiin maihin ja alueisiin, joilla on erityissuhteet Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja joita ei ole mainitussa luettelossa.

4. Tämän sopimuksen määräyksiä sovelletaan niihin Euroopassa sijaitseviin alueisiin, joiden suhteista ulkovaltoihin huolehtii jäsenvaltio.

5. Tämän sopimuksen määräyksiä sovelletaan Ahvenanmaahan Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisedoista tehtyyn asiakirjaan liitetyn pöytäkirjan N:o 2 määräysten mukaisesti.

6. Poiketen siitä, mitä edellä olevissa kohdissa määrätään, noudatetaan seuraavaa:

- a) tätä sopimusta ei sovelleta Färsaariin;
- b) tätä sopimusta ei sovelleta Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan suvereeniteettiin kuuluviin alueisiin Kyproksessa;
- c) tämän sopimuksen määräyksiä sovelletaan Kanaalisaariin ja Mansaareen vain siltä osin kuin uusien jäsenvaltioiden liittymisestä Euroopan talousyhteisöön ja Euroopan atomienergiayhteisöön 22 päivänä tammikuuta 1972 allekirjoitetussa sopimuksessa tarkoitettujen mainittuja saaria koskevan sääntelyn toteuttamisen turvaamiseksi on tarpeen.

300 artikla (*)

1. Tapauksissa, joissa tämän sopimuksen määräysten mukaan tehdään yhteisön ja yhden tai useamman valtion tai kansainvälisen järjestön välinen sopimus, komissio antaa suosituksia neuvostolle, joka valtuuttaa komission aloittamaan tarvittavat neuvottelut. Komissio käy näitä neuvotteluja kuullen erityiskomiteoita, joita neuvosto nimeää avustamaan komissiota tässä tehtävässä, sekä noudattaen direktiivejä, joita neuvosto voi antaa komissiolle osoitettuina.

Käyttäessään tällä kohdalla sille annettua toimivaltaa neuvosto tekee ratkaisunsa määränemmistöllä, lukuun ottamatta tapauksia, joiden osalta 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa määrätään, että neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

2. Jollei komission toimivallasta näissä asioissa muuta johdu, sopimuksen allekirjoittamisesta, johon voi liittyä päätös sopimuksen väliaikaisesta soveltamisesta ennen sen voimaantuloa, sekä sopimusten tekemisestä päättää neuvosto määräenemmistöllä komission ehdotuksesta. Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti, jos sopimus koskee alaa, jolla sisäisten sääntöjen antamisen edellytyksenä on yksimielisyys, tai jos on kysymys 310 artiklassa tarkoitetuista sopimuksista.

Poiketen siitä, mitä 3 kohdassa määrätään, samoja menettelyjä noudatetaan päätettäessä sopimuksen soveltamisen keskeyttämisestä ja määriteltäessä yhteisön kantoja sopimuksella perustetussa elimessä, kun kyseisen elimen on tehtävä päätöksiä, joilla on oikeusvaikutuksia, lukuun ottamatta päätöksiä kyseisen sopimuksen institutionaalisten rakenteiden täydentämisestä tai muuttamisesta.

Euroopan parlamentille on viipymättä annettava täydelliset tiedot tämän kohdan mukaisesta päätöksestä, joka koskee sopimuksen väliaikaista soveltamista tai soveltamisen keskeyttämistä, tai yhteisön kannan määrittelystä sopimuksella perustetussa elimessä.

3. Neuvosto tekee sopimukset Euroopan parlamenttia kuultuaan, 133 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja sopimuksia lukuun ottamatta, sopimukset aloilla, joilla sisäiset säännöt annetaan 251 tai 252 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen, mukaan luettuina. Euroopan parlamentti antaa lausuntonsa määräajassa, jonka neuvosto voi asettaa asian kiireellisyyden mukaan. Jos lausuntoa ei anneta määräajassa, neuvosto voi tehdä ratkaisunsa.

Poiketen siitä, mitä edellisessä alakohdassa määrätään, 310 artiklassa tarkoitettut sopimukset, sopimukset, joissa määrätään erityisistä toimielinjärjestelmistä järjestämällä yhteistyömenettelyjä, sopimukset, joilla on huomionarvoisia vaikutuksia yhteisön talousarvioon, sekä sopimukset, joista aiheutuu muutos 251 artiklassa tarkoitettua menettelyä noudattaen annettuun säädökseen, tehdään sen jälkeen, kun Euroopan parlamentin puoltava lausunto on saatu.

Neuvosto ja Euroopan parlamentti voivat kiireellisissä tapauksissa sopia määräajasta puoltavan lausunnon antamiselle.

4. Sopimusta tehdessään neuvosto voi 2 kohdan määräyksistä poiketen valtuuttaa komission hyväksymään muutokset yhteisön puolesta, jos sopimuksessa määrätään, että muutokset on hyväksyttävä yksinkertaistetussa menettelyssä tai että sopimuksella perustetun toimielimien on hyväksyttävä ne; neuvosto voi liittää valtuutukseen tiettyjä erityisehtoja.

5. Jos neuvosto aikoo tehdä sopimuksen, jonka tekeminen edellyttää tämän sopimuksen muuttamista, muutokset on ennalta hyväksyttävä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 48 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen.

6. Euroopan parlamentti, neuvosto, komissio tai jäsenvaltio voi hankkia yhteisön tuomioistuimen lausunnon siitä, onko suunniteltu sopimus sopusoinnussa tämän sopimuksen määräysten kanssa. Jos yhteisön tuomioistuimen lausunto on kielteinen, sopimus voi tulla voimaan vain Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 48 artiklassa määrättyin edellytyksin.

7. Tässä artiklassa vahvistettujen edellytysten mukaisesti tehdyt sopimukset sitovat yhteisön toimielimiä ja jäsenvaltioita.

301 artikla

Jos Euroopan unionista tehdyn sopimuksen yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevien määräysten nojalla hyväksytyssä yhteisessä kannassa tai yhteisessä toiminnassa on päätetty yhteisön toimesta, jonka tarkoituksena on kokonaan tai osittain keskeyttää taloudelliset suhteet yhden tai useamman kolmannen maan kanssa taikka vähentää niitä, neuvosto toteuttaa tarpeelliset kiireelliset toimenpiteet määränemistöllä komission ehdotuksesta.

302 artikla

Komissio huolehtii kaikista tarvittavista yhteyksistä Yhdistyneiden Kansakuntien ja sen erityisjärjestöjen toimielimiin.

Komissio huolehtii myös tarvittavista yhteyksistä kaikkiin kansainvälisiin järjestöihin.

303 artikla

Yhteisö toteuttaa kaiken tarvittavan yhteistyön Euroopan neuvoston kanssa.

304 artikla

Yhteisö toteuttaa taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön kanssa kiinteän yhteistoiminnan, jota koskevat yksityiskohtaiset säännöt vahvistetaan yhteisellä sopimuksella.

305 artikla

1. Tällä sopimuksella ei muuteta Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen määräyksiä, varsinkaan jäsenvaltioiden oikeuksia tai velvollisuuksia, mainitun yhteisön toimielinten valtuuksia eikä mainitussa sopimuksessa hiilen ja teräksen yhteismarkkinoiden toiminnasta annettuja määräyksiä koskevilta osin.

2. Tällä sopimuksella ei poiketa Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen määräyksistä.

306 artikla

Tämän sopimuksen määräykset eivät ole esteenä Belgian ja Luxemburgin eikä Belgian, Luxemburgin ja Alankomaiden välisen alueellisen liiton olemassaololle ja toteuttamiselle siltä osin kuin näiden alueellisten liittojen tavoitteita ei saavuteta tätä sopimusta soveltamalla.

307 artikla

Tämän sopimuksen määräykset eivät vaikuta sellaisiin oikeuksiin tai velvollisuuksiin, jotka johtuvat yhden tai useamman jäsenvaltion yhden tai useamman kolmannen maan kanssa ennen 1 päivää tammikuuta 1958 tai, kun on kyse jäseneksi liittyneestä valtiosta, ennen liittymispäivää tekemästä sopimuksesta.

Siltä osin kuin tällaiset sopimukset eivät ole sopusoinnussa tämän sopimuksen kanssa, asianomaiset jäsenvaltiot käyttävät kaikkia aiheellisia keinoja todettujen ristiriitojen poistamiseksi. Tällöin jäsenvaltiot tarvittaessa avustavat toisiaan ja tapauksissa, joissa se on aiheellista, vahvistavat yhteisen kannan.

Soveltaessaan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettuja sopimuksia jäsenvaltiot ottavat huomioon sen, että ne edut, jotka kukin jäsenvaltio on tässä sopimuksessa myöntänyt, ovat erottamaton osa yhteisön toteuttamista ja liittyvät sen vuoksi kiinteästi yhteisten toimielinten perustamiseen ja niille annettuun toimivaltaan sekä siihen, että kaikki jäsenvaltiot myöntävät samat edut.

308 artikla

Jos jokin yhteisön toimi osoittautuu tarpeelliseksi yhteisön tavoitteen saavuttamiseksi yhteismarkkinoiden toiminnassa eikä tässä sopimuksessa ole määräyksiä tähän tarvittavista valtuuksista, neuvosto antaa aiheelliset säännökset yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan.

309 artikla (*)

1. Kun jäsenvaltion hallituksen edustajan äänioikeus päätetään väliaikaisesti pidättää Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklan 3 kohdan mukaisesti, tämä äänioikeus pidätetään myös tämän sopimuksen osalta.

2. Neuvosto voi, kun Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklan 2 kohdan mukaisesti on todettu kyseisen sopimuksen 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja periaatteita vakavasti ja jatkuvasti rikotun, lisäksi määränemmistöllä päättää pidättää väliaikaisesti tietyt tästä sopimuksesta johtuvat asianomaiselle jäsenvaltiolle kuuluvat oikeudet. Tällöin neuvosto ottaa huomioon tällaisen oikeuksien pidättämisen mahdolliset vaikutukset luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

Jäsenvaltiolle tästä sopimuksesta johtuvat velvoitteet sitovat kuitenkin edelleen asianomaista valtiota.

3. Neuvosto voi määränemmistöllä päättää myöhemmin muuttaa 2 kohdan nojalla toteutettua toimenpidettä tai peruuttaa sen, jos sen toteuttamiseen johtaneessa tilanteessa tapahtuu muutos.

4. Tehdessään 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja päätöksiä neuvosto tekee ratkaisunsa ottamatta huomioon asianomaisen jäsenvaltion hallituksen edustajan ääntä. Poiketen siitä, mitä 205 artiklan 2 kohdassa määrätään, määränemmistöllä tarkoitetaan yhtä suurta osuutta kyseisten neuvoston jäsenten painotetuista äänistä kuin se, josta määrätään 205 artiklan 2 kohdassa.

Tätä kohtaa sovelletaan myös, kun jäsenvaltion äänioikeus pidätetään väliaikaisesti 1 kohdan mukaisesti. Tällaisissa tapauksissa yksimielisyyttä edellyttävä päätös tehdään ilman asianomaisen jäsenvaltion hallituksen edustajan ääntä.

310 artikla

Yhteisö voi tehdä yhden tai useamman valtion tai kansainvälisen järjestön kanssa sopimuksia assosioinnista, joka koskee vastavuoroisia oikeuksia ja velvollisuuksia, yhteistä toimintaa ja erityismenettelyjä.

(*) Artikla on muutettu Nizzan sopimuksella.

311 artikla

Tähän sopimukseen jäsenvaltioiden yhteisellä sopimuksella liitetyt pöytäkirjat ovat erottamaton osa tätä sopimusta.

312 artikla

Tämä sopimus on tehty rajoittamattomaksi ajaksi.

LOPPUMÄÄRÄYKSET

313 artikla

Korkeat sopimuspuolet ratifioivat tämän sopimuksen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti. Ratifioimiskirjat talletetaan Italian tasavallan hallituksen huostaan.

Tämä sopimus tulee voimaan viimeisen ratifioimiskirjan tallettamista seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä. Jos asiakirja talletetaan myöhemmin kuin viisitoista päivää ennen seuraavan kuukauden alkua, tämä perustamissopimus tulee kuitenkin voimaan vasta tallettamista seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä.

314 artikla

Tämä sopimus, joka on laadittu yhtenä kappaleena hollannin, italian, ranskan ja saksan kielellä, ja jonka jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen, talletetaan Italian tasavallan hallituksen arkistoon, ja tämä hallitus toimittaa oikeaksi todistetun jäljennöksen siitä muiden allekirjoittajavaltioiden hallituksille.

Tämä sopimus on liittymissopimusten nojalla todistusvoimainen myös englannin, espanjan, iirin, kreikan, portugalín, ruotsin, suomen ja tanskan kielellä laadittuina toisintoina.

TÄMÄN VAKUUDEKSI alla mainitut täysivaltaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty Roomassa kahdentenäkymmenentenäviidentenä päivänä maaliskuuta vuonna tuhat yhdeksänsataaviisikymmentäseitsemän.

(allekirjoittajien luettelo ei esitetä tässä)

LIITTEET

LIITE I

LUETTELO,

johon viitataan tämän sopimuksen 32 artiklassa

(1) Brysselin nimikkeistön numero	(2) Tuotteen kuvaus
1. ryhmä	Elävät eläimet
2. ryhmä	Liha ja syötävät eläimenosat
3. ryhmä	Kalat, äyriäiset ja nilviäiset
4. ryhmä	Meijerituotteet; linnunmunat; luonnonhunaja
5. ryhmä	
05.04	Eläinten (muiden kuin kalan) suolet, rakot ja vatsat, kokonaisina tai kappaleina
05.15	Muualla kuulumattomat eläintuotteet; ihmisravinnoksi soveltumattomat kuolleet 1. tai 3. ryhmän eläimet
6. ryhmä	Elävät puut ja muut elävät kasvit; sipulit, juuret ja niiden kaltaiset tuotteet; leikkokukat ja leikkovihreä
7. ryhmä	Vihannekset ja kasvikset sekä eräät syötävät juuret ja mukulat
8. ryhmä	Syötävät hedelmät ja pähkinät; sitrushedelmien ja melonin kuoret
9. ryhmä	Kahvi, tee ja mausteet, ei kuitenkaan mate (nimike 09.03)
10. ryhmä	Vilja
11. ryhmä	Myllyteollisuustuotteet; maltaat ja tärkkelys; gluteeni; inuliini
12. ryhmä	Öljysiemenet ja -hedelmät; erinäiset siemenet ja hedelmät; teollisuus- ja lääkekasvit; oljet ja kasvirehu
13. ryhmä	
13.03:sta	Pektiini
15. ryhmä	
15.01	Sianihra (laardi) ja muu sulatettu, puristettu sianrasva; sulatettu, puristettu siipikarjan rasva
15.02	Nautakarjan, lampaan tai vuohen sulattamattomat, puristamattomat rasvat; näistä rasvoista saatu tali (myös "premier jus")
15.03	Laardi-, oleo- ja talisteariini; laardiöljy, oleomargariini ja taliöljy, muut kuin emulgoidut, sekoitetut tai muuten valmistetut
15.04	Kala- ja merinisäkäsrasvat ja -öljyt, myös raffinoitua
15.07	Rasvaiset kasviöljyt, juoksevat tai jähmeät, raa'at, raffinoitua tai puhdistetut
15.12	Eläin- ja kasvirasvat ja -öljyt, kokonaan tai osittain vedytetyt, myös raffinoitua mutta ei enempää valmistetut
15.13	Margariini, tekoihra ja muut valmistetut ravintorasvat
15.17	Rasva-aineiden tai eläin- tai kasvivojen käsittelyssä syntyneet jätteet
16. ryhmä	Liha-, kala-, äyriäis- ja nilviäisvalmisteet

(1) Brysselin nimikkeistön numero	(2) Tuotteen kuvaus
17. ryhmä	
17.01	Juurikas- ja ruokosokeri, jähmeä
17.02	Muu sokeri; sokerisiirapit; keinotekoinen hunaja (myös luonnonhunajan kanssa sekoitetuna); sokeriväri
17.03	Melassi, myös värittömäksi tehty
17.05 (*)	Maku- tai väriainetta sisältävät sokerit, siirapit ja melassit, ei kuitenkaan hedelmämeheit, jotka sisältävät lisättyä sokeria sen määrästä riippumatta
18. ryhmä	
18.01	Kaakaopavut, kokonaiset tai rouhitut, raa'at tai paahdetut
18.02	Kaakaonkuoret, -kalvot ja -jätteet
20. ryhmä	Vihanneksista, kasviksista, hedelmistä tai muista kasvinosista valmistetut tuotteet
22. ryhmä	
22.04	Rypälemehu, käymistilassa oleva tai jonka käyminen on pysäytetty muuten kuin alkoholia lisäämällä
22.05	Viini tuoreista rypäleistä; rypälemehu, jonka käyminen on pysäytetty alkoholia lisäämällä
22.07	Muut käymistietä valmistetut juomat (esim. omenaviini, päärynäviini ja sima)
22.08:sta (*)	Sopimuksen liitteessä I mainituista maataloustuotteista valmistettu etyylialkoholi, myös denaturoitu, väkevyydestä riippumatta, ei kuitenkaan liköörit tai muut alkoholipitoiset juomat tai alkoholipitoiset valmisteet (ns. tiivistetyt ekstraktit) juomien valmistusta varten
22.09:sta (*)	
22.10 (*)	Viinietikka ja sen korvikkeet
23. ryhmä	Elintarviketeollisuuden jätetuotteet ja jätteet; valmistettu rehu
24. ryhmä	
24.01	Valmistamaton tupakka, tupakanjätteet
45. ryhmä	
45.01	Valmistamaton luonnonkorkki, rouhittu, rakeistettu tai jauhettu; korkkijätteet
54. ryhmä	
54.01	Pellava, valmistamaton tai valmistettu, ei kuitenkaan kehrätty; pellavarohtimet ja -jätteet (myös revityt tai garnetoidut lumput)
57. ryhmä	
57.01	Hamppu (<i>Cannabis sativa</i>), valmistamaton tai valmistettu, ei kuitenkaan kehrätty; hamppurohtimet ja -jätteet (myös revityt tai garnetoidut lumput ja köydet)

(*) Nimike lisätty Euroopan talousyhteisön neuvoston asetuksessa N:o 7a, annettu 18 päivänä joulukuuta 1959, olevalla 1 artiklalla (EYVL 7, 30.1.1961, s. 71/61).

LIITE II

MERENTAKAISET MAAT JA ALUEET,

joihin sovelletaan sopimuksen neljännen osan määräyksiä

- Grönlanti
- Uusi-Kaledonia ja siihen kuuluvat alueet
- Ranskan Polynesia
- Ranskan eteläiset ja antarktiset alueet
- Wallis- ja Futunasaaret
- Mayotte
- Saint-Pierre ja Miquelon
- Aruba
- Alankomaiden Antillit:
 - Bonaire
 - Curaçao
 - Saba
 - Sint Eustatius
 - Sint Maarten
- Anguilla
- Caymansaaret
- Falklandinsaaret
- Etelä-Georgia ja Eteläiset Sandwichsaaret
- Montserrat
- Pitcairn
- Saint Helena ja siihen kuuluvat alueet
- Antarktiksien brittiläinen alue
- Intian valtameren brittiläinen alue
- Turks- ja Caicossaaret
- Brittiläiset Neitsytsaaret
- Bermuda.

NIZZASSA HYVÄKSYTYT PÖYTÄKIRJAT

PÖYTÄKIRJA

EUROOPAN UNIONIN LAAJENTUMISESTA

KORKEAT SOPIMUSPUOLET

OVAT SOPINEET seuraavista määräyksistä, jotka liitetään Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisöjen perustamissopimukseen:

*1 artikla***Toimielimistä tehdyn pöytäkirjan kumoaminen**

Kumotaan toimielimistä Euroopan unionin laajentumista silmällä pitäen tehty pöytäkirja, joka on liitetty Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisöjen perustamissopimukseen.

*2 artikla***Euroopan parlamenttia koskevat määräykset**

1. Korvataan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 190 artiklan 2 kohdan ensimmäinen alakohta sekä Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 108 artiklan 2 kohdan ensimmäinen alakohta 1 päivästä tammikuuta 2004 alkaen, siten että uusi teksti tulee voimaan vaalikauden 2004–2009 alusta, seuraavasti:

”Kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien määrä on seuraava:

Belgia	22
Tanska	13
Saksa	99
Kreikka	22
Espanja	50
Ranska	72
Irlanti	12
Italia	72
Luxemburg	6
Alankomaat	25
Itävalta	17
Portugali	22
Suomi	13
Ruotsi	18
Yhdistynyt kuningaskunta	72”

2. Jollei 3 kohdasta muuta johdu, edustajien kokonaismäärä Euroopan parlamentissa vaalikautena 2004–2009 on sama kuin Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 190 artiklan 2 kohdassa ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 108 artiklan 2 kohdassa mainittu edustajien määrä lisättyinä viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2004 allekirjoitettavista liittymissopimuksista johtuvalla uusien jäsenvaltioiden edustajien määrällä.

3. Jos 2 kohdassa tarkoitettu jäsenten kokonaismäärä on pienempi kuin 732, kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien määrä korjataan suhteessa kokonaismäärään siten, että kokonaismäärä on mahdollisimman lähellä 732:ta; tämä korjaus ei kuitenkaan saa johtaa siihen, että kustakin jäsenvaltiosta valittavien edustajien määrä on suurempi kuin Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 190 artiklan 2 kohdassa ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 108 artiklan 2 kohdassa vaalikaudeksi 1999–2004 vahvistettu määrä.

Neuvosto tekee asiasta päätöksen.

4. Poiketen siitä, mitä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 189 artiklan toisessa kohdassa ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 107 artiklan toisessa kohdassa määrätään, Euroopan parlamentin jäsenten määrä voi väliaikaisesti kyseisen päätöksen soveltamiskautena olla suurempi kuin 732 siinä tapauksessa, että liittymissopimus tulee voimaan sen jälkeen, kun tämän artiklan 3 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettu neuvoston päätös on tehty. Kyseisistä jäsenvaltioista valittavien edustajien määrään sovelletaan tämän artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettua korjausta.

3 artikla

Määräykset äänten painottamisesta neuvostossa

1. 1 päivänä tammikuuta 2005:

a) muutetaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 205 artikla ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 118 artikla seuraavasti:

i) korvataan 2 kohta seuraavasti:

”2. Kun neuvoston ratkaisun edellytyksenä on määräenemmistö, jäsenten äänet painotetaan seuraavasti:

Belgia	12
Tanska	7
Saksa	29
Kreikka	12
Espanja	27
Ranska	29
Irlanti	7
Italia	29
Luxemburg	4
Alankomaat	13
Itävalta	10
Portugali	12
Suomi	7
Ruotsi	10
Yhdistynyt kuningaskunta	29

Kun neuvoston ratkaisu tämän sopimuksen nojalla on tehtävä komission ehdotuksesta, sen edellytyksenä on vähintään 169 puoltavaa ääntä, jotka edustavat jäsenten enemmistöä.

Muissa tapauksissa ratkaisun edellytyksenä on vähintään 169 puoltavaa ääntä, jotka edustavat ainakin kahta kolmasosaa jäsenistä.”

ii) lisätään 4 kohta seuraavasti:

”4. Neuvoston jäsen voi pyytää, että neuvoston tehdessä päätöksen määräenemmistöllä tarkistetaan, että määräenemmistön muodostavat jäsenvaltiot edustavat vähintään 62:ta prosenttia unionin koko väestöstä. Jos osoittautuu, että tämä ehto ei täyty, kyseistä päätöstä ei tehdä.”

b) korvataan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 23 artiklan 2 kohdan kolmas alakohta seuraavasti:

”Neuvoston jäsenten äänet painotetaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 205 artiklan 2 kohdassa määrättyllä tavalla. Ratkaisun edellytyksenä on vähintään 169 puoltavaa ääntä, jotka edustavat ainakin kahta kolmasosaa jäsenistä. Neuvoston jäsen voi pyytää, että neuvoston tehdessä päätöksen määräenemmistöllä tarkistetaan, että määräenemmistön muodostavat jäsenvaltiot edustavat vähintään 62:ta prosenttia unionin koko väestöstä. Jos osoittautuu, että tämä ehto ei täyty, kyseistä päätöstä ei tehdä.”

c) korvataan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 34 artiklan 3 kohta seuraavasti:

”3. Kun neuvoston ratkaisun edellytyksenä on määräenemmistö, jäsenten äänet painotetaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 205 artiklan 2 kohdassa määrättyllä tavalla ja ratkaisun edellytyksenä on vähintään 169 puoltavaa ääntä, jotka edustavat ainakin kahta kolmasosaa jäsenistä. Neuvoston jäsen voi pyytää, että neuvoston tehdessä päätöksen määräenemmistöllä tarkistetaan, että määräenemmistön muodostavat jäsenvaltiot edustavat vähintään 62:ta prosenttia unionin koko väestöstä. Jos osoittautuu, että tämä ehto ei täyty, kyseistä päätöstä ei tehdä.”

2. Jokaisen jäseneksi liittymisen yhteydessä lasketaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 205 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa ja Euroopan atomienergiayhteisön 118 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettu vähimmäismäärä siten, että ääninä ilmaistu määräenemmistöön tarvittava vähimmäismäärä ei ole suurempi kuin se määräenemmistöön tarvittava vähimmäismäärä, joka saadaan kun se lasketaan Euroopan unionin laajentumista koskevassa, Nizzan sopimuksen valmistaneen konferenssin päätösasiakirjaan merkittävässä julistuksessa olevan taulukon pohjalta.

4 artikla

Komissiota koskevat määräykset

1. Korvataan 1 päivänä tammikuuta 2005 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 213 artiklan 1 kohta ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 126 artiklan 1 kohta siten, että muutos tulee voimaan kun tämän ajankohdan jälkeen ensimmäisen komission toimikausi alkaa, seuraavasti:

"1. Komission jäsenet valitaan heidän yleisen pätevyytensä perusteella, ja heidän riippumattomuutensa on oltava kiistaton.

Komissiossa on yksi kansalainen kustakin jäsenvaltiosta.

Neuvosto voi yksimielisesti muuttaa komission jäsenten määrää."

2. Kun Euroopan unionissa on 27 jäsentä, korvataan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 213 artiklan 1 kohta ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 126 artiklan 1 kohta seuraavasti:

"1. Komission jäsenet valitaan heidän yleisen pätevyytensä perusteella, ja heidän riippumattomuutensa on oltava kiistaton.

Komission jäsenten määrä on jäsenvaltioiden määrää pienempi. Komission jäsenet valitaan soveltamalla tasapuolista vuorottelua, jonka yksityiskohtaiset säännöt neuvosto vahvistaa yksimielisesti.

Neuvosto vahvistaa yksimielisesti komission jäsenten määrän."

Tätä muutosta sovelletaan siitä päivästä alkaen, kun ensimmäisen komission toimikausi alkaa 27:n jäsenvaltion liittyttyä unioniin.

3. Neuvosto vahvistaa yksimielisesti 27:n jäsenvaltion liittymissopimuksen allekirjoittamisen jälkeen:

— komission jäsenten lukumäärän;

— tasapuolisen vuorottelun yksityiskohtaiset säännöt, joihin kuuluvat kaikki kunkin kollegion kokoonpanon ilman eri toimenpiteitä tapahtuvan määräytymisen edellyttämät perusteet ja säännöt, seuraavien periaatteiden mukaisesti:

- a) jäsenvaltioita kohdellaan ehdottoman tasapuolisesti sen suhteen, mikä on niiden kansalaisten toimikauden määräytymisjärjestys ja kesto komissiossa; siten kahden eri jäsenvaltion kansalaisten toimikausien kokonaismäärien ero ei saa milloinkaan olla suurempi kuin yksi;
- b) jollei a alakohdasta muuta johdu, kukin kollegio muodostetaan siten, että sen kokoonpano ilmentää tyydyttävällä tavalla unionin kaikkien jäsenvaltioiden väestöllistä ja maantieteellistä moninaisuutta.

4. Kaikilla unioniin liittyvillä valtioilla on oikeus saada liittymishetkellä yksi kansalainen komission jäseneksi siihen saakka, jona 2 kohtaa aletaan soveltaa.

PÖYTÄKIRJA

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN PERUSSÄÄNNÖSTÄ

KORKEAT SOPIMUSPUOLET, jotka

HALUAVAT vahvistaa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 245 artiklassa ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 160 artiklassa tarkoitetun yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön,

OVAT SOPINEET seuraavista määräyksistä, jotka liitetään Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen, Euroopan yhteisön perustamissopimukseen ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimukseen:

1 artikla

Yhteisöjen tuomioistuimen järjestäytymisessä ja toiminnassa noudatetaan, mitä Euroopan unionista tehdystä sopimuksessa (EU-sopimus), Euroopan yhteisön perustamissopimuksessa (EY:n perustamissopimus), Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksessa (Euratomin perustamissopimus) ja tässä perussäännössä määrätään.

I OSASTO

TUOMARIT JA JULKISASIAMIEHET

2 artikla

Ennen tehtävänsä ryhtymistä kukin tuomari vannoo julkisessa istunnossa valan, jonka mukaan hän suorittaa tehtävänsä puolueettomasti ja tunnollisesti eikä ilmaise neuvottelusalaisuuksia.

3 artikla

Tuomareilla on lainkäyttölinen koskemattomuus. Heidän koskemattomuutensa jatkuu heidän tehtävänsä päätyttyä heidän virassaan suorittamiensa toimien osalta, suulliset lausumat ja kirjalliset esitykset mukaan luettuina.

Yhteisöjen tuomioistuin voi täysistuntopäätöksellä pidättää koskemattomuuden.

Jos koskemattomuus on pidätetty ja tuomaria vastaan pannaan vireille oikeudenkäynti rikosasiassa, asian voi tutkia vain sellainen jäsenvaltion tuomioistuin, joka on toimivaltainen tuomitsemaan korkeimpien kansallisten tuomioistuinten jäseniä.

Yhteisöjen tuomioistuimen tuomareihin, julkisasiamiehiin, kirjaajaan sekä avustaviin esittelijöihin sovelletaan Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan 12–15 artiklaa sekä 18 artiklaa, tämän kuitenkin rajoittamatta tuomareiden lainkäytöllistä koskemattomuutta koskevien edellisten kohtien soveltamista.

4 artikla

Tuomareilla ei saa olla poliittista tai hallinnollista tointa.

Tuomarit eivät saa harjoittaa palkallista tai palkatonta ammattitoimintaa, ellei neuvosto poikkeustapauksessa anna siihen erityislupaa.

Tehtävänsä ryhtyessään tuomarit antavat juhlallisen vakuutuksen siitä, että he toimikautensa aikana ja sen päätyttyä kunnioittavat tehtävästään johtuvia velvollisuuksia ja varsinkin osoittavat kunniallisuutta ja pidättyvyyttä, kun heille toimikauden päätyttyä tarjotaan tiettyjä tehtäviä tai etuja.

Yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee epäselvät tapaukset.

5 artikla

Lukuun ottamatta kuolemantapauksia ja niitä tapauksia, joissa tuomarin tilalle nimitetään toinen tuomari tavallisessa järjestyksessä, tuomarin tehtävä päättyy, kun hän eroaa.

Tuomarin erotessa erokirje osoitetaan yhteisöjen tuomioistuimen presidentille toimitettavaksi edelleen neuvoston puheenjohtajalle. Paikka tulee avoimeksi viimeksi mainitusta ilmoituksesta.

Jollei 6 artiklaa sovelleta, tuomari jatkaa tehtävässään, kunnes hänen seuraajansa ryhtyy tehtäväänsä.

6 artikla

Tuomari voidaan vapauttaa tehtävästään taikka häneltä voidaan evätä oikeus eläkkeeseen tai muihin vastaaviin etuuksiin vain, jos yhteisöjen tuomioistuimen tuomareiden ja julkisasiamiesten yksimielisen tuomion mukaan hän ei enää täytä tehtävänsä edellyttämiä vaatimuksia tai siitä johtuvia velvollisuuksia. Tuomari, jota asia koskee, ei saa osallistua asian ratkaisemiseen.

Kirjaaja antaa yhteisöjen tuomioistuimen päätöksen tiedoksi Euroopan parlamentin puhemiehelle ja komission puheenjohtajalle sekä ilmoittaa päätöksestä neuvoston puheenjohtajalle.

Jos tuomari vapautetaan tehtävästään tällaisella päätöksellä, paikka tulee avoimeksi viimeksi mainitusta ilmoituksesta.

7 artikla

Jos tuomarin tehtävä päättyy kesken hänen toimikautensa, jäljellä olevaksi toimikaudeksi nimitetään toinen tuomari.

8 artikla

Mitä 2–7 artiklassa määrätään, sovelletaan julkisasiamiehiin.

II OSASTO

ORGANISAATIO

9 artikla

Osa tuomareista vaihtuu joka kolmas vuosi. Tämä koskee vuoroin kahdeksaa ja vuoroin seitsemää tuomaria.

Osa julkisasiamiehistä vaihtuu joka kolmas vuosi. Tämä koskee joka kerran neljää julkisasiamiestä.

10 artikla

Kirjaaja vannoo yhteisöjen tuomioistuimessa valan, jonka mukaan hän suorittaa tehtävänsä puolueettomasti ja tunnollisesti eikä ilmaise neuvottelusalaisuuksia.

11 artikla

Yhteisöjen tuomioistuin järjestää kirjaajalle sijaisen tapauksissa, joissa hän on estynyt.

12 artikla

Yhteisöjen tuomioistuimen yhteydessä on sen tehtävien hoitamista varten virkamiehiä ja muuta henkilöstöä. He ovat kirjaajan alaisia presidentin valvonnassa.

13 artikla

Neuvosto voi yhteisöjen tuomioistuimen ehdotuksesta yksimielisesti säätää avustavien esittelijöiden nimittämisestä ja vahvistaa heitä koskevat henkilöstösäännöt. Avustavia esittelijöitä voidaan työjärjestyksessä määrätyin edellytyksin pyytää osallistumaan yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltävänä olevien asiain valmisteluun ja työskentelemään yhdessä esittelevän tuomarin kanssa.

Neuvosto nimittää avustavat esittelijät, jotka valitaan henkilöistä, joiden riippumattomuus on kiistaton ja joilla on tarvittava lainopillinen pätevyys. He vannovat yhteisöjen tuomioistuimessa valan, jonka mukaan he suorittavat tehtävänsä puolueettomasti ja tunnollisesti eivätkä ilmaise neuvottelusalaisuuksia.

14 artikla

Tuomarit, julkisasiamiehet ja kirjaaja ovat velvollisia asumaan yhteisöjen tuomioistuimen kotipaikkakunnalla.

15 artikla

Yhteisöjen tuomioistuin hoitaa tehtäviään pysyvästi. Se vahvistaa lomakausiensa pituuden ottaen aiheellisdella tavalla huomioon tehtäviensä asettamat vaatimukset.

16 artikla

Yhteisöjen tuomioistuin perustaa keskuudestaan kolmen ja viiden tuomarin jaostoja. Tuomarit valitsevat keskuudestaan jaostojen puheenjohtajat. Viiden tuomarin jaostojen puheenjohtajat valitaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Puheenjohtajan toimeen voidaan valita sama henkilö kerran uudelleen.

Suureen jaostoon kuuluu yksitoista tuomaria. Suuren jaoston puheenjohtajana toimii tuomioistuimen presidentti. Suureen jaostoon kuuluvat lisäksi viiden tuomarin jaostojen puheenjohtajat ja muut työjärjestyksen ehtojen mukaisesti siihen nimetyt tuomarit.

Yhteisöjen tuomioistuin kokoontuu suurena jaostona, jos oikeudenkäynnissä asianosaisena oleva jäsenvaltio tai yhteisöjen toimielin pyytää sitä.

Yhteisöjen tuomioistuin kokoontuu täysistunnossa, jos sen käsiteltäväksi saatetaan asia EY:n perustamis-sopimuksen 195 artiklan 2 kohdan, 213 artiklan 2 kohdan ja 216 artiklan tai 247 artiklan 7 kohdan mukaisesti tai EHTY:n perustamissopimuksen 107 d artiklan 2 kohdan, 126 artiklan 2 kohdan ja 129 artiklan tai 160 b artiklan 7 kohdan mukaisesti.

Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin voi julkisasiamiestä kuultuaan päättää antaa käsiteltäväkseen saatetun asian täysistunnon ratkaistavaksi, jos se pitää kyseistä asiaa poikkeuksellisen merkittävänä.

17 artikla

Yhteisöjen tuomioistuimen päätökset ovat päteviä vain, kun asian käsittelyyn osallistuu pariton määrä sen tuomareista.

Kolmen tai viiden tuomarin jaostojen päätökset ovat päteviä vain, kun asian käsittelyyn osallistuu kolme tuomaria.

Suuren jaoston päätökset ovat päteviä vain, kun asian käsittelyyn osallistuu yhdeksän tuomaria.

Yhteisöjen tuomioistuimen täysistunnossa tekemät päätökset ovat päteviä vain, kun asian käsittelyyn osallistuu yksitoista tuomaria.

Jos jonkin jaoston tuomari on estynyt, toisen jaoston tuomari voidaan kutsua osallistumaan asian käsittelyyn työjärjestyksessä määrättyin edellytyksin.

18 artikla

Tuomari tai julkisasiamies ei saa osallistua asian käsittelyyn, jos hän on aikaisemmin ollut asiassa asiamiehenä, avustajana tai asianosaisten edustajana taikka jos hänet on kutsuttu antamaan asiassa lausuma jonkin tuomioistuimen tai tutkintalautakunnan jäsenenä tai muussa ominaisuudessa.

Jos tuomari tai julkisasiamies jostakin erityisestä syystä katsoo, että hänen ei tulisi osallistua ratkaisuun tai käsittelyyn tietyssä asiassa, hänen on ilmoitettava siitä presidentille. Jos presidentti katsoo, että tuomarin tai julkisasiamiehen ei jostakin erityisestä syystä tulisi osallistua käsittelyyn tai ratkaisuun tietyssä asiassa, hänen on ilmoitettava tästä asianomaiselle.

Yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee tämän artiklan soveltamisessa ilmenevät ongelmat.

Asianosaisten ei voi pyytää yhteisöjen tuomioistuimen tai jonkin sen jaoston kokoonpanon muuttamista tuomarin kansalaisuuden takia tai sen perusteella, että yhteisöjen tuomioistuimessa tai jossain sen jaostossa ei ole tuomaria, jolla olisi sama kansalaisuus kuin hänellä.

III OSASTO

ASIAN KÄSITTELY

19 artikla

Yhteisöjen tuomioistuimessa jäsenvaltioita ja yhteisöjen toimielimiä edustaa kutakin asiaa varten määrätty asiamies; asiamiehellä voi olla apunaan avustaja tai asianajaja.

Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen muita sopimuspuolia kuin jäsenvaltioita, sekä kyseisessä sopimuksessa tarkoitettua EFTAn valvontaviranomaista edustetaan samalla tavoin.

Muiden asianosaisten edustajan on oltava asianajaja.

Vain asianajaja, jolla on oikeus esiintyä jonkin jäsenvaltion tai jonkin Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen sopimuspuolena olevan valtion tuomioistuimessa, voi edustaa tai avustaa jotain asianosaista yhteisöjen tuomioistuimessa.

Asiamiehillä, avustajilla ja asianajajilla on yhteisöjen tuomioistuimessa esiintyessään työjärjestyksessä määrättyin edellytyksin ne oikeudet ja vapaudet, jotka ovat tarpeen, jotta he voivat hoitaa tehtävänsä riippumattomina.

Yhteisöjen tuomioistuimella on työjärjestyksessä määrättyin edellytyksin esiintyvien avustajien ja asianajajien osalta samat toimivaltuudet kuin yleensä tuomioistuimilla.

Jos korkeakoulujen opettajilla on sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, jonka kansalaisia he ovat, oikeus esiintyä tuomioistuimessa asiamiehenä, heillä on yhteisöjen tuomioistuimessa samat oikeudet kuin tämän artiklan nojalla on asianajajilla.

20 artikla

Käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa jakaantuu kirjalliseen ja suulliseen vaiheeseen.

Kirjallisessa käsittelyssä asianosaisille sekä niille yhteisöjen toimielimille, joiden päätökset ovat riidan kohteena, annetaan tiedoksi kannekirjelmät, kirjelmät, vastineet, huomautukset sekä niihin mahdollisesti annetut vastaukset samoin kuin kaikki kirjallinen todistusaineisto ja muut asiakirjat, joihin vedotaan, taikka niiden oikeiksi todistetut jäljennökset.

Kirjaaja toimittaa tiedoksiannot työjärjestyksessä määrätyllä tavalla ja siinä määrätyssä määräajassa.

Suullisessa käsittelyssä luetaan esittelevän tuomarin kertomus, ja yhteisöjen tuomioistuin kuulee asiamiehiä, avustajia ja asianajajia samoin kuin julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen sekä tarvittaessa kuulee todistajia ja asiantuntijoita.

Jos yhteisöjen tuomioistuin katsoo, että asiassa ei tule esiin uutta oikeuskysymystä, se voi päättää julkisasiamiestä kuultuaan, että asia ratkaistaan ilman julkisasiamiehen ratkaisuehdotusta.

21 artikla

Asia pannaan yhteisöjen tuomioistuimessa vireille kirjaajalle osoitetulla kirjallisella kanteella. Kanteessa on mainittava kantajan nimi ja kotipaikka sekä allekirjoittaneen asema, asianosainen, jota vastaan tai asianosaiset, joita vastaan kanne on nostettu, riidan kohde, vaatimukset sekä yhteenvedo seikoista, joihin kanne perustuu.

Kanteeseen on tarvittaessa liitettävä säädös, jonka mitättömäksi julistamista pyydetään, tai EY:n perustamissopimuksen 232 artiklassa ja Euratomin perustamissopimuksen 148 artiklassa tarkoitetussa tapauksessa siihen on liitettävä asiakirjat, joista ilmenee minä päivänä näissä artikloissa tarkoitettu kehoitus on annettu tai esitetty. Jos näitä asiakirjoja ei ole liitetty kanteeseen, kirjaaja kehottaa asianosaista toimittamaan asiakirjat kohtuullisessa ajassa; kanna ei tällöin jätetä tutkimatta, vaikka asiakirjat toimitetaan vasta asian vireillepanoa koskevan määräajan päätyttyä.

22 artikla

Euratomin perustamissopimuksen 18 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa asia pannaan yhteisöjen tuomioistuimessa vireille kirjaajalle osoitetulla kanteella. Kanteessa on mainittava kantajan nimi ja kotipaikka sekä allekirjoittajan asema, tiedot päätöksestä, jota vastaan kanne on nostettu, vastapuolten nimet, riidan kohde, väitteet sekä yhteenvedo seikoista, joihin kanne perustuu.

Kanteeseen on liitettävä oikeaksi todistettu jäljennös siitä välityslautakunnan päätöksestä, johon kanne kohdistuu.

Jos yhteisöjen tuomioistuin hylkää kanteen, välityslautakunnan päätöksestä tulee lopullinen.

Jos yhteisöjen tuomioistuin julistaa välityslautakunnan päätöksen mitättömäksi, käsittely välityslautakunnassa voidaan jonkun asianosaisena olevan pyynnöstä tarvittaessa aloittaa uudelleen. Välityslautakunta on sidottu yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisuun oikeudellisista kysymyksistä.

23 artikla

EU-sopimuksen 35 artiklan 1 kohdassa, EY:n perustamissopimuksen 234 artiklassa ja Euratomin perustamissopimuksen 150 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa jäsenvaltion tuomioistuin ilmoittaa yhteisöjen tuomioistuimelle päätöksestään, jolla se lykkää asian käsittelyä ja saattaa asian yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi. Yhteisöjen tuomioistuimen kirjaaja antaa sen jälkeen päätöksen tiedoksi asianosaisille, jäsenvaltioille ja komissiolle sekä neuvostolle tai Euroopan keskuspankille, jos säädös, jonka pätevyys tai tulkinta on riidan kohteena, on niistä jommankumman antama, ja Euroopan parlamentille ja neuvostolle, jos säädös, jonka pätevyys tai tulkinta on riidan kohteena, on näiden toimielinten yhteisesti hyväksymä.

Kahden kuukauden kuluessa tästä tiedoksiannosta asianosaisilla, jäsenvaltioilla, komissiolla ja tarvittaessa Euroopan parlamentilla, neuvostolla ja Euroopan keskuspankilla on oikeus toimittaa yhteisöjen tuomioistuimelle kirjelmää ja kirjallisia huomautuksia.

EY:n perustamissopimuksen 234 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa yhteisöjen tuomioistuimen kirjaaja antaa lisäksi jäsenvaltion tuomioistuimen päätöksen tiedoksi Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen muille sopimuspuolille kuin jäsenvaltioille sekä kyseisessä sopimuksessa tarkoitetulle EFTAn valvontaviranomaiselle, joilla, jos on kyse jostain sopimuksen soveltamisalasta, on kahden kuukauden kuluessa tiedoksiannosta valtuudet toimittaa yhteisöjen tuomioistuimelle kirjelmää ja kirjallisia huomautuksia.

24 artikla

Yhteisöjen tuomioistuin voi vaatia asianosaisia toimittamaan kaikki sen haluamat asiakirjat ja antamaan kaikki sen haluamat tiedot. Jos asianosainen kieltäytyy, yhteisöjen tuomioistuin toteaa tämän.

Yhteisöjen tuomioistuin voi vaatia myös niitä jäsenvaltioita ja yhteisöjen toimielimiä, jotka eivät ole oikeudenkäynnissä asianosaisia, antamaan kaikki tiedot, joita yhteisöjen tuomioistuin pitää oikeudenkäynnin kannalta tarpeellisina.

25 artikla

Yhteisöjen tuomioistuin voi milloin tahansa antaa valitsemalleen henkilölle, yhteisölle, viranomaiselle, komitealle tai elimelle tehtäväksi asiantuntijalausannon antamisen.

26 artikla

Todistajia voidaan kuulla siten kuin työjärjestyksessä määrätään.

27 artikla

Todistajan niskoittellessa yhteisöjen tuomioistuimella on tuomioistuimille yleensä kuuluvat toimivaltuudet, ja se voi tuomita maksuseuraamuksen siten kuin sen työjärjestyksessä määrätään.

28 artikla

Todistajia ja asiantuntijoita voidaan kuulla valan nojalla siten, että he vannovat valan yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksessä määrättyä kaavaa noudattaen taikka todistajan tai asiantuntijan kansallisessa lainsäädännössä säädetyllä tavalla.

29 artikla

Yhteisöjen tuomioistuin voi määrätä, että todistajaa tai asiantuntijaa on kuultava hänen kotipaikkansa oikeusviranomaisessa.

Määräys lähetetään yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen määräysten mukaisesti täytäntöön pantavaksi toimivaltaiselle oikeusviranomaiselle. Oikeusapupyynnön täytäntöönpanon yhteydessä laaditut asiakirjat palautetaan yhteisöjen tuomioistuimelle samojen määräysten mukaisesti.

Yhteisöjen tuomioistuin vastaa kustannuksista, jollei se aiheellisissa tapauksissa määrää niitä asianosaisten vastattavaksi.

30 artikla

Kukin jäsenvaltio käsittelee todistajan tai asiantuntijan väärää valaa samalla tavoin kuin tekoa, joka on tapahtunut riita-asioita käsittelevässä kyseisen jäsenvaltion tuomioistuimessa. Yhteisöjen tuomioistuimen ilmoituksesta asianomaisen jäsenvaltion on saatettava tekijä syytteeseen toimivaltaisessa kansallisessa tuomioistuimessa.

31 artikla

Istunto on julkinen, jollei yhteisöjen tuomioistuin erityisin perustein viran puolesta tai asianosaisten pyynnöstä toisin päätä.

32 artikla

Käsittelyn aikana yhteisöjen tuomioistuin voi kuulla asiantuntijoita, todistajia ja asianosaisia henkilökohtaisesti. Viimeksi mainitut voivat kuitenkin esiintyä vain edustajien kautta.

33 artikla

Jokaisesta istunnosta pidetään pöytäkirjaa, jonka presidentti ja kirjaaja allekirjoittavat.

34 artikla

Presidentti vahvistaa asialuettelon.

35 artikla

Yhteisöjen tuomioistuimen neuvottelut ovat salaisia ja pysyvät sellaisina.

36 artikla

Tuomiot perustellaan. Niissä mainitaan asian ratkaisemiseen osallistuneiden tuomareiden nimet.

37 artikla

Presidentti ja kirjaaja allekirjoittavat tuomiot. Ne luetaan julkisessa istunnossa.

38 artikla

Yhteisöjen tuomioistuin päättää oikeudenkäyntikuluista.

39 artikla

Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti voi yksinkertaistetussa menettelyssä, jossa voidaan tarpeellisessa määrin poiketa eräistä tämän perussäännön määräyksistä ja josta määrätään työjärjestyksessä, ratkaista vaatimukset, jotka koskevat täytäntöönpanon lykkäämistä EY:n perustamissopimuksen 242 artiklan ja Euratomin perustamissopimuksen 157 artiklan mukaisesti, EY:n perustamissopimuksen 243 artiklassa tai Euratomin perustamissopimuksen 158 artiklassa tarkoitettua päätöstä välitoimista tai täytäntöönpanon lykkäämistä EY:n perustamissopimuksen 256 artiklan neljännen kohdan tai Euratomin perustamissopimuksen 164 artiklan kolmannen kohdan mukaisesti.

Presidentin ollessa estynyt hänen sijaisenaan on toinen tuomari siten kuin työjärjestyksessä määrätään.

Presidentin tai hänen sijaisensa asiassa antama ratkaisu on väliaikainen, eikä se millään tavoin vaikuta yhteisöjen tuomioistuimen pääasiassa tekemään ratkaisuun.

40 artikla

Jäsenvaltiot ja yhteisöjen toimielimet voivat olla väliintulijoina yhteisöjen tuomioistuimessa vireillä olevissa asioissa.

Tämä oikeus on myös kaikilla muilla, jotka osoittavat, että yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetun asian ratkaisu koskee heidän etuaan; tämä ei kuitenkaan koske jäsenvaltioiden keskinäisiä asioita, yhteisöjen toimielimien keskinäisiä asioita eikä jäsenvaltioiden ja yhteisöjen toimielimien välisiä asioita.

Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen muut sopimuspuolet kuin jäsenvaltiot, sekä kyseisessä sopimuksessa tarkoitettu EFTAn valvontaviranomainen, voivat olla väliintulijoina yhteisöjen tuomioistuimessa vireillä olevissa asioissa, jos on kyse jostain tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvasta asiasta, sanotun kuitenkaan rajoittamatta toisen kohdan soveltamista.

Väliintulokirjelmässä saadaan esittää vain jonkun asianosaisen vaatimuksia tukevia vaatimuksia.

41 artikla

Jos oikeassa järjestyksessä haastettu vastaaja ei anna kirjallista vastinetta, asiassa annetaan yksipuolinen tuomio. Asian uudelleenkäsittelyä voidaan vaatia kuukauden kuluessa tuomion tiedoksi antamisesta. Vaatimus asian uudelleenkäsittelystä ei lykkää yksipuolisen tuomion täytäntöönpanoa, ellei yhteisöjen tuomioistuin päättä toisin.

42 artikla

Jäsenvaltiot, yhteisöjen toimielimet ja muut, luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt voivat työjärjestyksessä määrätyissä tapauksissa ja siinä määrätyin edellytyksin kolmansina osapuolina vaatia asian käsittelemistä uudelleen, jos tuomio on annettu asianomaisia kuulematta ja loukkaa näiden oikeuksia.

43 artikla

Jos tuomio on epäselvä sisällykseltään tai ulottuvuudeltaan, yhteisöjen tuomioistuin tulkitsee sitä sellaisen asianosaisen tai yhteisöjen toimielimen pyynnöstä, joka osoittaa sen koskevan etuaan.

44 artikla

Hakemus tuomion purkamiseksi ja asian ottamiseksi uudelleen yhteisöjen tuomioistuimessa käsiteltäväksi voidaan tehdä vain, jos tietoon tulee merkitykseltään ratkaiseva tosiseikka, joka ei ole ollut yhteisöjen tuomioistuimen eikä uutta käsittelyä pyytävän asianosaisen tiedossa tuomiota annettaessa.

Uusi käsittely aloitetaan yhteisöjen tuomioistuimen tuomiolla, jossa nimenomaisesti todetaan, että on olemassa uusi tosiseikka sekä katsotaan, että tosiseikka luonteeltaan on sellainen, että se edellyttää uutta käsittelyä, ja hakemukseen voidaan tällä perusteella suostua.

Purkamishakemusta ei voida tehdä sen jälkeen kun tuomion antamisesta on kulunut kymmenen vuotta.

45 artikla

Työjärjestyksessä määrätään määräaikojen pidentämisestä pitkien etäisyyksien vuoksi.

Määräajan päättymisen ei johda oikeudenmenetyksiin, jos se, jota asia koskee, osoittaa, että on ollut ennalta arvaamattomia seikkoja tai ylivoimainen este.

46 artikla

Vanhentumisaika sopimussuhteen ulkopuolista yhteisöjen vastuuta koskevista asioista on viisi vuotta tapahtumasta, johon korvausvelvollisuus perustuu. Vanhentumisaika keskeytyy, jos asia pannaan vireille yhteisöjen tuomioistuimessa tai jos vahinkoa kärsinyt sitä ennen esittää asiassa vaatimuksen asianomaiselle yhteisöjen toimielimelle. Viimeksi mainitussa tapauksessa asia on pantava vireille EY:n perustamis-sopimuksen 230 artiklan ja Euratomin perustamissopimuksen 146 artiklan mukaisesti kahden kuukauden kuluessa; tarvittaessa sovelletaan EY:n perustamisopimuksen 232 artiklan toisen kohdan ja Euratomin perustamissopimuksen 148 artiklan toisen kohdan määräyksiä.

IV OSASTO

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN

47 artikla

Tämän perussäännön 2–8 artiklaa sekä 14 ja 15 artiklaa, 17 artiklan ensimmäistä, toista, neljättä ja viidettä kohtaa ja 18 artiklaa sovelletaan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen ja sen jäseniin. Edellä 2 artiklassa tarkoitettu vala vannotaan yhteisöjen tuomioistuimessa ja 3, 4 ja 6 artiklassa tarkoitettut päätökset tekee yhteisöjen tuomioistuin yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kuultuaan.

Tämän perussäännön 3 artiklan neljättä kohtaa sekä 10, 11 ja 14 artiklaa sovelletaan soveltuvin osin yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaajaan.

48 artikla

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa on 15 tuomaria.

49 artikla

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen jäseniä voidaan pyytää hoitamaan julkisasiamiehen tehtäviä.

Julkisasiamiesten tehtävänä on täysin puolueettomina ja riippumattomina esittää julkisessa istunnossa perustellut ratkaisuehdotukset yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetuissa asioissa avustaakseen yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta sille kuuluvassa tehtävässä.

Asioiden valintaperusteet sekä yksityiskohtaiset säännöt julkisasiamiesten nimeämisestä määrätään yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksessä.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen jäsen, jota on pyydetty toimimaan julkisasiamiehenä asiassa, ei voi osallistua tämän asian ratkaisemiseen.

50 artikla

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kokoontuu kolmen tai viiden tuomarin jaostoissa. Tuomarit valitsevat keskuudestaan jaostojen puheenjohtajat. Viiden tuomarin jaostojen puheenjohtajat valitaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Puheenjohtajan toimeen voidaan valita sama henkilö kerran uudelleen.

Työjärjestyksessä määrätään jaostojen kokoonpanosta ja asioiden jakamisesta jaostoille. Tietyissä tapauksissa, joista määrätään työjärjestyksessä, yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi kokoontua täysistunnossa tai yhden tuomarin kokoonpanossa.

Työjärjestyksessä voidaan myös määrätä, että yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kokoontuu suurena jaostona niissä tapauksissa ja niillä ehdoilla, jotka on työjärjestyksessä määritelty.

51 artikla

EY:n perustamissopimuksen 225 artiklan 1 kohdassa ja Euratomin perustamissopimuksen 140 a artiklan 1 kohdassa esitetystä säännöstä poiketen jäsenvaltioiden, yhteisöjen toimielinten ja Euroopan keskuspankin nostamat kanteet kuuluvat yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan.

52 artikla

Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti ja yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti vahvistavat yhteisymmärryksessä yksityiskohtaiset säännöt siitä, miten yhteisöjen tuomioistuimen virkamiehet ja sen muu henkilöstö voivat antaa palveluja yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle tämän toiminnan varmistamiseksi. Tietyt virkamiehet tai muuhun henkilöstöön kuuluvat ovat yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaajan alaisia yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin valvonnassa.

53 artikla

Asian käsittelystä yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa määrätään III osastossa.

Asian käsittelyä yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa koskevia täsmentäviä ja täydentäviä määräyksiä annetaan tarvittaessa sen työjärjestyksessä. Työjärjestyksessä voidaan poiketa 40 artiklan neljännessä kohdasta sekä 41 artiklasta, jotta niiden riita-asioiden erityispiirteet, jotka kuuluvat henkisen omaisuuden alaan, voidaan ottaa huomioon.

Poiketen siitä, mitä 20 artiklan neljännessä kohdassa määrätään, julkisasiamies voi esittää perustellut ratkaisuehdotuksensa kirjallisesti.

54 artikla

Jos yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle osoitettu hakemus tai muu asian käsittelyyn liittyvä asiakirja on erehdyksessä toimitettu yhteisöjen tuomioistuimen kirjaajalle, tämä toimittaa sen välittömästi yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaajalle; samoin jos yhteisöjen tuomioistuimelle osoitettu hakemus tai muu asian käsittelyyn liittyvä asiakirja on erehdyksessä toimitettu yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaajalle, tämä toimittaa sen välittömästi yhteisöjen tuomioistuimen kirjaajalle.

Jos yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, ettei se ole toimivaltainen ratkaisemaan yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvaa asiaa, se siirtää asian yhteisöjen tuomioistuimelle; samoin jos yhteisöjen tuomioistuin katsoo asian kuuluvan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle, se siirtää asian yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle, joka ei tällöin voi katsoa, ettei se olisi toimivaltainen kyseisessä asiassa.

Jos yhteisöjen tuomioistuimen ja yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi on saatettu asiat, joilla on sama kohde tai jotka koskevat samaa tulkintakysymystä taikka joissa kyse on saman säädöksen pätevyydestä, yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi asianosaisia kuuluttuaan lykätä asian käsittelyä, kunnes yhteisöjen tuomioistuin on antanut tuomion. Kun kyse on saman säädöksen mitättömäksi julistamista koskevista hakemuksista, yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi myös jättää asian käsiteltäväksi ottamatta, jotta yhteisöjen tuomioistuin voi ratkaista nämä vaatimukset. Tässä kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa yhteisöjen tuomioistuin voi myös päättää lykätä sen käsiteltäväksi saatetun asian käsittelyä; tällöin asian käsittelyä yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa jatketaan.

55 artikla

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaaja antaa yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen lopulliset päätökset sekä päätökset, joilla tehdään vain osittainen asiaratkaisu taikka joilla ratkaistaan väite toimivallan puuttumisesta tai siitä, että asia on jätettävä tutkittavaksi ottamatta, tiedoksi kaikille asianosaisille samoin kuin kaikille jäsenvaltioille ja yhteisöjen toimielimille, vaikka nämä eivät olisi olleet asiassa väliintulijana yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa.

56 artikla

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen lopullisiin päätöksiin sekä päätöksiin, joilla tehdään vain osittainen asiaratkaisu taikka joilla ratkaistaan väite toimivallan puuttumisesta tai siitä, että asia on jätettävä tutkittavaksi ottamatta, voidaan hakea muutosta yhteisöjen tuomioistuimelta kahden kuukauden kuluessa muutoksenhaun kohteena olevan päätöksen tiedoksiantamisesta.

Muutosta voivat hakea kaikki asianosaiset, joiden vaatimukset on kokonaan tai osittain hylätty. Muut väliintulijana olleet kuin jäsenvaltiot ja yhteisöjen toimielimet voivat kuitenkin hakea muutosta ainoastaan silloin, kun yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätös koskee heitä suoraan.

Lukuun ottamatta tapauksia, jotka koskevat yhteisöjen ja niiden henkilöstön välisiä riitoja, muutosta voivat hakea myös jäsenvaltiot ja yhteisöjen toimielimet, jotka eivät ole olleet väliintulijana asiassa yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Tässä tapauksessa jäsenvaltiot ja toimielimet ovat samassa asemassa kuin ne jäsenvaltiot tai toimielimet, jotka olivat väliintulijana ensimmäisessä oikeusasteessa.

57 artikla

Se, jonka väliintulohakemus on hylätty, voi hakea muutosta yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen hylkäyspäätökseen yhteisöjen tuomioistuimelta kahden viikon kuluessa siitä, kun hylkäävä päätös annettiin tiedoksi.

Asianosaiset voivat hakea muutosta yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätöksiin, jotka se on tehnyt EY:n perustamissopimuksen 242 tai 243 artiklan taikka 256 artiklan neljännen kohdan nojalla tai Euratomin perustamissopimuksen 157 tai 158 artiklan taikka 164 artiklan kolmannen kohdan nojalla, yhteisöjen tuomioistuimelta kahden kuukauden kuluessa niiden tiedoksiantamisesta.

Tämän artiklan ensimmäisessä ja toisessa kohdassa tarkoitettuja muutoksenhakuja käsitellään ja niistä päätetään 39 artiklassa tarkoitettua menettelyä noudattaen.

58 artikla

Yhteisöjen tuomioistuimelta voidaan hakea muutosta vain oikeuskysymysten osalta. Muutoksenhaun perusteena voi olla toimivallan puuttuminen yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelta, asian käsittelyssä yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa tapahtunut oikeudenkäyntivirhe, joka on hakijan edun vastainen, tai yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa tapahtunut yhteisön oikeuden rikkominen.

Muutosta ei voida hakea vain oikeudenkäyntikulujen määrän osalta tai siltä osin, kuka vastaa oikeudenkäyntikuluista.

59 artikla

Kun yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätökseen haetaan muutosta, käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa jakaantuu kirjalliseen ja suulliseen vaiheeseen. Työjärjestyksessä määrätyn edellytyksin yhteisöjen tuomioistuin voi julkisasiamiestä ja asianosaisia kuultuaan ratkaista asian ilman suullista käsittelyä.

60 artikla

Muutoksenhaulla ei ole lykkäävää vaikutusta, sanotun kuitenkaan rajoittamatta EY:n perustamissopimuksen 242 ja 243 artiklan tai Euratomin perustamissopimuksen 157 ja 158 artiklan soveltamista.

Poiketen siitä, mitä EY:n perustamissopimuksen 244 artiklassa ja Euratomin perustamissopimuksen 159 artiklassa määrätään, yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätökset, joilla julistetaan asetus mitättömäksi, tulevat voimaan vasta tämän perussäännön 56 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetun ajan kuluttua tai jos muutosta on haettu tämän ajan kuluessa, muutoksenhaun hylkäämisestä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta asianosaisen mahdollisuutta pyytää EY:n perustamissopimuksen 242 ja 243 artiklan tai Euratomin perustamissopimuksen 157 ja 158 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuinta lykkäämään mitättömäksi julistetun päätöksen vaikutuksia tai päättämään muista välimiinoista.

61 artikla

Jos muutoksenhaku todetaan aiheelliseksi, yhteisöjen tuomioistuin julistaa yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätöksen mitättömäksi. Se voi joko itse ratkaista asian lopullisesti, jos asia on ratkaisukelpoinen, tai palauttaa asian yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaistavaksi.

Palauttamistapauksessa yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on sidottu yhteisöjen tuomioistuimen asiassa ratkaisemiin oikeusseikkoihin.

Jos sellaisen jäsenvaltion tai yhteisöjen toimielimen tekemä muutoksenhaku todetaan aiheelliseksi, joka ei ole ollut asiassa väliintulijana yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, yhteisöjen tuomioistuin voi, jos se katsoo sen tarpeelliseksi, todeta, mitä yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mitättömäksi julistetun päätöksen vaikutuksista on pidettävä riidan asianosaisten kannalta pysyvinä.

62 artikla

EY:n perustamissopimuksen 225 artiklan 2 ja 3 kohdassa sekä Euratomin perustamissopimuksen 140 a artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa ensimmäinen julkisasiamies voi ehdottaa, että yhteisöjen tuomioistuin käsittelee uudelleen yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätöksen, jos hän katsoo, että päätös voi vakavasti vahingoittaa yhteisön oikeuden yhtenäisyyttä tai johdonmukaisuutta.

Ehdotus on tehtävä kuukauden kuluessa siitä, kun yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt päätöksensä. Yhteisöjen tuomioistuin päättää kuukauden kuluessa yhteisöjen ensimmäisen julkisasiamiehen ehdotuksesta, onko aihetta käsitellä päätös uudelleen.

V OSASTO

LOPPUMÄÄRÄYKSET

63 artikla

Yhteisöjen tuomioistuimen ja yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestykset sisältävät tämän perussäännön soveltamisen ja täydentämisen kannalta tarpeelliset määräykset.

64 artikla

Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksessä ja yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksessä olevaa kieliä koskevaa järjestelyä sovelletaan, kunnes tässä perussäännössä annetaan määräykset yhteisöjen tuomioistuimessa ja yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa sovellettavasta kieliä koskevasta järjestelystä. Työjärjestyksen määräyksiä voidaan muuttaa tai ne voidaan kumota ainoastaan tämän perussäännön muuttamista koskevaa menettelyä noudattaen.

PÖYTÄKIRJA

EHTY:N PERUSTAMISSOPIMUKSEN VOIMASSAOLON PÄÄTTYMISEN TALOUDELLISISTA SEURAUKSISTA JA HIILI- JA TERÄSTUTKIMUSRAHASTOSTA

KORKEAT SOPIMUSPUOLET, jotka

HALUAVAT ratkaista tietyt Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen voimassaolon päätymiseen liittyvät kysymykset,

HALUAVAT siirtää omistusoikeuden Euroopan hiili- ja teräsyhteisön varoihin Euroopan yhteisölle,

OTTAVAT HUOMIOON, että näitä varoja olisi toivottavaa käyttää hiili- ja terästeollisuuteen liittyvien alojen tutkimukseen ja että tätä varten olisi annettava erityiset säännöt,

OVAT SOPINEET SEURAAVISTA Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitettävistä määräyksistä:

1 artikla

1. Kaikki varat ja vastuut, joita Euroopan hiili- ja teräsyhteisöllä on 23 päivänä heinäkuuta 2002, siirretään 24 päivästä heinäkuuta 2002 Euroopan yhteisölle.

2. Euroopan hiili- ja teräsyhteisön 23 päivänä heinäkuuta 2002 päätetyssä taseessa oleva nettovallisuus, lisättyinä tai vähennettynä mahdollisilla selvitystoimista aiheutuvilla määrillä, muodostaa hiili- ja terästeollisuuteen liittyvien alojen tutkimukseen tarkoitetut varat, joista käytetään nimitystä "EHTY:n selvityksessä olevat varat". Selvityksen jälkeen varoista käytetään nimitystä "hiili- ja terästutkimusrahas-ton varat".

3. Näistä varoista kertyvät tulot, joista käytetään nimitystä "hiili- ja terästutkimusrahas-to", käytetään yksinomaan tutkimuksen puiteohjelman ulkopuoliseen hiili- ja terästeollisuuteen liittyvien alojen tutkimukseen tämän pöytäkirjan määräysten ja sen nojalla annettujen säädösten mukaisesti.

2 artikla

Neuvosto antaa yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan tämän pöytäkirjan täytäntöönpanon edellyttämät säännökset, mukaan lukien keskeiset periaatteet ja aiheelliset päätöksentekomenettelyt, erityisesti hiili- ja terästutkimusrahas-ton varojen hoitoa koskevien monivuotisten taloudellisten suuntaviivojen ja kyseisen rahaston tutkimusohjelman teknisten suuntaviivojen antamiseksi.

3 artikla

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen määräyksiä sovelletaan, jollei tässä pöytäkirjassa ja sen nojalla annetuissa säädöksissä toisin määrätä.

4 artikla

Tätä pöytäkirjaa sovelletaan 24 päivästä heinäkuuta 2002.

PÖYTÄKIRJA

EUROOPAN YHTEISÖN PERUSTAMISSOPIMUKSEN 67 ARTIKLASTA

KORKEAT SOPIMUSPUOLET

OVAT SOPINEET seuraavasta Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitettävästä määräyksestä:

Ainoa artikla

Toukokuun 1 päivästä 2004 alkaen neuvosto vahvistaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 66 artiklassa tarkoitetut toimenpiteet.
